

MUISTIO

Kansallinen digitaalinen kirjasto –hankkeen ohjausryhmän ja Avoin tiede ja tutkimus –hankkeen strategiaryhmän yhteiskokous

Aika: to 30.11.2017 klo 13.30-15.00

Paikka: Café Köket, Aleksanterinkatu 28, 2. krs., Sugar-kabinetti

Kutsutut: ATT-strategiaryhmä ja KDK-hankkeen ohjausryhmä

Puheenjohtaja: Erja Heikkinen, okm

Sihteeri: Anne Björklund, CSC

1. Kokouksen avaus

Kokouksen puheenjohtaja Erja Heikkinen avasi kokouksen ja toivotti tilaisuuden osallistujat tervetulleiksi tähän KDK- ja ATT-hankkeiden yhteiseen päätöskokoukseen.

2. Tutkimuksen avoimuuden ja digitaalisen kulttuuriperinnön edistäminen → Miten tästä eteenpäin

Erja Heikkinen totesi, että ATT- ja KDK-hankkeissa on yhdessä ja hyvässä hengessä tehty työtä ja viety asioita eteenpäin. Hankkeet ovat edistäneet avoimuutta ja yhdessä tekemistä. Nyt ne päättyvät, ja asioiden tekeminen saa uusia muotoja.

KDK- ja ATT-hankkeiden tuloksia hyödynnetään osallistavassa, innovatiivisessa ja vuorovaikutteisessa tutkimusaineistojen ja digitaalisen kulttuuriperinnön kokonaisuudessa. Tulevilla toimenpiteillä edistetään digitaalisten kulttuurisisältöjen saatavuutta, tutkimuksen avoimuutta ja palveluiden digitalisointia. Kokonaisuuteen sisältyy mm. kokonaisarkkitehtuurin hallinta ja kehittäminen, digitaalisen kulttuuriperinnön keskeiset palvelut (ml. Finna- ja Kulttuuriperintö-PAS), tutkimusaineistojen palvelut (FAIRDATA) sekä koulutus ja viestintä.

Ministeriön ohjauksella asioita viedään siis eteenpäin. Ohjausvälineitä ovat mm. lainsäädäntö (esim. tietosuoja-asetus ja tekijänoikeuslainsäädäntö), kansainvälinen yhteistyö (esim. vaikuttaminen EU-politiikkoihin), rahoitus (esim. Datanhallinnan ja laskennan kehittämisohjelma 2021, 35 MEUR, PAS, Finna), strategiat (esim. kulttuuripolitiikan strategia 2025), arkkitehtuurityö ja muu ohjaus (esim. tavoitteenasetanta tulossopimuksissa).

Suomen Akatemia on sitoutunut Avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartan 2014–2017 tavoitteisiin ja toteuttamistapoihin sekä avoimuuden edistämiseen 2018 eteenpäin. Kansallisen tason aktiivisuutta ja tiennäyttämistä tarvitaan jatkossakin. Tiekartan esittämä visio ja keinot ovat edelleen käyttökelpoisia ja haastavia. Suomalainen tiedeyhteisö on vakiinnuttanut asemansa avoimen tieteen toteuttajana. Edelleen tarvitaan toimia avoimuuden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi tutkimuksen ja yhteiskunnan muuttuvien

tarpeiden ja tapojen mukaisesti. Akatemia on sitoutunut edistämään avoimen tieteen periaatteiden ja prosessien kehittämistä, vahvistamista ja ”arkipäiväistymistä”.

Vaikuttavuutta edistetään laajan toimijakentän kautta (museot, korkeakoulut, Kansalliskirjasto, arkistot, Suomen Akatemia, tutkimuslaitokset, TSV, säätiöt jne...).

Tavoitteena on tehdä jatkossakin tuloksekasta yhteistyötä, vaikka kaikki toimijat eivät vielä ole mukana.

3. Lyhyitä puheenvuoroja eri teemoista

Yhteinen koulutus

Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen Kansalliskirjastosta totesi puheenvuoronsa aluksi, että hänellä on ollut ilo ja kunnia olla näissä ja muissa erilaisissa työryhmissä mukana ja päästä vaikuttamaan ja tehdä yhteistyötä asioiden edistämiseksi. Esityksessään Hormia-Poutanen kertoi mitä tähän mennessä on tehty ja suunnitelmista osaamisen kehittämiseksi 2018-2020.

Avoimen tieteen koulutusta on järjestetty syksystä 2015 alkaen yhteistyössä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, CSC:n ja avoimen tieteen verkostojen kanssa: 18 osaajakoulutustilaisuutta, 24 webinaaria ja 5 yhteiskoulutusta Tietoarkiston kanssa. Tilaisuuksissa on ollut kaiken kaikkiaan n. 4500 osallistujaa, paikan päällä ja verkon kautta. Koulutustilaisuuksien materiaalit löytyvät tallenteina osoitteesta <https://avointiede.fi/koulutus>.

Avoimen tieteen verkkokurssi julkaistiin lokakuussa 2016 (MOOC). Kurssi sisältää sekä suomen- että englanninkieliset osiot avoimen tieteen perusteista. Kurssilla on yli 3000 sivukatselua. Verkkokurssin osoite on <https://avointiede.fi/verkkokurssi>.

Edessä on myös paljon osaamisen haasteita, mm. juridiset kysymykset, tietosuojalainsäädännön kehittäminen ja EU-tietosuoja-asetus, yhteentoimivuus, tietomalli, käyttöoikeudet ja siitä viestiminen sekä digitaalisten aineistojen datan elinkaariajattelun vahvistaminen.

Yhteentoimivuuden kehittäminen

Arkistoneuvos Jaana Kilkki Kansallisarkistosta toi puheenvuorossaan esille mm. yhteisiä kysymyksiä yhteentoimivuuden kehittämisessä tiede- ja kulttuuripuolella.

Yhteentoimivuuden kysymykset nousevat sekä tiede- että kulttuuripuolella. Yhteentoimivuus on huomioitava jokaisella arkkitehtuuritasolla, tässä puhutaan YTI-asiana (<http://vm.fi/yhteinen-tiedon-hallinta>).

Ilman semanttista yhteentoimivuutta palvelujen kehittäminen on erittäin haasteellista.

Kilkki totesi, että yhteisiä asioita ei saada eteenpäin ilman yhteistyötä. Semanttisen yhteentoimivuuden rakentamisessa ollaan peruskysymysten äärellä. Yhteisiä rakenteita tarvitaan. Kirjastojen ja arkistojen kohdalla yhteentoimivuuden haasteet johtuvat aineistojen erilaisuudesta.

Yhteisten merkitysisältöjen luominen koetaan vahvasti yhteiseksi eduksi.

Työ on hidasta, joten joudutaan odottelemaan ja tekemään kompromisseja. Luottamukseen rakentuva yhteentoimivuuden edistäminen on yhteentoimivuuden edellytys.

Avoimen tieteen yhteistyön ja viestinnän tarpeet

Professori Pekka Orponen Aalto-yliopistosta esitti puheenvuorossaan huolensa hankkeiden päättymisen jälkeisestä ajasta, kun siirrytään suunnitteluvaiheesta toteutusvaiheeseen. Miten hoidetaan se, että samoja asioita ei aleta tehdä uudelleen? Miten jatketaan avoimen tieteen toimijoiden yhteistyötä hankkeiden jälkeen?

Orponen totesi, että Suomi on avoimen tieteen alueella esikuvallisen hyvin järjestäytynyt ja tunnustettu maa, suurella osin ATT-hankkeen ansiosta. Tämä tilanne ja asema kannattaisi pyrkiä säilyttämään ainakin kansallisen toiminnan tehokkuuden ja kansainvälisten neuvotteluasemien takia.

Orponen totesi, että olisi hyvä että olisi joku kansallinen yhteinen foorumi, pyöreä pöytä. Kokonaisuuden hallintaan tarvitaan myös resursseja. Tunnistettuja tehtäviä ovat mm. yhteydenpito, viestintä sekä erilaisten selvitysten ja raporttien tekeminen.

Orponen totesi, että tehtävä on mittava, mutta kaiken kaikkiaan tilanne on tällä hetkellä erittäin hyvä, ainakin kansainvälisiin verrokkeihin nähden. Tiedeyhteisöllä pitää olla vastuu tässä.

TSV:n avoimen tieteen ja etiikan suunnitelmat

Johtaja Jarmo Saarti Itä-Suomen yliopistosta kertoi puheenvuorossaan Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) suunnitelmista avoimen tieteen edistämisessä. Jarmo Saarti toimii Itä-Suomen yliopiston kirjaston johtajana ja ATT-hankkeessa hän on ollut mukana sekä tutkijana että toisessa roolissaan TSV:n hallituksessa.

Saarti totesi, että avoimen tieteen edistäjänä TSV on siitä hyvä, että se on autonominen toimija ja lähtee tieteen tekijöiden näkökulmasta. TSV haluaakin jatkossa ottaa tässä (avoimuuden edistämisessä) vähän isomman roolin. Julkaisutoiminnassa tehdään jo paljon töitä. Journal.fi-julkaisualustan kautta tulee jo n. 70 prosenttia julkaisuista.

TSV on kansainvälisesti aktiivinen, se tekee paljon työtä julkaisufoorumin kautta. Lisäksi TSV tekee pohjosmaista yhteistyötä. TSV:n yhteydessä toimivat Tutkimuseettinen neuvottelukunta, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta, Tiedeakatemiain neuvottelukunta ja Julkaisufoorumi. Edistetään hyviä tieteellisiä käytäntöjä ja vastuullista tiedeviestintää.

TSV:llä on halua tehdä koordinoitua työtä ATT-hankkeen päättymisen jälkeen koskien avoimen tieteen tehtäviä. UNIFI:lla on myös selkeästi kiinnostusta ja TSV:llä halua tehdä yhteistä strategiatyötä ja tiekarttatyötä. TSV:llä on paljon tiedeviestintää. Tutkimuseettisellä puolella on paljon työtä.

Lisätietoa: <https://www.tsv.fi/>

4. Tietopolitiikka ja yhteinen tiedonhallinta

Neuvotteleva virkamies Anne Kauhanen-Simanainen valtiovarainministeriöstä kertoi puheenvuorossaan tavoitteista luoda Suomeen tietopolitiikka, mitä tietopolitiikka kattaa ja miksi sitä tarvitaan nyt.

Kauhanen-Simanainen kuvaili vuoden 2017 tietoympäristöä: dataa on yli käsityskyvyn, hyvää ja pahaa tietoa. On myös paljon merkityksellistä, äärettömän tärkeätä tietoa. On laskettu, että ihmiskunta luo joka 3. minuutti saman määrän dokumentoitua dataa tai tietoa kuin aikojen alusta vuoden 2003 loppuun saakka. Vuonna 2011 tuotettiin digitaalisena 99 % kaikesta syntyvästä datasta.

Keskustelu tietopolitiikasta on käynnistynyt. Miten hyödyntää dataa ja informaatiota, miten löytää merkityksiä ja olennainen asia datavirrasta ja viisautta informaatiotulvasta? Miten luoda tiedolle lisäarvoa? Tietopolitiikan rakentamisella pyritään tiedon taloudellisen ja yhteiskunnallisen arvon lisäämiseen.

Mitä tietopolitiikka sitten on? Se kattaa pitkäjänteisiä linjauksia ja periaatteita, jotka koskevat tietojen tuottamista, hankintaa, keruuta, ylläpitoa, avaamista, jakamista, liikkumista, käyttöä ja säilyttämistä. Tietopolitiikan linjaukset ja toimet voivat kohdistua esimerkiksi tiedon tuotantoon, käsittelyyn, tietojen jakamiseen, yhdistämiseen, suojaamiseen, tieto-osaamiseen, käyttöoikeuksiin tai vastuisiin.

Miksi tietopolitiittisia periaatteita ja linjauksia tarvitaan juuri nyt? Yhteiskunta on läpeensä verkottunut ja informatisoitunut ja toimii digitalisaation edetessä yhä enemmän datan, informaation ja niistä muodostetun tiedon ja palvelujen varassa, näin myös yksittäiset ihmiset. Tiedon taloudellinen ja yhteiskunnallinen arvo on merkittävä. Tieto on keskeinen resurssi liiketoiminnassa, päätöksenteossa, oppimisessa, koulutuksessa, tutkimuksessa ja kansalaistoiminnassa. Tiedon julkisuus, avoimuus, läpinäkyvyys, tietosuoja, turvallisuus ja tiedon hyödyntäminen ovat ajankohtaisia ja osin ristiriitaisia teemoja. Suomi osana globaalia tietoympäristöä – miten toimia, selvitä ja menestyä siinä yksilöinä ja yhteiskuntana?

Mikä voisi olla suomalaisen tietopolitiikan päämäärä? Monimuotoista, uusiutuvaa globaalia, alueellista ja paikallista tietoa hyödynnetään tehokkaasti ja uutta tietoa muodostetaan osana kaikkea toimintaa, palveluja ja päätöksentekoa. Koulutuksen, tieto-osaamisen ja tietotaitojen avulla torjutaan epä tietoa, tarkoitushakuista informaatiomanipulointia ja propagandaa.

Kauhanen-Simanainen totesi, että tietopolitiittisia linjauksia tehdään käytännössä kaiken aikaan. Tämä ei ole vielä hahmottunut kokoavaksi tietopolitiikaksi. Tehdään kansallinen tietopolitiikka, joka rakentuu yhteistyössä.

Lisätietoa aiheesta:

- Suomi tarvitsee tietopolitiikkaa – on keskustelun aika –kolumni on luettavissa VM:n sivuilla osoitteessa:

http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomi-tarvitsee-tietopolitiikkaa-on-keskustelun-aika

- Suomi tarvitsee tietopolitiikkaa (Valtiovarainministeriön julkaisu 39/2017):

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80851>

- Yhteinen tiedon hallinta (YTI). YTI-hankkeen toimenpiteillä luodaan toimintarakenteet ja perusinfrastruktuuri tehokkaalle tiedon hallinnalle julkisessa hallinnossa:

<http://vm.fi/yhteinen-tiedon-hallinta>

Keskustelua puheenvuorojen pohjalta

Kommentoitiin, että hienoa että UNIFI on tulossa voimakkaasti mukaan, ja että TSV ottaa vastuuta. Todettiin, että on paljon muitakin toimijoita. Kun kokonaisuus rakentuu, niin kaikki näkökulmat ovat mukana.

Puheenjohtaja totesi, että ministeriö on käytettävissä, aloitteiden pitää tulla tiedeyhteisöltä. Asioista on hyvässä hengessä keskusteltu, rahoituspäätöksiä ei ole vielä tehty.

Todettiin, että tarvitaan selkeä organisaatio, selkeät vastuutahot, paljon toimijoita, jonkun pitää vetää osal alueita ja kokonaisuuksia.

Todettiin, että it- ja datataitoja pitäisi tuoda jo ihan koulutuksen alkuvaiheeseen, koko koulutusputkeen. Osaamistavoitteet ja elementit tulisi ottaa mukaan jo kandidaattivaiheessa, tohtorikoulutusvaiheessa se on liian myöhäistä. Taitojen pitää tulla luontevaksi osaksi tutkijan elämää. Tässä lähdetään luomaan uutta tulevaisuutta.

Helsingin yliopiston kansleri Thomas Wilhelmsson esitti vielä ATT-työryhmälle erityiset kiitokset hyvästä yhteistyöstä ja totesi, että ulkomailla käydessä huomaa, että Suomi on aikalalla etujoukoissa. Pitää tähdätä siihen, että positio pysyy ja jatketaan tästä positiosta.

5. Pienryhmäkeskustelut

Puheenvuorojen jälkeen osallistujat jakautuivat pienryhmiin, joissa pohdittiin mm. seuraavia kysymyksiä:

Mitä asioita opit hankkeiden aikana?

Mitä asioita aiot antaa tulevaisuuden työskentelylle?

Mikä on lähivuosien kiperin meidän ratkaistava ongelma?

6. Kokouksen päättäminen

Tilaisuus jatkui KDK-hankkeen päätösjuhlalla klo 15.00 alkaen.

MUISTIO

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 4.10.2017

OKM, Meritullinkatu 10, Kalevala

Osallistujat

Kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj)
Hallitusneuvos Immo Aakkula, opetus- ja kulttuuriministeriö (kutsuttu asiantuntija, asiakohta 3, klo 11-11.40)
Suunnittelija Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Korkeakouluharjoittelija Emma Harju, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Amanuenssi Siina Hälikkä, Kansallisgalleria
Neuvotteleva virkamies Anne Kauhanen-Simanainen, valtiovarainministeriö
Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto
Kehittämispäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu (etäyhteydellä)
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto
Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto
Kehitysjohdaja Heli Paavola, Tempo Economics (kutsuttu asiantuntija, asiakohta 2, klo 10-11)
Tietoasiantuntija Erkkä Rautio Lastensuojelun keskusliiton kirjasto
Kehittämispäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskusarkisto
Yksikön päällikkö Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.00.

2. KDK-hankkeen arvioinnin esittely (Heli Paavola, Tempo Economics)

- Hankkeen arviointi käynnistyi toukokuussa 2017.
- Arvioinnin osana toteutettiin haastatteluja ja verkkokysely. Verkkokyselyyn saatiin 124 vastausta, vastausprosentti oli hyvä (46 %).
- Arvioinnin tulokset ovat kokonaisuudessaan myönteiset. Hanke on tuottanut tavoittelemaansa tuloksia ja vaikutuksia. Ohjausryhmä on toteuttanut tehtäviään melko hyvin. Parhaiten tavoitteet arvioidaan saavutetuiksi Finnan osalta.
- Kirjasto-, museo- ja arkistosektoreittain tarkasteltuna kriittisimmin hankkeen tavoitteiden toteutumista arvioi arkistosektori.
- Arvioinnissa on laadittu seuraavat viisi suositusta jatkotoiminnalle:

- Tavoitteiden edistämisen turvaaminen pysyvämmillä rakenteilla ja riittävällä rahoituksella
- Palveluiden käyttöönoton lisääminen ja harkittu laajeneminen parempaan käyttäjäymmärrykseen ja tavoiteltuihin vaikutuksiin perustuen
- Finnan tunnettuuden ja hyödyntämisen lisääminen
- Kehityksen ennakointi ja yhteinen vaikuttaminen

- Roolien ja vastuiden selkeyttäminen, aktiivisempi koordinaatio sekä tehokkaampi jalkautus ja seuranta (vaikuttavuuden indikaattorit)

Arvioinnin tulosten kommentointi ja suositusten iterointi

- Todettiin, että arviointi on hyvä pohja jatkotyöskentelylle.
- Tulokset eivät olleet yllättäviä.
- Oli odotettua, että keskiöön nousee Finna. Pitkäaikaissäilytys on jäänyt vähemmälle.
- Todettiin, että palveluissa oli erilaiset lähtökohdat: PAS-palvelu rakennettiin alusta alkaen hankkeen aikana, Finnan kohdalla taas oli paljon taustoja valmiina.
- Todettiin, että PAS-palvelun rakentaminen myös alkoi myöhemmin.
- Esitettiin, että suosituksissa olisi hyvä mainita myös ohjelmiston kehittäminen.
- Nostettiin esiin se, että työtä on tehty paljon oman työn ohessa. Piiloon jäävä työ tulisi tehdä näkyväksi. Olisi huomioitava, että eri organisaatioilla on erilaiset resurssit osallistumiseen.
- Tuotiin esiin hankkeen saavutus: luottamus pääoman syntyminen. Myös tiedon tärkeyden konkretisoituminen on noussut hankkeen myötä esiin.
- Suosituksiin toivottiin lisää konkretiaa.
- Arviointi valmistuu viikon-kahden kuluessa. Lisäkommentteja voi lähettää tulevan viikon tiistaihin saakka Heli Paavolalle sähköpostitse.

3. EU:n tietosuoja-asetuksen kansallisen implementoinnin tilanne (Immo Aakkula)

- EU:n yhteinen tietosuoja-asetus tulee voimaan 25. toukokuuta 2018. Suomessa valmisteilla olevalla uudella tietosuojalaille täsmennetään ja täydennetään EU:n yleistä asetusta. Kansallinen laki menee eduskuntakäsittelyyn joulukuussa ja tulee EU:n asetuksen kanssa samaan aikaan voimaan.
- Oikeusministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä säädösluonnoksia tietosuojalakiin okm:n hallinnonalalta. Okm:ssä on laadittu luonnokset lain pykälistä ja yksityiskohtaisista perusteluista.
- Okm pyrkii pitämään säännökset mahdollisimman yksinkertaisina. Kansainvälisistä linjauksista ei pyritä poikkeamaan.
- Kieliasu pyritään pitämään mahdollisimman helposti ymmärrettävänä.
- Laaditut säännösluonnokset koskevat tietosuojalain arkaluontoisia tietoja (5§ Erityisiä henkilöryhmiä koskeva käsittely) ja tutkimus- ja arkistokäyttöä (30 § Käsittely tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia varten, 32 § Käsittely yleisen edun mukaista arkistointitarkoitusta varten, 33 § Kulttuuriperintöaineistojen saattaminen käytettäväksi ja 34 § Poikkeaminen rekisteröidyn oikeuksista tieteellisissä ja historiallisia tutkimustarkoituksia, tilastollisissa tarkoituksissa sekä yleisen edun mukaisissa arkistointitarkoituksissa).
- Laaditut säädösluonnokset eivät todennäköisesti tule menemään läpi sellaisenaan.

Keskustelu

- Todettiin, että säädösten myötä tietosuojaviranomaisille tulee lisää vastuuta.
- KAM-sektorilla tulee olla toimintatavat, jotka kestävät arvioinnin.
- Todettiin, että tietosuoja-asetuksen tarkoitus ei ole lakkauttaa kirjastojen, arkistojen ja museoiden toimintaa.
- Tietosuoja-asioista tarvitaan sektoreilla ohjeistusta.
- Tuotiin esiin, että museosektorilla on kokoelmapolitiikka, se on luonteva paikka ohjeistuksen lisäämiseen tietosuojakäytännöistä.
- Tietosuojaviranomaisen kanssa olisi suositeltavaa luoda käytännön ohjeet toimintatavoista. Esim. Sukututkimusseura on näin tehnyt.
- Todettiin, että yhteistyö tietosuojaviranomaisen kanssa on ollut sujuvaa.

4. Valtioneuvoston periaatepäätös asiakirjallisen aineiston digitoinnista ja arkistoinnista vain sähköisenä (Juha Haataja)

- Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen työ on käynnistetty. Konsulttina asiassa toimii Citrus Solutions oy.
- Eduunissa jaossa oleva esitys on Citruksen ensimmäinen luonnos työn käynnistämisestä.
- Konsultit tulevat tekemään kyselyjä ja haastatteluja asian tiimoilta.
- Valtioneuvoston periaatepäätös on tehty kesäkuussa 2017. Sen mukaisesti viranomaisten hallussa oleva asiakirja-aineisto on digitoitava v. 2030 mennessä.
- Okm:n vastuulla on määrittää yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Kansallisarkiston kanssa asiakirjallisen aineiston digitoinnissa ja arkistoinnissa tarvittava kokonaisarkkitehtuuri.
- Mainittiin, että yksi suuri kehittämiskohde on käyttäjätunnistus.
- Kommentteja ja palautetta asiaa koskien voi lähettää Juha Haatajalle ja Minna Karvoselle, jotka ovat ohjausvastuussa asiassa.

5. Finna tilannekatsaus (Erkki Tolonen)

- Yleiset kirjastot ovat tulleet vauhdilla Finnan käyttäjiksi, okm:n ulkopuolisten kirjastojen mukaantuloa selvitetään (Eduskunnan kirjasto, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto).
- Urheilumuseon ja Naantalin museon aineistoja on saatu käyttöön.
- Kävijämäärissä on räjähdysmäistä kasvua, palvelinympäristön vakautustoimet ovat olleet tarkoituksenmukaisia käyttäjäkehityksen huomioiden.
- Tiedotustyön panostukset ovat olleet tuottavia.
- Finna street on tuonut paljon uutta käyttöä, some-markkinointi ollut hyvin onnistunutta, se on tavoittanut n. 129 000 ihmistä, ilman mainosrahaa.
- Suorituskyvyn kehittäminen on edelleen ajankohtaista, toimintavarmuus on kuitenkin jo nyt hyvällä tasolla.
- Yleisten kirjastojen siirtymät Finnaan tekeillä, beta- ja tuotantokäyttö ajankohtaisia.
- Ulkonäköuudistus on meneillään, finna.fi:hin tulee uusi ilme marras-joulukuussa, organisaatioiden kanssa on keskustelu muutoksen nopeudesta valmiuksien mukaan.
- Vuonna 2018 Finnan kehittämistyössä huomioitavia asioita ovat mm.:
  - Näyttörajoitteisen kuvailutiedon haku ja käyttörajoitteisten aineistojen käyttö Finnassa
  - KDK ja ATT-hankkeiden päättymisen ja toiminnan uudistaminen
  - EU:n tietosuoja-asetuksen ja esteettömyysdirektiivin huomioiminen
  - Finnan tunnettuuden edistäminen, ruotsinkielellä olevien palveluiden ja ohjeistuksen parantaminen sekä Finna-strategian päivittäminen.

Finnan uusi projektisuunnitelma tuodaan tiedoksi seuraavassa kokouksessa.

6. KDK:n pitkäaikaisäilytyksen tilannekatsaus (Kimmo Koivunen)

- Uusia PAS-palvelun käyttöönottoja on tehty Kansallisarkiston, Kansalliskirjaston, Kotuksen ja SLS:n kanssa.
- Okm on tehnyt sopimuksen Kansalliskirjaston kapasiteetin nostosta.
- PAS-palvelu on ottanut säilytysvastuun noin 110 teratavusta ja yli miljoonasta tietopaketesta.
- Tiivis yhteistyö organisaatioiden kanssa jatkuu.
- Toiminta on pidettävä käyttäjä- ja tarvelähtöisenä.
- Sopimusmalli pysyy samana: okm sopii organisaatioiden kanssa palvelun hyödyntämisestä ja tiedottaa CSC:tä, jonka jälkeen organisaatio ja CSC laativat palvelusopimuksen.
- Todettiin, että esityksiä pitkäaikaisäilytystarpeista voi toimittaa okm:öön.

7. KDK:n tietoarkkitehtuuriryhmän paikkatietoselvityksen päivitetty versio (Jaana Kilkki)

- Paikkatietoselvitykseen on tehty ohjausryhmän viime kokouksessa esittämiä korjauksia. Mm. johtopäätöksiin ja toimenpide-ehdotuksiin on tehty täsmennyksiä ja paikkatiedon määritelmää on selvennetty.
  - KDK:n tietoarkkitehtuuriryhmä suosittaa yhteisen paikkatieto-ontologian kehittämistä, kuvailukäytäntöjen tehostamista ja yhtenäistämistä.
  - Todettiin, että KAM-sektorin roolina on historiallisen paikkatiedon tuottaminen kaikkien käyttöön.
  - Todettiin, että paikkatieto tuotetaan yhteistuotantona. Keskeisiä lähdeaineistoja ovat KAM-sektorin omat tietovarannot.
  - Maanmittauslaitos on tunnistettu keskeiseksi ulkopuoliseksi toimijaksi. Sen paikkatietovarannot ovat hyödynnettävissä ilman järjestelmärajapintojen ongelmia.
  - Kotuksen paikannimikokoelmatietojen hyödyntäminen on selvitettävä, mm. järjestelmärajapintojen osalta.
  - Tuotiin esiin, että Kotuksen nimitietovaranto aukeaa 11.12.2017.
  - Paikkatietoasiaa tehdään jatkossa näkyväksi mm. viemällä tietoa KDK:n www-sivuille. Lisäksi tammikuussa pidetään seminaari, jossa esitellään asiaa.
  - Tuotiin esiin, että yhteistyö sektorien kesken on ollut erittäin tärkeää ja sitä halutaan jatkaa.
- Ohjausryhmä hyväksyi paikkatietopalvelun osalta esitetyt toimenpide-ehdotukset.
- Puheenjohtaja totesi, että avoinna olevasta Digitaalisen kulttuuriperinnön saatavuus ja säilyttäminen - valtionavustushausta on mahdollista hakea avustusta paikkatietoon liittyviin jatkotoimenpiteisiin. Haku on auki 10.10.2017 asti.

8. Muut asiat

Seuraava kokous pidetään 30.11 klo 13-14 Tieteiden talolla, Sali 505. Sen jälkeen on KDK-hankkeen päätösjuhla Cafe Köketissä. Tilaisuuteen ilmoittautuminen on käynnissä.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.30.

MUISTIO

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän ja Avoin tiede ja tutkimus -strategiaryhmän yhteiskokous
30.5.2017

OKM, Meritullinkatu 1, Jukola

Osallistujat

Tiedeasiantuntija, ryhmän päällikkö Erja Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj, ATT- ja KDK-yhteiskokous)
Kulttuuriasiantuntija Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj, KDK-ohjausryhmäkokous)

Kulttuuriasiantuntija Leena Aaltonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (klo 11 saakka)
Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC (klo 11 saakka)
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö (klo 11 saakka)
Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto (klo 11 saakka)
Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto
Kehittämispäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö
Projektipäällikkö Sari Löytökorpi, valtioneuvoston kanslia (klo 11 saakka)
Pääjohtaja Heikki Mannila, Suomen Akatemia (klo 11 saakka)
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto (klo 10:30 alkaen)
Kehittämispäällikkö Markus Merenmies, Kansallisarkisto (klo 10:55 alkaen)
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria
Tutkimuspäällikkö Seliina Päällyaho, Seinäjoen ammattikorkeakoulu (klo 11 saakka)
Tietoasiantuntija Erkkä Rautio, Lastensuojelun keskusliiton kirjasto
Ylitarkastaja Tapani Sainio, opetus- ja kulttuuriministeriö
Päällikkö, Valtakunnallinen kehittämissyysikkö, Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
Tekijänoikeusneuvos Viveca Still, opetus- ja kulttuuriministeriö (klo 11 saakka)
Johtaja Hannu Sulin, opetus- ja kulttuuriministeriö (klo 11 saakka)
Yksikön päällikkö Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus
Finanssineuvos Timo A. Tanninen, sosiaali- ja terveysministeriö (klo 11 saakka)
Professori Tuuli Toivonen, Helsingin yliopisto, Open Knowledge Finland ry (klo 11 saakka)
Kehittämispäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto
Arkistopäällikkö Katri Vänttinen, Yleisradio

Suunnittelija Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Vanhempi koordinaattori Anne Björklund, Tieteen tietotekniikan keskus CSC (siht.) (klo 11 saakka)

KDK- ja ATT yhteinen osuus

1. Kokouksen avaus

- Erja Heikkinen avasi kokouksen klo 10:05.

2. KDK- ja ATT-tulevaisuus: esittely (Juha Haataja ja Minna Karvonen)

- OKM:n KDK- ja ATT-hankkeet päättyvät vuoden 2017 lopussa. Hankkeet ovat osoittaneet, että kokonaisuuksien hahmottaminen yhdessä auttaa kaikkia. Etuja ovat yhteiset ratkaisut ja yhteentoimivuus, prosessien sujuvoittaminen, palveluiden laadun parantaminen ja laajempi yhteiskunnallinen vaikuttavuus.
- Hankkeiden myötä on syntynyt merkittäviä kyvykkyksiä. Hankkeet ovat osoittaneet että yhdessä pystytään saamaan isoja asioita aikaan.
- Hankkeet ovat osoittaneet, että sekä ylhäältä alas että alhaalta ylös -lähestymistavat ovat tarpeen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on luonut puitteita onnistumiselle. Ministeriövetoisuus mahdollistaa nopeidenkin muutosten läpiviemisen (esimerkiksi linjaukset, toiminnanohjaus, palvelunostot, arkkitehtuurit).
- ATT ja KDK-hankkeiden tuloksia hyödynnetään osallistavan, innovatiivisen, vuorovaikutteisen ja avoimen tutkimustiedon ja digitaalisen kulttuuriperinnön toimintapolitiikassa. Toimintapolitiikka tähtää vuoteen 2025. Sen visiona on: *Mahdollistetaan ihmisten ja yhteisöjen vuorovaikutukselle ja osallisuudelle tieteessä ja kulttuurissa perustuva, demokraattinen, monimuotoinen ja menestyvä yhteiskunta.*
- Toimintapolitiikka kytkeytyy seuraaviin rakenteisiin:
  - tutkimushallinnon tietovirtojen ja tutkimustietovarannon johtoryhmä ja ohjausryhmä
  - datanhallinnan ja laskennan tutkimusinfrastruktuuriympäristön ja palveluiden kehittämisohjelma
  - pitkäaikaissäilytyksen johtoryhmä ja työryhmät, korkeakoulutuksen kehittämisen kärkihankkeet
  - avoimen tutkimustiedon ja digitaalisen kulttuuriperinnön kokonaisarkkitehtuuri
  - digitalisaation edistämiseen kytkeytyvät lainsäädäntöuudistukset (saavutettavuus, tietosuoja, tiedonhallinta ym.)
- Toimintapolitiikan kautta kehitetään osallisuutta ja vuorovaikutusta. Siinä vahvistetaan toimijoiden osaamista ja kyvykkyksiä.
- Kokonaisarkkitehtuurin merkitys erityisesti tiedon ja palveluiden yhteentoimivuuden kehittämisessä ja ylläpitämisessä on yhä keskeisempi. Kokonaisarkkitehtuurin ylläpito vaatii jatkuvaa ylläpitoa ja OKM:n toimialan laajaa sitoutumista.

Keskustelu

- ATT:n ja KDK:n toimintaa on hyvä peilata laaja-alaisesti maailman kompleksisuuteen ja ajassamme ja arjessamme näkyviin ongelmiin nähden.
- Avoimuuden ja osallisuuden lisäämisellä voidaan osaltaan vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin. Tutkitulla tiedolla ja sen saataville saattamisella pystytään lisäämään osallisuuden tunnetta. Osallisuuden tunnetta lisää myös kaikkien mahdollisuus osallistua tiedon ja sisältöjen tuottamiseen. Osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemukset edistävät vakautta.
- ATT:n ja KDK:n toimintapolitiikka mahdollistaa nopean reagoimisen eteen tuleviin asioihin erilaisia mekanismeja hyödyntäen.
- Toiminnassa on erilaisia aikajänteitä. On tunnistettavissa sekä lyhyen että pitkän aikavälin haasteita. Yksi keskeinen haaste on osaamisen kehittäminen. Näkyvillä on esimerkiksi koodausammattilaisten riittämättömyys suhteessa rektyointitarpeisiin. Lainsäädännön

saattaminen digitaalisen avoimuuden, osallisuuden ja saatavuuden huomioivaksi puolestaan vaatii pitkää aikaperspektiiviä.

- Keskeisenä yhdistävänä tekijänä toimijoille on kokonaisarkkitehtuurin haltuunotto. Tähän tarvitaan lisää osajia.
- Erilaisten intressien yhteensovittaminen asettaa haasteita toiminnalle. On nähtävä, että meneillään on monia rinnakkaisia avoimuuden prosesseja.
- Suomessa julkinen sektori suhtautuu myönteisesti avoimuuden lisäämiseen. Avoimuuden edistäminen on pidettävä poikkihallinnollisena teemana.
- On huomioitava myös yksityisen sektorin erityispiirteet. Yksityisellä sektorilla ei kaikissa tilanteissa haluta avoimuutta samalla tavalla kuin julkisella sektorilla.
- Tiedonvälitys tulee tehdä kielellä jota ymmärretään.
- On mietittävä, miten voimme muuttaa tapojamme toimia avoimuuden lisäämiseksi.
- On mietittävä, miten voimme tukea avoimuuden periaatteiden toteutumista eri vaiheissa olevien organisaatioiden arjessa.
- ATT- ja KDK-hankkeet ovat edistäneet avoimuutta ja yhdessä tekemistä. Myönteinen suhtautuminen avoimuuteen on kasvanut. Enää organisaatioissa ei kysytä niinkään miksi aineistoja pitää avata, vaan tarvetta on saada tukea siihen, miten aineistoja avataan.
- Yhdessä tekemiseen tarvitaan rakenteita. Rakenteet voivat säilyä, vaikka hankkeet päättyvät.
- Huolena on, että saavutettu avoimuuden kulttuuri kärsii tulevan EU:n tietosuoja-asetuksen rajoitteiden vuoksi. Jatkossa toimijoiden osaamisen tulee kattaa reunaehtojen tunnistamisen, mm. tekijänoikeus- ja tietosuoja-asiantuntemuksen. Riskienhallinta on tärkeää.

KDK- oma osuus

3. KDK- ja ATT-kokonaisarkkitehtuurityön käynnistyminen (Minna Karvonen)

- KDK- ja ATT-kokonaisarkkitehtuurityö on käynnistetty, ministeriö on kilpailuttamassa kokonaisarkkitehtuurikonsulttia.
- Ensimmäisenä on käynnistetty näyttörajoitteisten metatietojen ja käyttörajoitteisten aineistojen työpaketin suunnittelu.
- Työpaketissa tarkastellaan arkistoaineistoihin liittyvien näyttörajoitettujen metatietojen sekä käyttörajoitettujen aineistojen kontrolloitua tarjoamista käyttöön.
- Näyttörajoitteisten metatietojen ja käyttörajoitteisten aineistojen työryhmä (NKR-työryhmä) tekee esityksen kehittämistoimista toimintomallien kehittämiseksi, yhteisten tietorakenteiden tarkentamiseksi ja tietojärjestelmien muuttamiseksi.
- Työryhmän ensimmäinen kokous pidetään 5.6. Puheenjohtajana toimii Juha Haataja.
- Työryhmässä ovat edustettuina Kansallisarkisto, SKS, Svenska centralarkivet, Kansan Arkisto, Työväen Arkisto, Kansalliskirjasto, okm ja CSC.
- Työpaketin alustava suunnitelma on kokouksiansiossa.
- Työ valmistuu syksyn aikana.
- Lisäksi toimii Näyttö- ja käyttörajoitteisten aineistojen kommentointiryhmä. Siinä ovat edustettuina Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Musiikkiarkisto, Suomen Urheiluarkisto, SLS, Toimihenkilöarkisto ja Suomen yliopistokirjastojen neuvoston työvaliokunta.

4. Paikkatietopalveluselvitys (Markus Merenmies)

- KDK:n tietoarkkitehtuuriryhmä on laatinut selvityksen kirjastojen, arkistojen ja museoiden paikkoihin ja paikkatietoon liittyvistä kuvailukäytänteistä ja standardeista.
- Selvitys perustuu kesällä 2016 tehtyyn kyselyyn paikkatietovarantojen tilanteesta ja palveluiden käyttötarpeesta.

- Selvityksen tavoitteena on selvittää kuvailukäytänteiden heikkoudet ja vahvuudet ja edellytykset yhteisen paikkaontologian luonnille sekä yhteistyön mahdollisuuksia KAM sektorilla ja muiden paikkatietotoimijoiden kanssa.
- Keskeisiä kysymyksiä ovat:
  - o Mikä on se osa-alue paikkatiedosta, jossa on järkevää tehdä yhteistyötä KAM-sektorin toimijoiden kesken?
  - o Onko KAM-sektorin mahdollista hyödyntää tehokkaammin Suomessa tai muualla tarjolla olevaa valmista paikkatietoa?
  - o Mitä paikkatietoon liittyviä tarpeita KAM-sektorin henkilökunnalla ja käyttäjillä on?
  - o Mitä muutoksia paikkatiedon käyttöön/kuvailuun KAM-sektoreilla tarvitaan, jotta aineistot saadaan paremmin käyttäjien ulottuville?
- Tietoarkkitehtuuriryhmä suosittaa selvityksen perusteella KAM-sektorille:
  - o Kuvailussa tarvittavan laadukkaan paikkatiedon yhteistuotannon aloittamista.
  - o KAM-sektorin ulkopuolella tuotetun laadukkaan paikkatiedon tehokkaampaa hyödyntämistä.
  - o Historiallisen paikkatiedon tuottamis- ja ylläpitovastuun ottamisen harkintaa/selvitystä.
  - o Paikkoihin liittyvän tiedon rakenteen yhdenmukaistamista KAM-sektorin sisällä sekä muiden toimijoiden tuottaman paikkatiedon kanssa.

Keskustelu

- Todettiin, että selvityksen tuottamalle paikkatietotarjonnan listaukselle on ollut tarvetta.
- Todettiin, että tarvitaan yhteinen näkemys siitä mitä paikkatietopalvelua KAM-sektorilla käytetään. Mm. Finnan sisällöntuotannossa on ollut tarvetta sille, että olisi yksi paikka josta pääsee tarkistamaan paikkatiedot.
- Todettiin että Kotus on virallinen nimistönhuoltaja. Paikkatietoselvitykseen tulisi sisällyttää Kotuksen palvelun asemointi.
- Tarvitaan eri paikkatietopalveluiden kuvailukäytäntöjen harmonisoimista.
- Sovittiin, että ohjausryhmän seuraavassa kokouksessa pohditaan kuvailukäytäntöjen yhtenäistämistä.
- Puheenjohtaja esitti toiveen, että paikkatietoselvitystä kehitetään edelleen siten että siinä kuvataan toiminnan seuraava vaihe.

5. Käännökset Rightsstatements.orgin oikeuksia koskevista ilmoituksista (Tapani Sainio)

- Rightsstatements.org on Digital Public Library of American (DPLA) ja Europeanan yhteinen hanke. Se pyrkii siihen, että käyttöoikeustiedot liitettäisiin metadataan selkeällä, standardoidulla ja koneluettavalla tavalla.
- Hankkeessa on luotu 12 oikeuksia koskevaa ilmoitusta, jotka on tarkoitettu kulttuuriperintöorganisaatioille kertomaan digitaalisten objektien tekijänoikeus- ja uudelleenkäyttö-statuksesta. Ne eivät ole yleisesti käytössä olevia lisensoijia.
- Niitä käytetään Creative Commons –lisensoijien (JHS 189-suosituksena CC-BY 4.0) rinnalla, silloin kun CC-lisensoijia ei voida käyttää.
- Ne on käännetty suomeksi (Käännöstoimisto IDE oy / Juridinen tarkastaminen ja käännöstyön ohjaus: HH Partners) seuraavasti:

In Copyright (inC)	Tekijänoikeuden piirissä
In Copyright EU Orphan Work (InCOWEU)	Tekijänoikeuden piirissä - EU-orpoteos
In Copyright Educational Use Permitted (InCEDU)	Tekijänoikeuden piirissä - käyttö opetustoiminnassa sallittu
In Copyright NonCommercial Use Permitted (InCNC)	Tekijänoikeuden piirissä - ei-kaupallinen käyttö sallittu

In Copyright Rightsholder(s) Unlocatable or Unidentifiable (InCRUU)	Tekijänoikeuden piirissä - oikeudenhaltija(t) paikantamatta tai tunnistamatta
No Copyright Contractual Restrictions (NoCCR)	Ei tekijänoikeutta - sopimuksellisia rajoituksia
No Copyright NonCommercial Use Only (NoCNC)	Ei tekijänoikeutta - vain ei-kaupalliseen käyttöön
No Copyright Other Known Legal Restrictions (NoCOKLR)	Ei tekijänoikeutta - muita tunnettuja oikeudellisia rajoituksia
No Copyright United States (NoCUS)	Ei tekijänoikeutta - Yhdysvallat
Copyright Not Evaluated (CNE)	Tekijänoikeusstatusta ei arvioitu
Copyright undetermined	Tekijänoikeusstatus määrittämätön
No Known Copyright (NKC)	Ei tunnettua tekijänoikeutta

- Oikeuksien hallinta -ryhmä pohtii, mitkä ilmoitukset otetaan käyttöön Suomessa.
- Ehdotuksena on, että suomenkieliset ilmoitukset julkaistaan rightsstatements.org-sivustolla.
- Finnassa olevat organisaatiot ottavat ilmoitukset tarpeen mukaan käyttöön kuvailussa. Kansalliskirjasto ohjeistaa ja tukee niiden hyödyntämistä Finnassa.

Keskustelu

- Asia sai kannatusta. Pidettiin hyvänä, että ilmoitukset on saatu tiivistettyä kohtuulliseen määrään.
- Todettiin että ilmoitukset ovat koneluettavia (käytettäessä yllä sulkeissa mainittuja lyhenteitä).
- Pidettiin hyvänä lähtökohtana sitä, että käytetään CC-lisenssiä aina kun mahdollista ja näitä muulloin.
- Todettiin, että tarvitaan helposti ymmärrettävää viestintää tietoisuuden lisäämiseksi asiasta. Kapulakielisyyks on karsittava.
- Ehdotettiin, että kohta "No Known Copyright" suomennos muutetaan muotoon "Tekijänoikeusstatus tuntematon".

6. KDK-arviointi (Minna Karvonen)

- KDK-arvioinnin toteuttajaksi on valittu Tempo Economics Oy.
- Arvioinnin tarkoituksena on KDK-hankkeen vaikuttavuuden arviointi. Arviointi halutaan toteuttaa hankkeen ollessa vielä käynnissä. Näin tulosten pohjalta pystytään vaikuttamaan hankekauden jälkeeseen käyttöön otettaviin toimintamuotoihin.
- Arviointi painottuu hankekauteen 2014-2017, mutta ottaa huomioon koko historian 2008 lähtien.
- Arvioinnissa käytetään asiantuntija- ja sidosryhmähaastatteluja, kyselyjä ja työpajatyöskentelyä. Se esitellään ohjausryhmälle seuraavassa kokouksessa.
- Arviointi valmistuu syys/lokakuussa 2017.

7. Muut asiat

- CSC:llä on käynnistymässä PAS-määritysten vuosipäivitys.
- CSC:lle on jälleen myönnetty ISO 27001 –sertifikaatti.
- KAVI ja CSC ovat tehneet palvelusopimuksen KAVIn aineistojen pitkäaikaissäilytyksestä.
- Pirjo-Leena Forsströmin esitys metatietojen tietosuojasta ATT-kokonaisuudessa tietosuojauudistuksen näkökulmasta lisätään eduuniin kokouksen kansioon.

8. Kokouksen päättäminen

- Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.45. Seuraaviin kokousajankohtiin on tulossa muutoksia.

MUISTIO

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 29.3.2017

OKM, Meritullinkatu 1, Jukola

Osallistujat

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj)

Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Neuvotteleva virkamies Jari Kallela, valtiovarainministeriö
Arkistoneuvos Jaana Kilki, Kansallisarkisto
Kehittämispäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto
Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Arkisto- ja kirjastopäällikkö Hanna-Leena Paloposki, Kansallisgalleria
Tietoasiantuntija Erkkä Rautio, Lastensuojelun keskusliiton kirjasto
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
Yksikön päällikkö Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus
Kehittämispäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

Suunnittelija Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:05.

2. Finna-tilannekatsaus (Erkki Tolonen)

- Arkistosektorilla KAVI-aineisto on menossa tuotantoon ja AHAA-aineistojen tuontiin liittyvä työ on käynnissä.
- Yleisten kirjastojen sektorilla Helsingin seudun Helmet-kirjastot tuotantoon finna.fi:hin 14.3.
- Koha-integraatiota on testattu Koha-kehittäjäyhteisön kanssa, ja testaus jatkuu seuraavaksi Outi-kirjastojen kanssa.
- Museosektorilla ajankohtaista on Museoviraston vetämä kuvatilaspalvelun hankinta.
- Yleisten kirjastojen organisaatioista 36 % on tuotannossa, korkeakoulukirjastoista 100 %, museoista 29 % ja arkistoista 35 %.
- Finna.fi etusivu-uudistus käynnissä, tulossa on isompi ulkoasun uudistus.

- Uusien palvelimien asennus yhä kesken.
- YLE-tunnuksen käyttöönoton ongelmat ovat selvinneet, asiassa päästäisiin nyt eteenpäin.
- Finnan aineistoja peruskoulujen oppimisolustoihin, pilotti jatkuu.
- Johtava käytettävyyssuunnittelija on aloittanut työskentelyn.
- Finna on esillä useissa tapahtumissa:

Suku 2017-tapahtuma 18.3., Finna esitys Helmet-kirjastoille: ”Mitä uutta tietopalvelussa”, Vaski-kirjastojen koulutustilaisuudessa Turussa 6.4., Hack Your Heritage 5.-7.5., Yleisten kirjastojen Finna-asiantuntijapäivä 5.5., Koulutukset: 19.4., 25.4., 9.5., Suomen kirjastoseuran Kirjastopäivät 7.-9.6.

Keskustelu

- Esitettyjä ympyrädiagrammeja eri sektoreiden mukaantulon tilanteesta pidettiin havainnollisina.
- YLE-tunnuksen käyttöönottoon liittyen sovittiin, että asiaa käsitellään toukokuun ohjausryhmäkokouksessa. On pohdittava otetaanko tunnus käyttöön finna.fi:ssä. Organisaationäkymien osalta käyttöönotto on organisaatioiden omassa päätännässä.

3. KDK-PAS-tilannekatsaus (Kimmo Koivunen)

- PAS-yhteistyöryhmään ehdotetaan uusiksi jäseniksi seuraavia henkilöitä: Juha Henriksson, Musiikkiarkisto, Niklas Liljestränd, SLS ja Heikki Helin, CSC, ryhmän sihteeri.
- KDK:n PAS-palvelun laaturaportoinnissa 2016 keskeiset kysymykset olivat miten määritellään säilyttämisen laatu ja miten raportoida PAS-palvelun toteutuneesta laadusta.
- Vuonna 2016 KDK:n PAS-palvelu otti hyväksytysti säilytykseen n. 90 teratavua aineistoja.
- Aineistoja säilytykseen toimittavat Kansalliskirjasto ja Kansallisarkisto.
- PAS-palvelun hyödyntäviltä organisaatioilta tuli vuoden aikana 80 palvelupyyntöä.
- Vuoden 2016 aikana oli vain yksi tilanne, jossa 2 teratavusta aineistoa oli hetkellisesti vain kaksi kopiota (nauhan rikkoutuminen). Tilanteesta toivuttiin normaalina toimintana.
- KDK:n PAS-palvelun vuoden 2016 laaturaportin tarkempi käsittely on suoritettu PAS-yhteistyöryhmässä 23.3.2017.
- Käynnissä olevia PAS-palvelun käyttööottoja ovat: KAVI (Paketointi toimimaan lähiaikoina, jonka jälkeen suorituskykytestit huhtikuussa), FSD (Uusi testiympäristö, uusi kehittäjä) ja Museovirasto (Paketointikomponentin käyttöönotto käynnissä).
- OKM toivonut CSC:n tekevän PAS-palvelun käyttööottojen suunnittelua Kansalliskirjaston, KOTUKSEN ja SLS: kanssa.

Keskustelu

- Ehdotetut PAS-yhteistyöryhmän jäsenmuutokset hyväksyttiin.
- Tiedusteltiin sertifioinneista. Olemassa on ISO2007 –sertifikaatti.
- Tiedusteltiin onko laadun valvonnasta keskusteltu ja onko olemassa laatukäsikirjaa tai vastaavaa konkreettista dokumenttia, josta käy ilmi laadunvalvontavastuiden jako.
- Voidaan tuottaa automaattista laaduntarkistusta. Laadun valvonta tapahtuu yhteistyössä omistajaorganisaatioiden kanssa. Yksittäistä laatukäsikirjaa ei ole, mutta on useita eri kontrolleja.
- Toivottiin laadun valvonnasta jotain viestinnällistä aineistoa isommalle yleisölle.
- Käyttöönottoihin liittyen tiedusteltiin, kuinka pitkä prosessi käyttöönotto on. Minimissään 2 kk.
- Pohdittiin opinnäytetöiden pysyvää säilytystä sähköisiin arkistoihin. Arkistolaki ja laki kulttuuriaineistojen säilyttämisestä velvoittavat säilyttämiseen, mutta välineitä ei vielä ole. Eri organisaatioissa on eri käytäntöjä.
- Kerrottiin, että Kansalliskirjasto ja Kansallisarkisto ovat käynnistäneet keskustelun aiheesta. Lähtötilanteiden ero on haastava ja yhteentoimivuuden saavuttaminen vaatii paljon työtä. On edettävä pala kerrallaan.

4. Tutkimus-PAS-tilannekatsaus (Juha Haataja)

- Tutkimuksen tuotoksien pitkäaikaissaatavuuden toimintamallin tulee olla:
  - Helppokäyttöinen ja läpinäkyvä toimijoille.
  - Monimuotoinen ja hajautettua arkkitehtuuria tukeva.
  - Kustannustehokas ja taloudellisesti kestävä.
  - Erilaisia liiketoimintamalleja tukeva (esim. kansainvälisessä yhteistyössä).
  - Erilaisia exit-ratkaisuja tukeva.
- Tavoite aikataulu etenemiselle on seuraava:

Päätösprosessi

Ehdotus periaatteista ja alustava päätösprosessi: toukokuun kokous. Strategiaryhmälle: syksyn ensimmäinen kokous. Päätösprosessi käyttöön: marraskuu 2017.

Sopimusprosessi

Ehdotus sopimusprosessista: toukokuun kokous. Strategiaryhmälle: syksyn ensimmäinen kokous. Sopimusprosessi käyttöön: joulukuu 2017.

Palveluprosessi

Integraation ja kriittisten palveluprosessin komponenttien kehitystyö: alkuvuosi arkkitehtuurin ja näkymän katselmointi: toukokuun kokous. Palvelunkehitystä ohjaavien tahojen päätöskokouksissa sovitusti. Palveluprosessi käyttöön: tammikuu 2018.

- Tutkimus-PAS toteutuksen riskitaulukoon on luokiteltu riskit todennäköisyyden ja seurausten mukaan. Suurin riski käyttöönottojen kannalta on se, että yhteentoimivuus ja integraatio ei etene toivotusti.

Keskustelu

- Todettiin että tutkimusaineistojen pitkäaikaissäilytyksessä on samoja ongelmia kuin opinnäytetöiden pitkäaikaissäilytyksessä.
- Pitkäaikaissäilytys käsitetään eri tavoin ja siihen tehdään erilaisia ratkaisuja eri organisaatioissa ja eri maissa.
- On hyvä että asiasta keskustellaan yhtäaikaaisesti Suomen ja Euroopan tasolla ja asiantuntemusta ja tietoja päästään jakamaan.
- Suomen ratkaisu voisi olla mahdollisesti pilotti laajemmalla tasolla.

5. KDK-hankkeen arviointi sekä KDK- ja ATT-arkkitehtuurityön käynnistäminen (Minna Karvonen)

KDK-hankkeen arviointi

- Arviointihanke alkaa huhtikuussa ja päättyy syksyllä 2017.
- Arvioinnin tuloksena on selvitys, joka vastaa seuraaviin kysymyksiin:
  - miten hyvin hanke on onnistunut asetettujen tavoitteiden sekä ohjausryhmän tehtävien saavuttamisessa?
  - miten yllä mainittua voisi parantaa?
  - miten eri kohderyhmien osalta on onnistuttu?
  - mitä voisi vielä tehdä hankkeen aikana?

- Arviointimetoodeja ovat kirjallinen aineisto, kohderyhmille kysely ja haastattelut ja ”suurelle yleisölle” erillinen kysely.
- Selvityksessä laaditaan yhteenveto arviointiprosessissa saaduista keskeisistä jatkokehittämisehdotuksista ja arvio niiden toteuttamismahdollisuuksista.

KDK- ja ATT-arkkitehtuurikonsultoinnin hankinta

- CSC kilpailuttaa opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) valtuuttamana OKM:n käyttöön arkkitehtuurikonsultointipalvelun.
- Hankinnan kohteena on kokonaisarkkitehtuurin konsultointipalvelu, jossa kehitetään tieteen ja kulttuurin toimialaan kuuluvia arkkitehtuureja KDK- ja ATT-hankkeissa.
- Työtä tehdään työryhmissä/työpaketeissa. Tavoiteaikataulun mukainen aloitusaika on toukokuussa 2017. Työ alkaa taustakartoituksella ja työryhmien järjestäytymisellä. Tarkennettu työsuunnitelma valmistuu kesäkuun aikana.
- Lopulliset versiot dokumenteista tulee tehdä joulukuun 2017 loppuun mennessä.
- Työ kuuluu tutkimuksen ja kulttuurin toimialan arkkitehtuurityöhön, joka sijoittuu OKM:n vastuulla olevaan koulutus-, tiede- ja kulttuuri -kohdealueen alle.
- Arkkitehtuurin työpaketti: näyttörajoitteisten metatietojen ja käyttörajoitteisten aineistojen hallinta ja käyttö
  - KDK-ohjausryhmässä on sovittu, että erityiskohteena on näyttörajoitteisen metatiedon tarjoaminen Finna-käyttöliittymässä sekä käyttörajoitteisten aineistojen hyödyntämiseen tarvittavat ominaisuudet / palvelut (ml. käyttäjähallinta).
  - Laaditaan käyttäjähallinnan sekä näyttörajoitteisen metatiedon ja käyttörajoitteisten aineistojen hallinnan ja käytön arkkitehtuuri, joka kattaa sekä KDK-että ATT-hankkeen piirissä olevat organisaatiot ja toiminnan.
  - Kiinnitetään erityistä huomiota arkistosektorin kysymyksiin (Ahaan käyttöönoton aikataulu sekä tarve saada Finna käyttöön näyttörajoitteisten metatietojen esittämisessä).
- KDK-ohjausryhmän jäseniltä pyydetään ehdokkaita KDK- ja ATT-arkkitehtuurityöhön osallistujiksi viimeistään 28.4.
- Näyttörajoitteisen metatiedon ja käyttörajoitteisten aineistojen työpakettiin pyydetään ehdotuksia osallistujiksi viimeistään 7.4.

6. KDK- ja ATT -hankkeista eteenpäin (Minna Karvonen)

Alustus

- Alustuksessa esitettiin toiminnan arvot: avoimuus, vuorovaikutteisuus ja osallistavuus.
- Toiminnan perustana on perustuslaki (jokaisen oikeus kehittää itseään, tieteen, taiteen ja ylempään opetuksen vapaus, oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin).
- Muutossuuntana on irrottautuminen hankemaisuudesta ja katseen kohdistaminen väestöön/ ihmisiin/käyttäjiin.
- Tavoitetila 2030: Kaikkien ekosysteemi
  - Kaikkien mahdollisuudet päästä osalliseksi tiedosta, tutkimuksesta ja kulttuurista ovat parantuneet
  - Tieteen ja kulttuurin aineistojen ja palvelujen hyödyntäminen on lisääntynyt opetus-, tutkimus- ja kulttuurisektoreilla, elinkeinotoiminnassa, hallinnossa sekä ihmisten omaehtoisessa toiminnassa

- Tieteen ja kulttuuriperinnön digitaaliset sisällöt sekä saatavuuden ja säilyttämisen palvelut ovat yhteentoimivia, laadukkaita ja laajasti käytettyjä
- ”Ylevämpi” päätavoite: Ihmisten ja yhteisöjen vuorovaikutukselle ja osallisuudelle tieteessä ja kulttuurissa perustuva, demokraattinen, monimuotoinen ja menestyvä yhteiskunta.

Keskustelu

- Tuotiin esiin, että julkishallinnon asiakaslähtöisyys on eri asia kuin yrityksen asiakaslähtöisyys.
- Todettiin, että toiminnan lähtökohta on hyvä, lähdetään perustuslaista.
- Tuotiin esiin avoimuuden arvo (vertailukohtana kontrollointiin mittavia resursseja haaskaavat valtiot).
- Pohdittiin ovatko esitetyt arvot (”avoimuus, vuorovaikutteisuus ja osallistavuus”) liian samankaltaisia. Esitettiin lisäyksiä: luotettavuus, esteettömyys, saavutettavuus, innovatiivisuus, uudistuvuus.
- Pohdittiin onko päätavoite (”Ihmisten ja yhteisöjen vuorovaikutukselle ja osallisuudelle tieteessä ja kulttuurissa perustuva, demokraattinen, monimuotoinen ja menestyvä yhteiskunta”) liian iso.
- Toisaalta esitettiin, että tässä ja muissa tavoitelauseissa on usein sisäänpäin kääntyneisyyttä. Nykypäivänä samanhenkiset ihmiset kohtaavat verkossa, omaan yhteiskuntaan/valtioon rajoittuminen ei tarpeellista.

Työpajat

- Työpajatyöskentelyssä jatkettiin aiheiden työstämissä kolmen teeman osalta:
  - Keskeiset tehtäväkokonaisuudet / toimenpidekorit
  - Koordinointi, roolit ja vastuut sekä kokonaisarkkitehtuuri
  - Viestintä ja toimintatavat
- Työpajan tuotokset kirjoitetaan puhtaaksi ja lähetetään ohjausryhmälle.

7. Muut asiat

Seuraava kokous pidetään 30.5 klo 10–13 Jukolassa.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13:00.

MUISTIO

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 15.2.2017

OKM, Meritullinkatu 1, Kultakabinetti

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet:

Kulttuuriasiainneuvos Leena Aaltonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Eriytisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto

Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto

Neuvotteleva virkamies Jari Kallela, valtiovarainministeriö

Arkistoneuvos Jaana Kilki, Kansallisarkisto

Kehittämispäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland

Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto

Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto

Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto

Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö (paikalla 11:10)

Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria

Tietoasiantuntija Erkkä Rautio, Lastensuojelun keskusliiton kirjasto

Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto

Yksikön päällikkö Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus

Päällikkö Katri Vääntinen, Yleisradio

Muut:

Erikoissuunnittelija Jaana Kataja, Museovirasto/opetus- ja kulttuuriministeriö

Kehittämispäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto (paikalla 11:05)

Vanhempi koordinaattori Jessica Parland von Essen, CSC

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:01.

Ohjausryhmään on tullut kaksi uutta jäsentä. Yleisradion uusi edustaja on päällikkö Katri Vääntinen ja erikoiskirjastoja edustaa tietoasiantuntija Erkkä Rautio Lastensuojelun keskusliiton kirjastosta.

Edellisen kokouksen pöytäkirjaan ei ollut huomautettavaa.

2. Oikeuksien hallintaan liittyvät metatiedot –selvitys, Jessica Parland-von Essen

Jessica Parland-von Essen esitteli oikeuksien hallintaan liittyvien metatietojen -selvityksen (esitys ja liitteet eDuunissa).

- Ongelmallista on että eri standardeja ja tietoa on paljon.
- Ohjeistusta varten on käyty lävitse useita eri formaatteja.
- Pyritty laatimaan ohjeistus käyttäjäystävällisiksi ja koneluettaviksi metatietokäytännöiksi .
- Selvitystä on kirjoittanut lähes 30 asiantuntijaa eri organisaatioista. Työtä on tehty verkostomaisesti.
- Käsitteistön laadinnassa tehdään yhteistyötä ATT:n sanaston laadinnan kanssa.
- Liitteessä yksi on esimerkkejä eri formaateista.
- Liitteessä kaksi on listattu käytettäviä arvoja. Liitteessä kaksi on myös rajoitusperusteita tiedon jakamiselle. Tarkoitus on että rajoitus on aina kerrottu. Liitteessä kaksi on lisäksi kuvattu eri tekijänoikeudelliset tilat. Tavoitteena on suosia Creative Commons -lisenssiä sekä Europeanan ja DPLA:n Rightsstatementteja. Jälkimmäiset ovat lähdössä suomennettaviksi ministeriön rahoituksella.
- Ohjeita on muokattu ATT-ryhmän asiantuntijoiden, juristiryhmän sekä KDK-ohjausryhmältä edellisen kokouksen jälkeen tulleilla kommentteilla. Hyvät käytännöt –kokonaisuudessa kohtia on muotoiltu uudestaan; nyt hyväksyttäväksi esitettäviä hyviä käytäntöjä on yhdeksän.

Keskustelu ja päätös

- KDK-ohjausryhmä ehdottaa, että hyvät käytännöt –kokonaisuuden ensimmäisen kohdan lauseiden järjestys vaihdetaan, jotta ohje ei ala kieltosanaalla. Hyvät käytännöt –suositus hyväksytään tällä muutoksella.
- Ohjeistuksesta on tarkoitus laatia dokumentti, jota jaetaan eri kohderyhmille. Toiveissa on myös viestiä ohjeista eri seminaareissa ja tapahtumissa.

3. TA-ryhmän tilannekatsaus, Jaana Kilkki

TA-ryhmän puitteissa on käynnistynyt **nimitietopalvelun** jatkoselvitys. Jatkoselvitys tehdään Kansalliskirjastossa opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksella. Nimitietopalvelun tavoitteena on toimijoiden kattava kuvailu. Selvityksen tavoitetilaa tulee tarkastella siitä näkökulmasta, että palvelu on mahdollista toteuttaa. Tavoitteena on saada työ päätökseen vuoden 2017 aikana.

TA-ryhmä työstää myös **paikkatietoselvitystä**. Tarkoituksena on tunnistaa KAM-sektoreiden erikoistarpeet paikkatietojen osalta. Miten olemassa olevat palvelut toimivat sektorin osalta? Mitä tarvitaan lisää, että KAM-sektori tulee huomioitua?

Ongelmia aiheutuu siitä, että sama metatieto on eri organisaatioissa ilmaistu vaihtelevin tavoin. Yhteisesti nähdään, että ulkopuolisten aineistoja on käytettävä hyödyksi. Esimerkiksi YSA:n tietoja on rikastettu Finton avulla. Ajallinen paikkaontologia vaatii vielä runsaasti kehittämistä. Paikkatietoselvitystyötä esitellään KDK-ohjausryhmän toukokuun kokouksessa. Tarkoituksena on saada selvitys valmiiksi syksyn aikana.

Keskustelu:

Huomioitava myös EU:n tietosuojasetuksen vaikutukset muistiorganisaatioiden toimintaan.

Suomi.fi -palvelua tulisi hyödyntää paikkatietopalvelun kehittämisessä. Tätä kautta tiedot voisi saada laajempaan käyttöön.

Maanmittauslaitosta on yritetty saada mukaan erityisesti historiallisten paikkojen ylläpitoon, mutta eivät ole halunneet ottaa tehtäviä vastuulleen, koska ylläpitoon ei ole resursseja.

Kotus muistutti, että nimiarkistoa ollaan digitoimassa ja se tuottaa erittäin paljon aineistoa käytettäväksi.

3. Finna tilannekatsaus, Erkki Tolonen

- Uusia käyttäjiä otetaan mukaan Finnaan joustavasti.
- Tavoitteena on, että arkistoaineistot saadaan avattua kuukauden sisällä.
- Museoviraston 125 000 kuvan julkaisu ollut merkittävä. Avauksen myötä kuvien käsittelyä Finnaassa kehitettiin. Nyt kullekin kuvalle voi antaa omat käyttötiedot.
- Kellomuseolle avattu oma näkymä.
- Finnan suorituskyky on mennyt isoin harppauksin eteenpäin. Tunnistetut ongelmakohdat on korjattu.
- Finnaa on esitelty oppimisympäristötoimittajille, jotka ovat olleet erittäin kiinnostuneita. Erityisesti ollaan kiinnostuneita museoiden avoimen lisenssin kuvista.
- Finnan esteettömyyttä on testattu Annanpura Oy:n toimesta saavutettavuustestauksilla. Joitain pieniä korjauksia on tehty testien ja käyttäjäpalautteen pohjalta.
- Tunnistamisrajoituksen osalta ilmennyt joitain tietosuojaoingelmia, jonka takia tätä vielä selvitetään.

Finna-palvelun vuosiraportti 2016 (eDuunissa)

Finna-palvelun keskeiset tavoitteet toteutuivat hyvin vuonna 2016. Palvelun tunnettuuden lisääminen oli tärkein tavoite ja siinä onnistuttiin erittäin hyvin. Palvelun käyttö on noussut 41 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Kehitettävää on vielä organisaatioiden tietojen saamiseksi paremmin esille. Tämän osalta tehdään yhteistyötä Suomen museoliiton ylläpitämän museot.fi-palvelun kanssa.

Yleisten kirjastojen osalta palvelu toimii hyvin, mutta vielä on kehitettävää. Onnistumista kuvaa se, että kirjastot ovat tulleet mukaan sankoin joukoin. Korkeakoulujen mukaantuloon on vaikuttanut myös se, että Nelli -palvelu lopetettiin.

Finna-palvelua kehitetään jatkossakin ketterän kehityksen menetelmin, koska toimintaympäristö muuttuu nopeasti. Finna-palvelun riskinä on tunnistettu sen toimintavarmuuden pettäminen. Palvelun kasvaessa on pystyttävä skaalaamaan palvelinympäristö riittäväksi.

Avoimeen lähdekoodiin perustuva Finna-palvelun kehittäminen organisaatioiden toimesta on haasteellista. Ulkopuolella tehdyn työn ei pitäisi lisätä Finna-organisaation itse tekemää työtä. Jos asia voidaan toteuttaa Finna-organisaatiossa, tulisi se siellä tehdä. Tavoitteena on järjestää koulutustilaisuuksia palvelun kehittämisestä, jos saadaan henkilöstöresursseja.

Keskustelua:

Erikoiskirjastojen ja muiden keskeisten sidosryhmien mukaan saattamista työstetään. Hankaluutena on se, että suurin osa on OKM hallinnon alan ulkopuolella. Malli tarkoitus laatia vuoden 2017 aikana. Työssä on mukana muutama testiorganisaatio. Mukaan tulo on maksullista, mutta palvelun hintalaatusuhde on hyvä.

Finna-hankkeen projektisuunnitelma vuodelle 2017 (e-duunissa)

Finna-hankkeessa pyritään ketteryyteen, vaikka asetetaan tavoitteita ja priorisoidaan tiettyjä tehtäväkokonaisuuksia. Vuoden 2017 tavoitteina on vahvistaa ydinpalvelua entisestään ja kehittää yhteistyöhankkeita, jotka luovat Finnalle ja sen aineistoille uusia käyttötapoja. Yleiset kirjastot pyritään saamaan laajasti mukaan käyttämään Finnaa.

Keskustelua:

Organisaatiosivu antaa käyttäjälle selkeän tiedon siitä, kenen aineistoja ja palveluja hän käyttää. On tarkoitus tehdä tarkempia tutkimuksia ja kehittää jatkuvaa mittausta sivujen käyttäjistä ja käytöstä. Omasta näkymästä ei ole organisaatiolle hyötyä jos sitä ei markkinoida (museot). Kirjastoille omat näkymät ovat erityisen tärkeitä.

Finna käyttö ja trendit 2016 (eDuunissa)

- Raportti on koottu käyttäjäkyselystä, Finnan tilastotiedoista ja verkkopalveluihin erikoistuneen Wunderkraut Finland Oy (Wunder) laatimasta analyysistä.
- Finnan käytön tyytyväisyys on pysynyt samana, vaikka käytön kasvu on ollut suurta.
- Käyttäjäkyselyn vastaajista 69 % oli opiskelijoita.
- Finna-palvelun käyttäjien muille suositteleva arvioitiin Net Promoter Score (NSB) avulla. Tuloksena on +30, joka on erittäin positiivinen tulos.

5. PAS tilannekatsaus, Kimmo Koivunen (eDuunissa)

KDK:n PAS-määritykset julkastu KDK.fi:ssä.

Paketointikonponentti julkaistu GitHub-palvelussa.

- Ei ratkaise organisaation kaikkia haasteita, mutta auttaa ja helpottaa ymmärtämään PAS-toimintaa.
- Komponentti on julkaistu sellaisella lisenssillä, että kaupalliset toimijat voivat hyödyntää.
- Tuottaa ja automatisoi tietojen käsittelyä.
- Ei kerralla valmis, vaan kehittyy toiminnan myötä.

PAS-eka-projekti laajentaa KDK:n PAS palvelua.

- Kansallisarkisto voi ottaa vastaan valtionhallinnon aineistoja.
- Projektiryhmä raportoi syksyn aikana asian etenemistä.

PAS-palvelun säilytyksen osalta käynnissä useita sopimusneuvotteluja.

Raportoinnissa mittaristoihin ja tunnuslukuihin otetaan huomioon laadun näkökohdat. Organisaatioille tuotava esille ymmärrystä PAS-palvelun toiminnasta. Tärkeitä näkökulmia ovat luottamus ja toiminnan läpinäkyvyys.

Keskustelu:

Skaalautuuko PAS-palvelu riittävästi, jos halutaan paljon uusia käyttäjiä? CSC: Itse säilytys skaalautuu ja arkkitehtuuri pystytään rinnakkaistamaan. Kasvun rajat eivät tule nopeasti vastaan. On vaikea testata teoriassa paljonko aineistoa pystytään vastaanottamaan. Vuoden 2016 lopulla testauksissa saatiin siirrettyä 1 teratavu vuorokaudessa. Nyt nopeus on saatu 3-6 -kertaiseksi. Ongelmana on se että organisaatiot eivät tuota tasalaatuista aineistoa.

Kannustetaan organisaatioita jakamaan kokemuksia aineistojen siirrosta, jotta aineiston laadukkuus paranee.

Paketointikomponentti löytyy: <http://www.kdk.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/379-tyoekalu-pitkaeikaissaelytettaevien-aineistojen-paketointiin>

KDK-PAS- ja Tutkimus-PAS-dokumentointia tulisi tehdä enemmän yhdessä. Yhteiset intressit tukevat toisiaan. Katsottava miten käytännössä onnistuu, mutta on tavoiteltavaa.

PAS-palvelun käyttöönotossa luodaan samalla malleja ja menettelyjä siihen, miten toimitaan, jotta voidaan ennakoida tarvittava kasvukapasiteetti. Kiinnostusta KDK-PAS-palvelun hyödyntämiseen ovat ilmaisseet Kotus, SLS ja Elka.

6. KDK- ja ATT-hankkeen yhteiskokous: keskustelua yhteisestä tulevaisuudesta

Yhteiskokoukset ATT-hankkeen kanssa 30.5 ja 22.9.

7. Muut asiat

Seuraava kokous 29.3 kello 10–13 Jukola (kokousta pidennetään näin tunnilla aiemmin sovitusta).

Puheenjohtaja pyysi ohjausryhmäläisiä vastaamaan kyselyyn liittyen datatalouteen komission tiedonannossa (erillinen sähköposti lähetetty ryhmälle).

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 12:00.

MUISTIO

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 14.12.2016

OKM, Meritullinkatu 1, Kalevala

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet:

Kulttuuriasiainneuvos Leena Aaltonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (11:30 alkaen)
Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Neuvotteleva virkamies Jari Kallela, valtiovarainministeriö
Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto
Kehittämispäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Pääsihteeri Kimmo Levä, Museoliitto
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Arkisto- ja kirjastopäällikkö Hanna-Leena Paloposki, Kansallisgalleria (Riitta Ojanperän sijainen)
Esimies Janne Ranta, Yleisradio
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
Yksikön päällikkö Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus

Muut:

Suunnittelija Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Erikoissuunnittelija Jaana Kataja, Museovirasto/opetus- ja kulttuuriministeriö
Kumppanuuspäällikkö Anssi Komulainen, YLE
Vanhempi koordinaattori Jessica Parland von Essen, CSC
Kehittämispäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:00.

2. EU:n yleinen tietosuoja-asetus

- Asetus tulee voimaan 25.5.2018. Se koskee kaikkia henkilötietoja ja kaikkia henkilötiedon käsittelijöitä.
- Erityisesti artikkelit 5: käsittelyn yleiset edellytykset ja artikla 6, käsittelyn lainmukaisuus nostettiin esiin.
- Merkittävä kysymys kirjasto-, museo- ja arkistosektoreille on Viitetietojen julkaiseminen verkossa/ mitä säädetään kansallisesti?

Keskustelu

- Käytiin keskustelua Immo Aakkulan lähettämien etukäteiskysymysten pohjalta.
- Sovittiin, että kokouksessa esitetyt Jaana Katajan kirjaamat kommentit lähetetään ohjausryhmäläisille täydennettäväksi sähköpostilla. Täydennetyt kommentit toimitetaan Immo Aakkulalle ja ohjausryhmälle. Mikäli ohjausryhmän jäsenillä / edustetuilla tahoilla on kirjallisessa muodossa näkemyksiä, ne toivotaan toimitettavan Immolle (kopio Minnalle) ja harkinnan mukaan mielellään koko ohjausryhmälle.

3. Yle-tunnistautuminen, Anssi Komulainen

- Kumppanuuspäällikkö Anssi Komulainen esitteli Yle-tunnistautumista.
- Yle-tunnus on kansallinen tapa kirjautua digitaalisiin palveluihin. Sillä on liki puoli miljoonaa käyttäjää ja arvion mukaan vuoden 2017 lopussa käyttäjiä on noin miljoona.
- Yle-tunnuksen hyödyntämistä kirjastoissa on pohdittu. YLE-Tunnus yhteistyötä on tehty Helsingin kaupunginkirjaston kanssa ja Ellibs-projektissa Kansalliskirjaston kanssa.
- Yle-tunnuksen taakse on mahdollista kerätä käyttäjädataa, tehdä suosituksia sen perusteella esim. Yle Areenan aineistoihin.
- Pyrkimyksenä on tietosuojan huolellinen huomioiminen. Palvelu käynnistyy vain, jos käyttäjä itse haluaa ja käyttäjä voi kontrolloida sitä, miten ja missä hänen tietojensa käytetään.
- Kirjastoille ja Ylelle palvelu olisi mahdollisuus oppia tuntemaan käyttäjät paremmin.

Keskustelu

- Todettiin, että tässä vaiheessa palvelu on rakennettu ennen muuta kansalliseksi palveluksi.
- Kysyttiin rakennetaanko palvelu sellaiseksi että se varmistaa rekisteröityjän olevan oikeasti kyseinen henkilö, vai voiko siihen rekisteröityä valeidentiteetillä tai useampaan kertaan eri tiedoilla.
- Tuotiin esiin aineistojen suosituspalvelujen mahdollisia ongelmia. Riskinä voi olla että suosituspalvelut ohjaavat esim. tutkijoita massa-aineistoihin ja harvinaisemmat aineistot jäävät piiloon.
- Todettiin, että suositusaineistoihin on mahdollista sisällyttää vaihtoehtoisia suosituksia ja törmäyttää näkökulmia.
- Todettiin myös, että käyttäjien kykyä arvioida suosituksia ei pidä aliarvioida.
- Puheenjohtaja totesi, että asiaa voi katsoa useita kulmista. Se voidaan nähdä lisäarvoa tuottavana vapaaehtoisena asiana.
- Käyttäjätietojen keruu ja hyödyntäminen museo-, kirjasto- ja arkistosektoreilla on vielä alkuvaiheessa ja sitä olisi syytä kehittää.
- Ylen eri asiantuntijat voivat tulla tarpeen mukaan KDK-ohjausryhmään kertomaan asiasta tarkemmin.
- Sovittiin, että Finna-toimisto tekee kuvauksen Yle-tunnuksen käyttöönoton mahdollisuuksista ja haasteista ja sen pohjalta keskustelua jatketaan KDK-ohjausryhmässä.

4. PAS-asiat, Kimmo Koivunen

- Käytiin läpi KDK:n PAS-määrittysten vuositarkastus, PAS-vuosisuunnitelma 2017 ja KDK:n PAS-palvelun säilytyksen tilanne.
- Määrittysten päivittäminen on edennyt vuosikellon mukaisesti. Kolmiportaisen hyväksyntäprosessin (yhteistyöryhmä, tietoarkkitehtuuriryhmä ja KDK-ohjausryhmä) jälkeen määrittymiset julkaistaan tammikuussa 2017.
- Käytiin läpi hyväksyttävät KDK:n PAS-määrittymiset: säilytys- ja siirtokelpoiset tiedostomuodot v1.5.0, aineistojen ja niiden metatietojen paketointi pitkäaikaissäilytykseen v1.6.0 ja PAS-palvelun rajapinnat v1.0.1.
- PAS-vuosisuunnitelma 2017 on kokouksen kansiossa eduunissa. Suunnitelma kuvaa PAS-ratkaisun, KDK:n PAS-palvelun ja uutena asiana myös ATT:n tutkimuksen PAS-palveluun liittyviä tehtäviä.
- Suunnitelman osakokonaisuuksia ovat KDK-PAS-palvelun ylläpito, Säilyttämisen menetelmien ja mallien kehittäminen ja ylläpito, PAS-ohjelmistokehitys, laitteistotason arkkitehtuuri ja ylläpito ja kokonaisuuden hallinta.
- Työn resurssitarpeet ovat 144 henkilötyökuukautta. Niistä isoin osuus, 72 htkk, on PAS-ohjelmistokehityksessä.
- Säilytyksen tilanne on seuraava: palvelusopimukset on laadittu Kansalliskirjaston, Museoviraston, Kansallisarkiston ja Yhteiskunnallisen tietoarkiston kanssa. Seuraavana vuorossa on Kansallinen audiovisuaalinen instituutti.

Keskustelu

- Hyväksyttiin esitykset.
- Todettiin, että okm osoittaa CSC:lle KDK-PAS:ia hyödyntävät organisaatiot. Painopiste on kansallisissa toimijoissa.

5. Finna, Erkki Tolonen

- Kotimaisten kielten keskuksen aineistot ovat nyt Finnassa.
- Kaikki korkeakoulut ovat tuotannossa.
- Yleisistä kirjastoista tuotantoon ovat betana siirtyneet kuopio.finna.fi ja Etelä-Pohjanmaan eetos.finna.fi.
- Vuoden vaihteessa Finnaan on tulossa paljon yleisiä kirjastoja. Mm. ensimmäisenä Koha-kirjastona Outi-kirjastot.
- Palvelun toimintavarmuudessa on ollut ongelmia. Muutoksia palvelimiin ja palvelinohjelmistoon tarvitaan.
- Ajankohtaista kehityksessä on mm. Koha-kirjastojen asiakastoiminnallisuuden integrointi, sektoreiden organisaatietietojen näkyviin saattaminen, tunnistamisrajapintatyö esim. e-kirjapalveluiden käyttöön, Finnan oma kirjautuminen, demo Finnan aineistoista peruskoulujen oppimisolustoihin, hallintaliittymän uudet tilastot.
- Tehtäviä on paljon ja priorisointia tarvitaan.

Keskustelu

- Puheenjohtaja totesi, että vuonna 2016 on tapahtunut paljon, teknisiä ongelmia seurataan ja pyritään ratkaisemaan nopeasti. Seuraavaan kokoukseen tuodaan Finna-hankkeen projektisuunnitelma vuodelle 2017.

6. Oikeuksien hallintaan liittyvät metatietosuositukset, Jessica Parland von Essen

- Jessica esitteli oikeuksien hallintaan liittyvät metatiedot – työryhmän ehdotuksen oikeuksien hallinnan metatietojen hyväksi käytännöiksi.

- Selkeät, dokumentoidut käyttöehdot ja aineistoihin liittyvät oikeudet ovat ehdoton edellytys sähköisten aineistojen levittämiselle ja käytölle.
- ATT- ja KDK-hankkeissa on luotu yhteiset suositukset hyviksi käytännöiksi siitä, miten käyttö- ja saatavuusehtoihin liittyvät tiedot tulisi dokumentoida aineistojen metatietoihin.
- Oikeuksien hallintaan liittyvät metatiedot -selvitykseen on koottu suosituksia parhaiksi käytännöiksi ja ehdotuksia jatkotoimenpiteiksi.
- Suositukset on esitetty tässä siinä muodossa kuin Jessica jakoi ne kokouksessa osallistujille tulosteena:
  1. Avoimuus on lähtökohta. Ellei aineiston tai metadatan käyttöä tai saatavuutta ole rajoitettava lain, sopimuksen tai eettisen syyn perusteella sen tulisi olla avointa. Avoimuuteen ja kestävään käyttöoikeuksien hallintaan on pyrittävä aineiston koko elinkaaren ajan.
  2. Käyttö- ja saatavuus- eli pääsyräjoitukset on erotettava toisistaan. Käytä olemassa olevia, soveltuvia standardeja ja kuvailuohjeita.
  3. Kaikki rajoitukset on ilmoitettava metatiedoissa selvästi sekä ihmis- että koneluettavalla ja -ymmärrettävällä tavalla.
  4. Käyttörajoitusten tarkan kohteen tulee ilmetä yksiselitteisesti ja selvästi (esim. metatiedot, koko kokoelma, aineisto tai jokin yksittäinen tieto metatiedoissa tai aineistossa tai aineiston tietty ilmentymä).
  5. Jos aineisto ei ole avoimesti saatavana ja käytettävänä tulee perusteisiin viitata (esim. laki tai sopimus), mielellään sekä ihmis- että koneluettavalla tavalla.
  6. Tekijänoikeuksiin perustuvat käyttörajoitukset tulee, jos mahdollista, kertoa Creative Commons-lisenssien avulla. Jos ne eivät sovellu, voidaan käyttää muita laajalti käytettyjä ratkaisuja, kuten European ja DPLA:n rightsstatements –suosituksia. Metatietoihin tulisi tallentaa lisenssin nimi tai sen lyhennelmä sekä - jos mahdollista - linkki lisenssin (suomenkieliseen) tiivistelmään tai, ellei sitä ole käytettävissä, kokotekstiin.
  7. Mikäli käytössä on organisaatio- tai aineistokohtaisia käyttörajoituksia niitä tulee käsitellä seuraavalla tavalla:
    - Tarjoa aina ihmisen luettavaa versiota lisenssistä [uri:n takana]
    - Kuvaile selkeästi mitä käyttäjä saa tehdä aineistolle
    - Kuvaile selkeästi mitä ehtoja tähän liittyy
    - Tarjoa tekstistä sekä html- että pdf-versio
  8. Rajoituksen perusteen tyyppi tulee ilmaista metatiedoissa.
  9. Oikeuksien haltijat on ilmoitettava mahdollisimman yksiselitteisesti.
  10. Aikarajoitukset ja päivitykset on huomioitava metatiedoissa ja ne on kerrottava yksiselitteisesti ja standardien mukaisesti.

Keskustelu

- Puheenjohtaja pyysi ohjausryhmän jäseniä toimittamaan kommentit ehdotuksiin hyviin käytäntöihin (Jessica ja Minna) viimeistään tammikuun kolmannella viikolla.
  - Hyvät käytännöt käsitellään kommenttien pohjalta uudistuneessa muodossa kevään kokouksessa (KDK ja ATT).
  - OKM pyrkii huolehtimaan Europeana ja DPLA right statement –suositusten käännöksien tuottamisesta.
7. KDK-toiminnan jatko 2017
- Ei käsitelty aikapulan vuoksi.
8. Muut asiat

- Sovittiin, että KDK- ja ATT-kokonaisarkkitehtuurityö käynnistetään ripeästi. Erityiskohteena on laajemman arkkitehtuurityön osana on näyttörajoitteisen metatiedon tarjoaminen Finna-käyttöliittymässä sekä käyttörajoitteisten aineistojen hyödyntämiseen tarvittavat ominaisuudet / palvelut (ml. käyttäjähallinta).

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.05

MUISTIO

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 9.11.2016

OKM, Meritullinkatu 1, Jukola

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo

Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto

Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto

Maakunta-arkiston johtaja Vuokko Joki, Kansallisarkisto

Kehittämispäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu

Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto

Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö

Pääsihteeri Kimmo Levä, Museoliitto

Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto

Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto

Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria

Kehittämispäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

Esimies Janne Ranta, Yleisradio

Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto

Muut:

Suunnittelija Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)

Korkeakouluharjoittelija Jaana Kataja, opetus- ja kulttuuriministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:05.

2. Pohdintaa ryhmissä: KDK-toiminnan jatko ja kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteiset tulevaisuuden teemat ja niiden edistäminen yhdessä

- Käytiin kolmessa ryhmässä keskustelu työryhmälle jaetun taustapaperin pohjalta. Ryhmissä etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä KDK:ssä pitää tapahtua vuonna 2017?
- Miten kirjastojen, arkistojen ja museoiden tietovarantojen digitaalista hallintaa, saatavuutta, hyödyntämistä ja pitkäaikaista säilyttämistä edistetään yhteistyössä 2018-2020?
- Mitkä asiat KDK-toiminnassa eivät ole menneet hyvin/ mitkä odotukset eivät ole toteutuneet?

Ryhmäkeskustelujen purku

Ryhmä 1

- Vuoden 2017 tärkeimmiksi asioiksi KDK-toiminnassa nähtiin tulevaan EU:n tietosuojasetukseen vaikuttaminen ja KDK- ja ATT-toiminnan organisaation keventäminen.
- Pidemmällä aikavälillä 2018-2010 tärkeimmiksi asiaksi listattiin seuraavat:
  - KDK –ATT yhteistoiminta
    - kokonaisarkkitehtuurin läpikäynti ja synkronointi
    - työryhmien virtaviivaistaminen ja organisaation keventäminen
    - selvitys siitä, tunnetaanko tutkimusaineistojen käyttäjien tarpeet
    - roolien selventäminen
    - alan systemaattinen seuraaminen kansallisesti ja kansainvälisesti
  - Avoimuus
    - juridiikka, tietosuojat, juridinen osaaminen, vaikuttaminen
    - lisäarvoa tuovat konkreettiset esimerkit
    - viestintäkulttuurin muuttaminen ja voimien yhdistäminen viestinnässä
  - Semanttinen yhteentoimivuus
    - ATT:n ja KDK:n yhteistyö
    - Finton hyödyntäminen
    - Nimitietopalvelun kehittäminen
  - Asiantuntijuuden entistä parempi hyödyntäminen ja jakaminen
    - käyttöönottoprosessien selkeyttäminen PAS:in ja Finnan osalta
    - esim. kiertävä koodari
  - KDK-PAS
    - miten saadaan uusia aineistoja
    - SAPA-kuviot
    - yhteisen ymmärryksen lisääminen PAS:ista
    - Tutkimus-/KDK-PASin suhde
- Tuotiin esiin seuraavia asioita, jotka KDK-toiminnassa eivät ole menneet hyvin:
  - Medianäkyvyys ja tunnettuus ovat jääneet puutteellisiksi.
  - Finnan käyttö voisi olla suurempaa.
  - Toiminta on edennyt hitaammin kuin odotettiin. Esimerkiksi yhteiseen kieleen ja käsitteistöön pääseminen oli merkittävä saavutus, mutta vei aikaa.
  - Palveluiden tekemistä ja toteuttamista yhdessä useiden toimijoiden kesken voisi olla enemmän.

Ryhmä 2

- Vuoden 2017 tärkeimmiksi asioiksi KDK-toiminnassa nähtiin seuraavia:
  - eteneminen kohti pysyvää toimintaa (hanketoiminnan sijaan)

- PAS-toiminnan jatkuvuus ja aikatauluttaminen
  - KDK:n ja ATT:n yhteensaattaminen
  - arviointi siitä, miten KDK-hankkeen tavoitteissa ollut vaikuttavuus on toteutunut
- Pidemmällä aikavälillä 2018-2010 tärkeimmäksi asioiksi nostettiin seuraavat:
    - tekijänoikeuslainsäädännön tuntemuksen lisääminen
    - viestinnässä selkeytys siitä, kenelle asioita tehdään ja miten eri ryhmille viestitään
    - ajan ja muutosten seuraaminen ja huomioiminen, esim. on seurattava laajemmin sitä, mitä tapahtuu sisällön automaattisen kuvailun saralla
    - metadatan laatu, miten kuvailupuolta pystytään jakamaan yli sektorirajojen
    - käyttäjien sähköisen tunnistautumisen kehittäminen
  - Tuotiin esiin seuraavia asioita, jotka KDK-toiminnassa eivät ole menneet hyvin:
    - Finnan käyttö on edennyt odotettua hitaammin.
    - Yhteistyötä eri toimijoiden kesken olisi voinut olla enemmän.
    - Viestinnän onnistumista ei ole arvioitu.

Ryhmä 3

- Vuoden 2017 keskeisenä toimena olisi suunnitella KDK- ja ATT:n yhteistyönä toiminnan seuraava vaihe.
- Pidemmällä aikavälillä 2018-2010 tärkeimmäksi asioiksi nähtiin seuraavat:
  - hankemaisuudesta vakiintuneeseen policy-vaiheeseen pääsy
  - ohjauksen säilyminen laajapohjaisena jatkossakin
  - osallistavien toimintamuotojen käyttöönotto (joissa mukana sektorit ja käyttäjät)
  - yhteentoimivuus, ja huomio yli palvelujen
  - palveluiden tunnettuuden ja käytön lisääminen (KAM ja käyttäjät)
  - yhteistyö yli organisaatorajojen ja hyödyntämisen lisääminen muilla sektoreilla
  - lainsäädännön kehittämiseen vaikuttaminen
  - kansainvälinen vaikuttaminen ja yhteistyö (esim. VuFind)
  - osaamisen kehittäminen ja toimintatapojen uudistaminen ml paradigman muutokset (myös joukkoistaminen, tiedontuotannon muodot)
  - resursien tehokas kohdentaminen
- Tuotiin esiin seuraavia asioita, jotka KDK-toiminnassa eivät ole täyttäneet odotuksia:
  - Finna-palvelu ei kattanut riittävän hyvin yliopistokirjastojen käyttäjätarpeita.
  - KDK on vieläkin (joillakin sektoreilla) ulkokehällä.
  - Tunnettuudessa ja mukaantulossa on edetty odotettua hitaammin.
- Puheenjohtaja veti yhteen ryhmien työskentelyn:
  - Kaikissa kolmessa ryhmässä päädyttiin samansuuntaisiin esityksiin.
  - KDK ja ATT valmistelevat yhteistyössä työskentelyn seuraavan vaiheen.
  - Pitää löytää erilaisia toimintatapoja, joissa toteutuu hankemaisen toiminnan sijaan pysyväluonteinen, mutta organisoitu toimintatapa.
  - Tulevan suunnittelussa lähdetään liikkeelle toiminnan tavoitteista.

- Tuotiin esiin, että ATT:ssa kannatetaan ATT:n ja KDK:n eteenpäinviemistä yhdessä. Yhteistä tahtotilaa on kirkastettava.

3. Ajankohtaiset asiat

- KDK-PAS: KDK:n englanninkielisille verkkosivuille on viety uutinen siitä, että PAS-määrittelyt on saatavilla myös englanniksi. Myös sopimustekstejä toivottiin englanniksi. Puheenjohtaja lupasi selvittää voidaanko ne käännettä okm:stä käsin.
- Finna: Finnaan tulee aineistoja lisää, mm. KAVIn elokuva-aineistoja. Arkistojen kanssa on pohdittu käyttörajoitettuja aineistoja.
- Esitettiin, että seuraavaan ohjausryhmäkokoukseen pyydetään esitys EU:n tietosuojasetuksesta.

4. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13:10. Seuraava kokous pidetään 14.12 klo 10-12.

MUISTIO

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 14.9.2016

OKM, Meritullinkatu 10, Kalevala

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo

Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto

Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto

Maakunta-arkiston johtaja Vuokko Joki, Kansallisarkisto

Neuvotteleva virkamies Anne Kauhanen-Simanainen, valtiovarainministeriö

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu

Varajohtaja Helena Laaksonen, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto

Pääsihteeri Kimmo Levä, Museoliitto

Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto

Kehittämispäällikkö Markus Merenmies, Kansallisarkisto

Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto

Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria

Vastaava arkistonhoitaja Tommi Partanen, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

Kehittämispäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

Esimies Janne Ranta, Yleisradio

Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto

Yksikön päällikkö Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus

Muut:

Suunnittelija Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)

Korkeakouluharjoittelija Jaana Kataja, opetus- ja kulttuuriministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:00.

2. Tilannekuva sähköisen arkistoinnin palveluista (SAPA-hanke) (Juha Haataja)

- Valtiovarainministeriön nimittämän SAPA-työryhmän toimikausi oli elokuusta 2015 toukokuuhun 2016.
- SAPA = sähköisten viranomaisaineistojen arkistoinnin ja säilytyksen palvelukokonaisuus.
- Sähköisen arkistoinnin eri aineistolähteitä ovat valtionhallinnon ja julkishallinnon määräaikaaisesti ja pysyvästi säilytettävät asiakirjalliset aineistot.
- Valtionhallinnon pysyvästi säilytettävissä asiakirjallisissa aineistoissa yksi kulmakivi on KDK:N PAS-palvelu.
- Työryhmässä on pohdittu tarvittavia toiminnallisuuksia KDK-PASissa säilytyksen, vastaanoton, hyödyntämisen ja auditoinnin osalta.
- Työryhmä on esittänyt useita lisäselvityksiä. Näistä vastaa VM.
- Työssä pyritään huomioimaan meneillään oleva digitalisaatiokehitys, kuten digitaalinen valtioneuvosto, valtionhallinnon asianhallintajärjestelmäkokonaisuus, ja kunta- ja maakuntatason tulevat muutokset.
- Valtiovarainministeriön valmisteleman tietohallintalain myötä asia lavenee laajaksi kokonaisuudeksi.

Keskustelu

- Työryhmän raporttia pidettiin ansiokkaana.
- Todettiin, että on luotu hyvä yhteistyön malli ja valmiudet jatkotyöhön ovat hyvät.
- Yhtenä hyvänä asioiden käsittelyfoorumina tuotiin esiin julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta.
- Todettiin, että asialla on tiukka aikataulu.
- Paketointi ja siirtojen toteutus edellyttävät rajapintatyötä.
- Toivottiin, että asian esittelyaineistoissa tuodaan selvemmin esiin omistajuus ja hallinnointi, eli vastaukset kysymyksiin kuka tekee ja mitä tekee.
- Todettiin tehdyn työn olevan osoitus ministeriöiden hyvästä yhteistyöstä.

3. Kokonaisarkkitehtuuri (käännösten julkaisu) ja KDK-PAS –tilannekatsaus

- KDK: kokonaisarkkitehtuurin englanninkieliset versiot on julkaistu kesäkuussa. Ne löytyvät myös kdk.fi-sivuilta.
- Menetelmä, jossa CSC teki raakakäännökset ja käännöstoimisto korjaukset, todettiin toimivaksi.
- KDK-PAS-palvelussa on 65 teratavua aineistoa ja yli 550 000 tietopakettia.
- KAVI:n aineistojen vienti käynnistyy lokakuun lopulla. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston aineistojen vientiin ollaan valmiita, kun tekniset ongelmat saadaan ratkaistua ja sopimusasia etenee.
- KDK-PAS-palveluun on kehitetty uusia ominaisuuksia.
- Parhailaan työn alla on ns. approval-menettely (menettely mahdollistaa aineistojen hyväksymisen palveluun esim. rikkinäisistä merkeistä tms. digitaalisten objektien virheistä huolimatta), alustaohjelmistojen päivittäminen, suorituskyvyn tehostaminen, kdk-fi sivujen päivittäminen pitkäaikaissäilytyksen osalta, palvelun päivittäinen ylläpito ja käyttäjien tukeminen.

Keskustelu

- Museosektorilla paketointikomponentteja odotetaan ja pidetään välttämättöminä. Toiveena on saada paikkatieto ja 3D-formaatit mukaan standardisalkkuun.
- Keskusteltiin aineistojen reaaliaikaisesta viemisestä PAS-palveluun. Todettiin pullonkaulana olevan järjestelmän suorituskyvyn. Todettiin myös, että tiedonsiirron nopeutuessa kohoavat

myös kustannukset. Korostettiin, että pääasia on aineistojen autenttisuus ja eheys, ei se, kuinka nopeasti aineistot on saatavissa pitkäaikaisäilytyksestä.

- Keskusteltiin kansainvälisten standardien ja KDK-PAS-määritysten suhteesta. Todettiin, että kansainvälistä kehitystä seurataan ja hyödynnetään ja siihen pyritään myös vaikuttamaan (erit. METS). KDK-PAS:issa tehty työ on hyödyksi kansainväliselle kehitykselle.
- Puheenjohtaja esitti toiveen, että CSC tekisi kansainväliseen viestintään liittyen valmistuneista englanninkielisistä käännöksistä (kokonaisarkkitehtuuri, standardisalkku, PAS-määritykset) pienen mainostavan uutisen.

4. Finna, tilannekatsaus

- Finna palvelusopimuksen liitteitä on kehitetty. Okm:n ulkopuolisten organisaatioiden Finna-palvelusopimus on siirtynyt myöhempään ajankohtaan.
- Arkistojen osalta KAVI:n aineiston tuonti saadaan tn. tänä syksynä valmiiksi. AHAA-Finnan osalta suunnitelmat ovat valmiina.
- Korkeakoulujen osalta Finnassa on hyvä tilanne: kaikki okm:n alaiset ammattikorkeakoulukirjastot ovat tuotannossa ja yliopistokirjastot myös vuoden loppuun mennessä.
- Yleisten kirjastojen osalta pohditaan miten päästäisiin integroimaan KOHA Finnaan. Digi.kirjastot.fi-aineisto on pian tuotannossa.
- Finnan suorituskyvyn parantaminen on ollut keskeinen kehittämiskohde.
- Kirjastojen ja museoiden organisaatitietoja viedään Finnaan käyttäen olemassa olevia hakemistoja. Kirjastojen osalta kirjastot.fi:tä.
- Lähiaikoina lanseerataan Finna street-toiminto, jonka avulla mobiililaitteilla pääsee hakemaan mitä Finnan sisältöjä esim. tällä kadulla on. Hakee lähinnä museoaineistoa.
- Jatkossa kevytkirjautumiseen käytetään YLE-tunnusta. Mozilla persona poistuu.
- Finnan some-markkinointiin panostetaan jatkossa edelleen.

Keskustelu

- Museoiden organisaatitietojen lisäämisessä Finnaan tuotiin esiin Museoliiton tietorekisteri, johon olisi syytä tukeutua. Myös museotilastot ovat avointa dataa ja hyödynnettävissä.
- Tuotiin esiin kansallinen palveluarkkitehtuuri, ja sen myötä tuleva palvelutietovaranto. Todettiin sen olevan pakollinen vain julkisen sektorin toimijoille.
- Esitettiin, että Finna olisi syytä integroida kehitteillä olevan digitaalisen valtioneuvoston yhteiseen sähköiseen työpöytään.
- Esitettiin, että kevyttunnistautuminen ja YLE-tunnus otettaisiin ohjausryhmän asialistalle.
- Tunnistautumiseen liittyen todettiin, että olennaista on helppo käyttöönotettavuus.

5. EU-asiat: European Open Science Policy Platform OSPP (Kristiina Hormia-Poutanen)

- OSPP on asiantuntijaryhmä, jonka tarkoituksena on opastaa Euroopan komissiota avoimen tieteen toimintamallien kehittämisessä ja käyttöönotossa.
- OSPP neuvoo, tuo näkökulmia, tukee politiikan muodostumista, implementoi politiikkaa ja tekee konkreettisia ehdotuksia.
- OSPP:n sidosryhmiä ovat yliopistot, tutkimusorganisaatiot, tieteelliset seurat, tutkimusrahoittajat, kansalaistieteen edustajat ja kirjastot (Liber)
- Työssä seurataan Euroopan komission avoimen tieteen agenda.

- Perustettuna ja perusteilla on useita työryhmiä. European Open Science Cloud -työryhmän raportti julkaistaan pian.
- Suomesta mukana on Kristiina Hormia-Poutasen lisäksi johtaja Tuija Hirvikoski Laurea ammattikorkeakoulusta.

Puheenjohtaja totesi, että Kristiina Hormia-Poutasen jäsenyys asiantuntijaryhmässä on hieno mahdollisuus saada kuulla asioiden kehityksestä EU-tasolla ja myös välittää toiveita EU:n suuntaan.

Neuvoston päätelmät Europeanan merkityksestä digitaalisessa muodossa olevan eurooppalaisen kulttuuriperinnön saatavuudelle, näkyvyydelle ja käytölle (Minna Karvonen)

- Puheenjohtaja esitti katselmuksen Europeanaan.
- Neuvoston päätelmät Europeanan merkityksestä digitaalisessa muodossa olevan eurooppalaisen kulttuuriperinnön saatavuudelle, näkyvyydelle ja käytölle on julkaistu kesäkuussa 2016.
- Europeana-palvelu on ollut käytössä 10 vuotta. Palvelussa on yli 53 miljoonaa objektia.
- Europeanan arvo on verkostojen luomisessa, arkisto, museo ja kirjastosektoreiden yhteistyön tiivistämisessä ja metatietotyössä.
- Europeanan ongelmina ovat olleet vähäinen loppukäyttäjien määrä ja taloudelliset ongelmat.
- Jatkossa komissio hankkii Europeana palvelun. Ratkaisun myötä Europeanan vakaa kehittäminen mahdollistuu.

Keskustelu

- Esitettiin, että tulevaisuudessa Europeanan olisi syytä määritellä palvelu vahvemmin. Toivottiin, että Europeanassa kuunneltaisiin jatkossa enemmän jäsenmaiden toiveita palvelun suhteen. Esitettiin ehdotettavaksi puskurirahaston luomista mm. henkilöstön palkkojen maksun turvaamiseksi.

6. KDK-toiminnan painopisteet vuodesta 2017 eteenpäin: Kirjastojen, arkistojen ja museoiden palvelu-, yhteistyö-, vuoropuhelu- ja arkkitehtuuritarpeet (pienryhmäkeskustelut + yhteinen purku)

- Keskusteltiin pienryhmissä seuraavista aiheista:
  - *Mihin asiakokonaisuuksiin tarvitsemme kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteistä hanketta/yhteistyömuotoa/koordinaatiota?
  - * Mitkä ovat tärkeimmät KDKn painopisteet 2017 – 2020?
  - * Miten KAM-yhteistyötä voisi paremmin hyödyntää osana suurta, kaikkia toimialoja yhdistävää kokonaisuutta (kansallinen palveluarkkitehtuuri, yhteentoimivuus jne)?
- Kaikissa ryhmissä tuotiin esiin, että kdk-yhteistyötä on syytä jatkaa.
  - o Ilman kdk-yhteistyötä asiat pirstaloituisivat ja tehtäisiin mahdollisesti turhaan päällekkäistä työtä. Koordinaatio yli sektorirajojen tärkeää.
  - o Yhteistyö auttaa toimintaympäristön nopean muutoksen seuraamista ja muutoksissa kartalla pysymistä.
  - o Tarvitaan selviä tiekarttoja toiminnan suunnittelemiseksi. Tunnistettava yhteiset asiat. Mietittävä mihin sitoudutaan.
  - o Esitettiin kdk:lle vaikuttavuusarviointia.

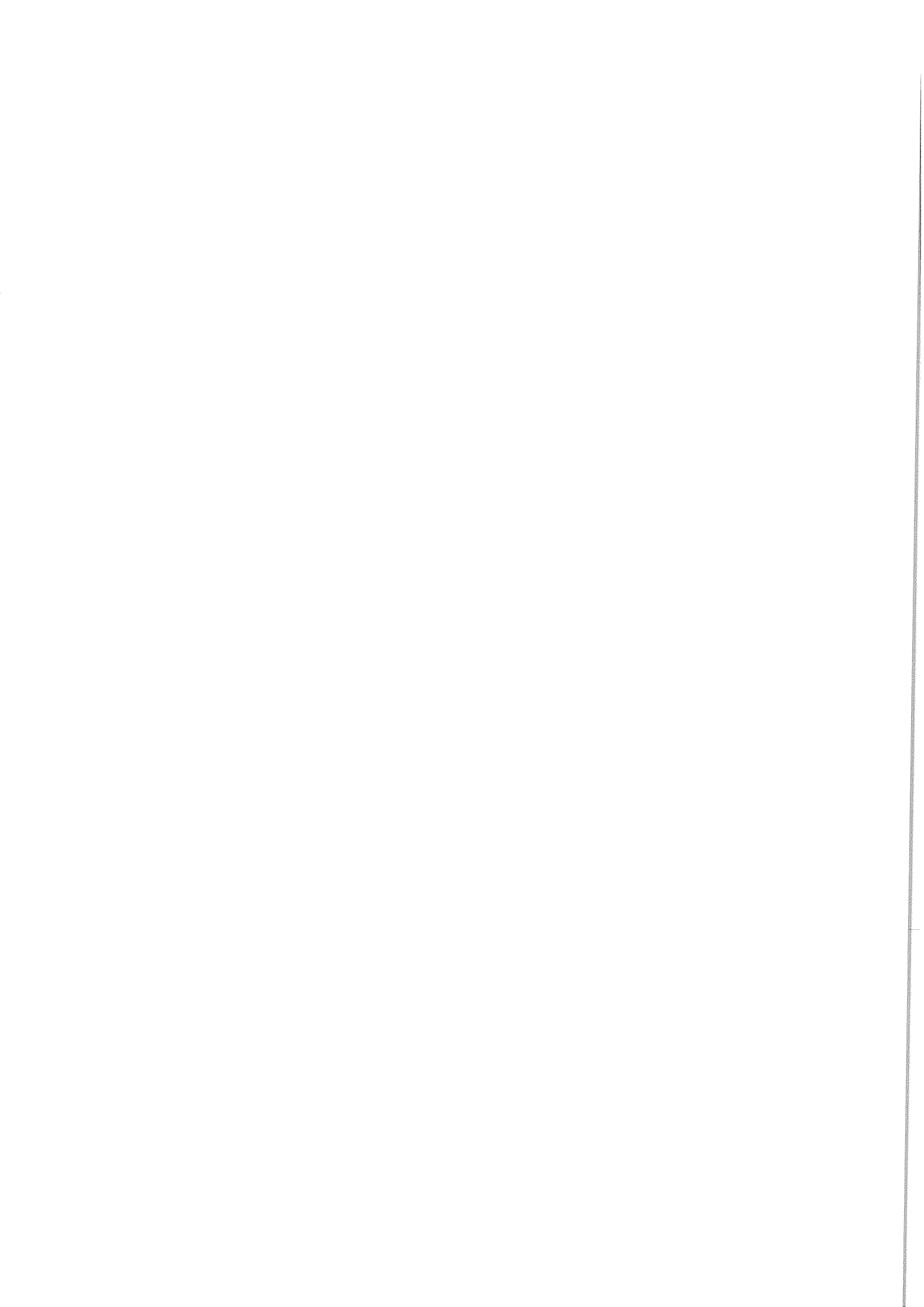
- Useissa ryhmissä esitettiin *yhteistyön laajentamista*.
  - o Toivottiin avautumista ulospäin ja yhteistyön laajentamista mm. okm:n hallinnonalan ulkopuolelle.
- Useissa ryhmissä korostettiin *lainsäädäntöön* vaikuttamista
  - o tekijänoikeus- ja julkisuuslainsäädäntö
- *Kansallisen digitoinnin kehittäminen* tuotiin esiin tärkeänä tehtävänä
  - o sähköisen saatavuuden ja löydettävyyden parantaminen
  - o tietojärjestelmiin liittyvät avaukset
- Toimintojen *yhtenäistämistä* ja *yhteentoimivuutta* tuotiin esiin
  - o Asiantuntijuuden entistä parempi hyödyntäminen ja jakaminen
  - o Palveluarkkitehtuurin päälle tarvitaan tietojen yhteentoimivuuden kerros, yhteisen tiedon palvelumallin kehittäminen
  - o Tieto yli organisaatorajojen
  - o Rajapinnat
  - o Aineistojen yhteismitallisuus
  - o Semanttinen yhteentoimivuus
  - o Metatieto-osaaminen
  - o Avoimuuden tuoma lisäarvo
  - o Kuvailukehittämisen yhtenäistäminen
  - o Arkkitehtuurityö
  - o Pitkäaikaissäilytyksen edelleen kehittäminen
- Finnan *näkyvyyteen* ja *hyödyntämiseen* kiinnitettiin huomiota
  - o Näkyvyys paikallisesti, kunta- ja maakunta-tasolla
  - o Työn jalkauttaminen ja tiedottaminen
  - o European ongelmana vähäiset loppukäyttäjät, huolehdittava ettei Finalle käy samoin
  - o Tutustuttava myös muihin kansallisiin verkkopalveluratkaisuihin. Suomi.fi-palvelu huomioitava.
  - o Teemaksi kdk kansalaisen palveluksessa/työvälineenä
  - o Kansalaistiede/kansalaisnäkökulma ja paikallisuus
  - o Toivottiin käyttäjille mahdollisuutta aineistojen analysointiin
  - o Finnan tulisi tukea koulujen uutta opetussuunnitelmaa ja mm. ilmiöpohjaista oppimista
  - o Finna Streetin nimeksi esitettiin Katufinna. Uusien toimintojen kehittäminen siihen käyttäjäyhteisöjen kanssa.

7. Muut asiat

Ei muita asioita.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:10. Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 9.11 klo 10-14.

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 17.5.2016

OKM, Meritullinkatu 10, Kalevala

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo

Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto

Maakunta-arkiston johtaja Vuokko Joki, Kansallisarkisto

Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland

Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto

Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö

Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto

Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto

Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria

Esimies Janne Ranta, Yleisradio

Päätöimittäjä Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto

Suunnittelija Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus

Pysyvät asiantuntijat:

Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muut:

Hallinnollinen avustaja Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)

Tietoasiantuntija Mikko Lappalainen, Kansalliskirjasto

Kehittämispäällikkö Markus Merenmies, Kansallisarkisto

Vanhempi koordinaattori Jessica Parland-Von Essen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Tietojärjestelmäasiantuntija Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:00.

2. Kokonaisarkkitehtuuri

Oikeuksien hallinta –työryhmä: tilannekatsaus

- Jessica Parland-von Essen kertoi Oikeuksien hallinta-työryhmässä meneillään olevasta työstä. Oikeuksien hallinta –työryhmä on KDK:n ja ATT-hankkeen yhteinen.
- Työryhmän toimenpide-ehdotuksia ovat:
  - o Oikeuksien hallintaa koskevien metatietojen suositusten ja aineiston kokoaminen
  - o Suositusten jatkotyöstäminen ja tarkentaminen kansallisella tasolla
  - o Suositusten vieminen kansanvälisiin formaatteihin
  - o Oikeuksia käsittelevät sanastot Fintoon
  - o Käsitteet osaksi ATT-tietomallia ja käytäntöä tutkimuspuolella
  - o Lainsäädännön muutostarpeiden selvitys
  - o Tutkimusaineistojen kohdalla vastuiden ja periaatteiden selkeytys

Keskustelu

- Todettiin, että työ on edennyt hyvin yhteistyössä ja työtä on tehty sitoutuneesti.
- Todettiin, että asia on eri vaiheessa eri sektoreilla. Esimerkiksi kirjastojen osalta kuvaukset ovat tarkoituksellisesti muita lyhyempiä.
- Työryhmä haluaisi jatkaa työtään. Kansainvälinen kehitys on nopeaa ja tiedonjakaminen työryhmässä on olennaista kehityksessä mukana pysymiseksi.
- Puheenjohtaja toi esiin, että myös Sanaston ylläpitovastuu on mietittävä syksyllä.
- KDK-ohjausryhmä kannattaa työn jatkamista.

Tietoarkkitehtuuriryhmä: Paikkatietopalveluselivityksen käynnistäminen

- Mikko Lappalainen kertoi suunnitteilla olevasta paikkatietoselvityksestä. Kirjasto-, arkisto- ja museosektoreilla on nähty tarvetta yhteisen paikkatieto-ontologian kehittämiseksi. Se vähentäisi päällekkäistä työtä, lisäisi yhteentoimivuutta ja edesauttaisi uusien sovellusten ja palveluiden innovointia.
- *Paikkaontologiaan* kuuluisi itse paikkojen kuvailu ja paikkojen hyödyntäminen aineiston kuvailussa.
- *Paikkatietopalveluun* kuuluisi paikkatiedon yhteistuotanto ja paikkatiedon hyödyntäminen yhteisen järjestelmän kautta.
- Selvityksen teemoja olisivat: mitä tarkoittaa paikka kuvailussa, sektoreiden nykytila paikkojen kuvailun suhteen, sektoreiden tarpeet, paikkaontologiat, yhteentoimivuus, paikkatietopalvelun tekninen infrastruktuuri, paikkatiedon tuomat mahdollisuudet.

Keskustelu

- Selvitykselle nähtiin olevan tarvetta.
- Todettiin, että eri sektoreilla on erilaisia tarpeita paikkatiedon suhteen.
- Historiallisen paikkatiedon saaminen nähtiin tärkeäksi erityisesti museosektorilla. Esimerkiksi kuntien yhdistyminen tuottaa paikkatiedon ylläpidolle haasteita.
- Tuotiin esiin, että Kotimaisten kielten keskus säilyttää tietoa, suuri nimiarkisto on olemassa ja sitä ollaan digitoimassa. Tarkoitus on yhdistää se täydentämään Maanmittauslaitoksen aineistoja.
- Tuotiin esiin virallinen ja epävirallinen paikkatieto. Joukkoistamisen keinoin olisi mahdollista kerätä myös epävirallista tietoa.
- Paikkatietopalveluselivityksen aikataulu ei ole vielä tarkentunut. Sen toivottiin etenevän nopealla aikataululla. Selvitys voisi valmistua kuluvan vuoden aikana.
- Myös nimitietopalvelusta on tulossa jatkohanke. Samanlaista katsottiin tarvittavan myös paikkatietopalvelun suhteen.

- Puheenjohtaja ehdotti, että pidetään KDK-ohjausryhmän kokous vielä vuoden lopussa, jotta voitaisiin käydä selvitykset läpi.
- Puheenjohtaja esitti, että paikkatietopalvelu voitaisiin sitoa laajempaan yhteyteen, ja selvittäisiin sen yhteyksiä valtioneuvoston tasolla meneillään olevaan julkisten palveluiden digitointiin ja sen puitteissa toteuttaviin hankkeisiin (kärkihanke).

KDK:n standardisalkku

Kimmo Koivunen kertoi KDK:n standardisalkun päivityksistä:

- PAS-palvelun osalta salkku on vuoden vaihteessa päivitetty vastaamaan uusimpia määräytyksiä. Päivitystyö viimeistely PAS-yhteistyöryhmässä.
- Salkun ja PAS-määrittysten suhdetta on täsmennetty.
- Arkistosektorin kuvailusäännöt on lisätty.
- Suositusten ja standardien kuvauksia ja soveltamisohjeita on täsmennetty.
- Versionumeroinnissa on siirrytty kolmitasoiseen järjestelmään.
- Terminologiaa on täsmennetty ja URL-viitteet päivitetty.

Keskustelu

- Puheenjohtaja toi esille tyytyväisyyden siihen, että salkkua pidetään ajan tasalla ja se tapahtuu yhteisvoimin.
- Tuotiin esiin, että PAS-palvelua koskevat osuudet standardisalkussa on katsottu relevantiksi koko julkishallinnolle.
- PAS-palveluun liittyville englanninkieliselle dokumenteille on ollut kysyntää. Myös KDK:n standardisalkusta esitettiin tehtävän englanninkielinen versio.
- Julkisen hallinnon standardisalkkuryhmä kokoontuu syyskuussa. Juha Hakala ottaa KDK:n standardisalkun kokouksen asialistalle.

3. KDK-PAS

Tilannekatsaus

- Kimmo Koivunen kertoi PAS-palvelun käyttäjälähtöisestä kehittämisestä. Keskeinen rooli kehittämistyössä on PAS-yhteistyöryhmällä ja PAS-tukiryhmällä.
- Tarkempi yksityiskohtien hiominen tapahtuu PAS-palvelun käyttöönottoprosessin yhteydessä.
- Sen myötä varmistetaan että tieto kulkee ja kaikki organisaatiot pysyvät mukana.
- Myös KDK-hankkeen jatkoa ajatellen olisi tarvetta ryhmälle, jossa asioista tuodaan esiin, tietoa jaetaan ja keskustellaan.

VAPA-palvelun aineistojen siirto PAS-palveluun

- VAPA-aineistojen siirto PAS-palveluun etenee.
- Sopimusmallia on täydennetty seuraavasti: Salassa pidettävien aineistojen suojaustasojen vaatimukset huomioidaan, organisaatioiden tulee tunnistaa aineistojen suojaustasot ja lisäksi tekeillä on erillinen turvallisuusliite suojaustason III aineistojen suojaamisesta. Se tuodaan syyskuun kokoukseen.
- VAPA-palvelun aineistojen siirrolla on vaikutuksia KDK:n PAS-palvelun auditointisuunnitelmaan: STIII-suojaus tason aineistojen käsittelyn pitää tapahtua korotetulla tietoturvasuustason

ympäristössä, KDK:n PAS-palvelu tulee sertifioida korotetulle turvallisuustasolle ja palvelulla ISO27001-standardin mukainen sertifikaatti.

Keskustelu

- Keskusteltiin paketoinnin apuvälineistä. Todettiin, että ne ovat kehitystyön alla. Apuvälineet pyritään saamaan käyttöön mahdollisimman pian.
- On tunnistettu tahoja, joilla on paketoinnin apuvälineille tarvetta (mm. Museovirasto). Paketoinnin apuvälineillä työ vähenee merkittävästi, mutta apuväline ei pysty tekemään koko työtä.
- Apuvälineillä ei ensisijaisesti tueta kehittyneitä käyttäjiä, vaan perustason käyttäjiä.
- Todettiin SAPA-työryhmän toiminta ja esitettiin, että SAPA-kokonaisuutta esiteltäisiin syksyllä KDK-ohjausryhmälle.

4. Finna, tilannekatsaus

- Erkki Tolonen kertoi, että Finnaa on pyritty saamaan peruskoulujen oppimisympäristöihin.
- Yleisten kirjastojen osalta Finnassa on tehty verkkokirjasto-toiminnallisuuden kehitystyötä, Vaski-lanseeraus 23.4 ja esittelyjä muille yleisille kirjastoille.
- Finnaan on seuraavaksi tulossa Etelä-Pohjanmaan kirjastokimpat (6 kpl), Lukki-kirjastot, Keski-kirjastot, Koha: Uudenmaankirjastot ja Lapin kirjastot ja Abilita: Blanka-kirjastot. Helmet-kirjastojen kanssa neuvottelut ovat kesken.
- KAVI:n aineiston tuonti Finnaan edistyy.
- Aineistojen käytön seuranta on paranemassa.
- Viestintään panostamisen ansiosta Finnan kävijämäärät ovat nousussa.

5. Kirjastojen, arkistojen ja museoiden palvelu-, yhteistyö-, vuoropuhelu- ja arkkitehtuuritarpeet: KDK-toiminnan painopisteet vuodesta 2017 eteenpäin

- Asiaa ei ehditty käsitellä. Työryhmää pyydettiin lähettämään sähköpostitse teemoja aiheesta syyskauden pohjustamiseksi.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:00. Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 14.9 klo 10-12.

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 31.3.2016

OKM, Meritullinkatu 10, Kalevala

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet:

Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Neuvotteleva virkamies Jari Kallela, valtiovarainministeriö
Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto
Tietopalvelupäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu (etäosallist.)
Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
Suunnittelija Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus

Pysyvät asiantuntijat:

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muut osallistujat:

Hallinnollinen avustaja Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Tietojärjestelmäasiantuntija Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:00 ja toivotti työryhmän uuden jäsenen, neuvotteleva virkamies Jari Kallelan (VM) tervetulleeksi.

2. Kokonaisarkkitehtuuri

Nimitietopalveluselvytys

- Jaana Kilkki kertoi, että KDK:n Tietoarkkitehtuuriryhmän nimitietopalvelua koskeva selvitys on valmistunut.
- Selvityksen tavoitteena oli selvittää kulttuuriperintösektoreiden valmius yhteiseen nimitietopalvelun edellyttämään yhdenmukaiseen kuvailuun.
- Valmius on olemassa, toimijakuvailussa on paljon yhtymäkohtia.
- Kirjasto-, arkisto- ja museosektoreiden yhteinen nimitietopalvelu vähentäisi merkittävästi päällekkäistä työtä.
- Visiona on kulttuuriperintösektoreiden ja muun julkisen hallinnon yhteinen, toimijoiden kuvailutietoja sisältävä metatietopalvelu.
- Nimitietopalvelun arkkitehtuuriin liittyy jatkoselvitystarpeita. Tarvetta on palvelun tietomallin ja sektoreiden kuvailukäytäntöjen yhteentoimivuuden selvittämiselle.

Keskustelu

- Todettiin, että asiassa on tehty hyvää työtä.
- Jatkotyö olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa KDK:n tietoarkkitehtuuriryhmässä. Työryhmäläisten oman työn ohella tehtynä työ olisi kuitenkin hidasta.
- Puheenjohtaja esitti, että asiasta tehdään oma hanke. Hankeryhmä ja hankesuunnitelma olisi syytä valmistella nopealla aikataululla.

3. KDK-PAS

PAS-ratkaisun ja KDK:n PAS-palvelun vuosisuunnitelma 2016

- PAS-ratkaisun ja KDK:n PAS-palvelun vuosisuunnitelma 2016 löytyy kokouksen kansiosista. Dokumentti kuvaa yksityiskohtaisemmin vuodelle 2016 suunnitellut tehtävät. Tehtäväkokonaisuuksia ovat säilyttämisen menetelmien ja mallien suunnittelu ja kehittäminen, PAS-ohjelmistokehitys, laitteistoarkkitehtuurin suunnittelu ja hallinta ja kokonaisuudenhallinta.
- Kimmo Koivunen esitteli CSC:ssä KDK-PAS:ia hoitavat henkilöt ja työroolit.

Keskustelu

- Vuosisuunnitelmaa pidettiin hyvänä ja selkeänä.
- Esitettiin kysymys siitä, mitä uusia sisältöjä ensi vuonna voidaan ottaa mukaan.
- Todettiin, että aineistot ovat erilaisia ja se vaatii myös lähettäjältä valmistautumista ja pohjatytöitä.
- Kehittämideana esitettiin, että voitaisiin pyrkiä saamaan paremmin näkyviin se, että ylläpito sisältää käyttöönottoa.
- Kimmo Koivunen kertoi, että teknisessä mielessä on varauduttu ottamaan mukaan erityyppisiä aineistokokonaisuuksia.
- Yksittäisiä käyttöönottoja ajatellen pyritään rakentamaan välineitä, joita voisi tarjota organisaatioille, esimerkiksi paketointityökaluja.
- Puheenjohtaja esitti, että pitkäaikaissäilytykseen mukaan haluavat organisaatiot voisivat ottaa opetus- ja kulttuuriministeriössä ko. organisaation tai sektorin asioita hoitaviin virkamiehiin yhteyttä.
- Todettiin, että vuosi 2016 on KDK:n pitkäaikaissäilytyksen ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Työ on vasta alkukaarella. Vuonna 2017 voidaan edetä jo pitkäjänteisemmin.

Pimeä arkisto

- Pimeä arkisto (engl. dark archive) pitkäaikais säilytyksessä tarkoittaa aineistojen säilytyspaikkaa ilman tietoliikenneyhteyksiä. Kopiot aineistosta siirretään fyysisellä tallennusmedialla.
- Sen avulla voidaan varautua säilyttämisen eri riskeihin.
- Tavoitteena on käynnistää pimeän arkiston toiminta kuluvan vuoden aikana.

Standardisalkun päivityksen eteneminen

- Pitkäaikais säilytykseen liittyvien standardien tarkastus on käsittelyssä PAS-yhteistyöryhmässä 5.4.
- Tämän jälkeen varmistetaan yhteensopivuus syksyllä päivitettyjen PAS-määritysten kanssa.

Keskustelu

- Puheenjohtaja esitti toiveen, että standardisalkku kokonaisuudessaan olisi käsittelyssä ensi ohjausryhmäkokouksessa.
- Puheenjohtaja tiedusteli miten KDK-standardisalkun muutokset tulevat huomioiduksi julkishallinnon standardisalkussa. Todettiin, että muutosten huomiointia on tulevaisuudessa tarkoitus parantaa.

Säilytyksen tilanne

- Tähän mennessä on säilytykseen on otettu yli 123 000 tietopakettia, noin 13 teratavua. Työ etenee hyvin.

4. Finna, tilannekatsaus

- Erkki Tolonen kertoi, että Finna 2.0 versiovaihto sujui hyvin.
- Finnan kehittäminen ja ylläpito ja laadunvarmistus ovat parantuneet
- Käyttäjien kannalta Finnan toiminta on varmempaa ja nopeampaa, tietoturva on parempaa. Hakutoiminnot ja kuvien katselu ovat parantuneet. Lisäksi toimivuus eri päätelaitteilla on parantunut.
- Finnalle pyritään saamaan mahdollisimman paljon käyttäjiä peruskouluissa jo ensi syksynä. Käyttöliittymädemo pyritään saamaan valmiiksi kevään aikana.
- Yliopistokirjastoista osa ei ole vielä allekirjoittanut Finnan uudistettua palvelusopimusta. Avoimia kysymyksiä selvitetään.

Keskustelu

- Keskusteltiin Finnan ja Kohan rajapinnoista. Todettiin, että rajapintoihin kannattaa keskittää riittävästi voimavaroja. Moni kirjasto toivoo Kohan päälle Finnaa käyttöliittymäksi.
- Tuotiin esiin, että 95 % Finna käyttäjistä on siihen tyytyväisiä ja suosittelisi sitä muille.
- Todettiin, että nyt ollaan tilanteessa, jossa moni asia linkkautuu yhteen ja uusia näkymiä avautuu avointen ratkaisujen ansiosta myös julkishallinnon alalla.

Finna-ikkuna Finto-palvelussa

- Finna-ikkunalla tarkoitetaan uutta ominaisuutta, joka on tulossa Finton seuraavaan versioon 1.6
- Se perustuu Finnan rajapintaan ja tarjoaa Finton käyttäjille näkymän sanastolla kuvailtuun aineistoon.

Keskustelu

- Finton Finna-ikkunan todettiin tukevan Finnan strategiaa ja KDK:n tavoitteita hyvin.

5. Avoin Kansalliskirjasto –politiikka

- Kristiina Hormia-Poutanen esitteli Avoinen Kansalliskirjastopolitiikan työstämistä, käsittelyä ja seuranta.
- Poliitiikkaa on työstetty vuonna 2015 Kansalliskirjaston sisäisessä työryhmässä.
- Olennaisia asioita ovat avoin toimintatapa ja aineistojen ja palveluiden avoimuus.
- Poliitiikan viemistä arkeen toteutetaan Toimenpideohjelmalla 2016-2020.
- Dokumentit ovat pian ohjausryhmäkierroksen jälkeen saatavilla Kansalliskirjaston uusilta verkkosivuilta.

Keskustelu

- Todettiin, että vaikeina taloudellisina aikoina organisaatiot helposti kääntyvät sisään päin, mutta pitäisi rohjeta toimia toisin.
- Avoin Kansalliskirjastopolitiikka todettiin hyväksi ja viestinnällisesti toimivaksi. Sen periaatteet nähdään laajalti ja kiistattomasti hyvinä ja kannatettavina. Mietittiin avoimuuden vastapuolia kuten lainsäädäntöä ja kaupallisia kysymyksiä.
- Pohdittiin, mikä on Avoinen Kansalliskirjastopolitiikan suhde muihin toimijoihin, esimerkiksi Avoin Tiede ja tutkimus-hankkeeseen ja korkeakoulukirjastojen toimintaan.
- Mietittiin, että voitaisiin keskusteluttaa sekä Avoimessa kirjastopolitiikassa että muutoin kirjastojen, arkistojen ja museoiden tulevaisuudessa yhteisiä teemoja ja polttopisteitä ja suunnitella sitä, mitä KDK-hankkeen päättymisen jälkeen olisi syytä käsitellä ja edistää yhteisesti.
- Päätettiin, että seuraavan kokouksen alkuun varataan aikaa näiden kysymysten käsittelylle.
- Puheenjohtaja esitti, että aiheesta järjestettäisiin lisäksi yksi pidempi ohjausryhmäkokous syksyllä 2016.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:00. Seuraava kokous pidetään tiistaina 17.5 klo 12-14.

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 19.1.2016

OKM, Meritullinkatu 10, Kalevala

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet:

Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto
Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto
Tietopalvelupäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto
Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kulttuuriasiainneuvos Laura Mäkelä, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria
Esimies Janne Ranta, Yleisradio
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto

Pysyvät asiantuntijat:

Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muut osallistujat:

Hallinnollinen avustaja Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Johtava konsultti Mikko Kolehmainen, Gofore Oy
Tiedottaja Heidi Mustajoki, Kansalliskirjasto
Tietojärjestelmäasiantuntija Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:00.

2. Kokonaisarkkitehtuuri

KDK-kokonaisarkkitehtuurin hyväksyminen

- Ohjausryhmälle tuotiin hyväksyttäväksi KDK:n kokonaisarkkitehtuurikuvauksen viimeistelty versio 3.0.
- Edellisen kokouksen jälkeen tehtyjä muutoksia ovat: kuvioiden läpikäynti, sidosryhmien tunnistaminen ja roolitus, sanamuotojen tarkistus, visuaalisen ilmeen kohentaminen ja dokumentin pituuden supistaminen.
- Mikko Kolehmainen esitteli dokumentista tehdyn n. 10-sivun pituisen power point -esityksen.

Keskustelu:

- Dokumentti hyväksyttiin pienin kommentein: sivulla 56 olevan kaksikielisen taulukon termit create, read, update, delete (CRUD) toivottiin merkittäviksi selitteeseen myös suomeksi: luo, lue, päivitä, poista.
- Todettiin kuvauksen kehittyneen suuresti alkuperäisestä ja kaikkien sektoreiden osallistuneen aktiivisesti dokumentin hiomiseen.
- Näin syvälle menevää kokonaisarkkitehtuuriyhteistyötä pidettiin kansainvälisestäkin harvinaisena ja kiinnostavana. Tämän vuoksi pidettiin tarpeellisena laatia englanninkielinen versio kuvauksesta.
- Toivottiin power point -tiivistyksen lisäksi vielä auki kirjoitettua tekstimuotoista tiivistystä. Se toimisi eri organisaatioiden johtajille asioiden sisäistämisen apuna.

Nimitietopalvelun jatkosuunnittelu

- Jaana Kilkki kertoi nimitietopalvelun jatkoselvitystarpeista.
- Jatkoselvitystarpeet on nyt tunnistettu:
  - o Kirjastojen toimijan julkiseen identiteettiin ja arkistojen ja museoiden toimija-entiteettiin perustuvien kuvailujen yhdistämisen edellytykset Nimitietopalvelussa.
  - o MARC 21:n ja EAC-CPF –formaattien soveltuvuus Nimitietopalvelun formaatiksi.
  - o Kansallisen ISNI-järjestelmän rakentaminen.
  - o ORCID ja OID –tunnusten tallentaminen Nimitietopalveluun.
  - o Ulkoisten tietovarantojen hyödyntäminen Nimitietopalvelussa.
  - o Lainsäädännöllisten esteiden poistaminen.
- Eteneminen jatkossa on kiinni ennen kaikkea resursseista.

Keskustelu:

- Todettiin, että asiassa on tehty suuri työ. Työtä tulisi jatkaa, jotta suunnittelusta päästäisiin toteutukseen.
- Asian merkittävydestä johtuen asiassa on edettävä vaiheittain ja työtä on syytä tuoda enemmän eri toimijoiden tietoisuuteen.
- Esitettiin, että seuraavan vaiheen kuvaus laadittaisiin ennen seuraavaa kdk-ohjausryhmän kokousta (31.3) siihen nimetyn ryhmän avulla. Ryhmään tulisi edustus kaikilta sektoreilta (kirjastot, arkistot, museot).

3. KDK-PAS

PAS-määrittysten päivityksien hyväksyntä

- Kokouksen kansioista löytyy kolme määrittäydokumenttia:
  - o Aineistojen ja niiden metatietojen paketointi pitkäaikaissäilytykseen v. 1.5.0 (pre-final),
  - o PAS-palvelun rajapinnat v1.0.0 (pre-final) ja
  - o Säilytys- ja siirtokelpoiset tiedostomuodot v1.4.0 (pre-final).
- Ensinnä mainittuun on tehty seuraavia muutoksia: määrittäydksen nimeä on yksinkertaistettu, attribuuttien käyttöä on täsmennetty, pieniä tarkennuksia ja yksityiskohtia on lisätty. Lisäksi Metatietovaatimukset ovat nyt yhtenä lukuna, jossa ne on ryhmittely sisällöllisiin kokonaisuuksiin.
- Jälkimmäiseen on tehty seuraavia muutoksia: säilytyskelpoisia tiedostomuotoja on täsmennetty organisaatioiden ehdotusten pohjalta ja teknisten piirteiden ilmaisutapoja on täsmennetty.
- PAS-palvelun rajapinnat -määrittäys on tarkoitettu käytettäväksi erityisesti tietojärjestelmien välisessä integraatiossa. Siinä on tavoiteltu mahdollisimman yksinkertaista, mutta skaalautuvaa ja myöhemmin uusilla toiminnallisuuksilla täydennettävissä olevaa rajapintatoteutusta.
- Esiteltiin määrittäysten vuosikello. Seuraava vaihe on määrittäysten julkaisu.
- Dokumenteista on tarkoituksena on tehdä myös englanninkieliset versiot.

Keskustelu

- Puheenjohtaja ehdotti aineistojen vientiä avoin data.fi -palveluun. Täten PAS-näkökulma tulisi paremmin tunnetuksi.
- Todettiin, että näin syvälle menevää PAS-määrittelyä ei tehdä muualla.
- Todettiin, että standardisalkun ja PAS-standardien muutoksen heijastuvat toisiinsa puolin ja toisin.

PAS-yhteistyöryhmän työsuunnitelma 2016

- Työsuunnitelma löytyy eduunista KDK-PAS -yhteistyöryhmän kansioista:
- Vuodelle 2016 on tunnistettu kolme uutta tehtävää:
  - 1) *Käytössä olevien tunnistejärjestelmien kartoittaminen ja mahdollisen suosituksen laatiminen*
  - 2) *Tarkempien toimintaohjeistusten laadinta (ns. Best practices, tiedostomuotojen versioiden erot, digitointi, jne., PAS-ohjeistus)*
  - 3) *Pidetyt PAS-esitykset konferensseissa ja seminaareissa (osaamisen jakaminen ja tiedonkulun parantaminen)*

Käyttöönottojen tilanne

- Kimmo Koivunen kertoi että PAS-palvelun käyttöönotot ovat edenneet seuraavasti:
  - o sopimukset on laadittu Kansalliskirjaston (käyttötarkoituksena verkkoarkisto) ja Museoviraston (käyttötarkoituksena kulttuuriympäristön tutkimusraportit) kanssa.
  - o FSD:n kanssa käyttöönotto on käynnissä.
  - o Kansallisarkistossa (VAPAn aiheistot) ja KAVI:ssa (RTVA ja "digivarasto") käyttöönotto on suunnitteilla.
-

Keskustelu

- Todettiin, että pitkäaikaissäilytyksen toteutumiseksi olisi huomioitava aineistojen pysyvyyden lisäksi aineistojen metatietojen ja linkitysten pysyvyys.
- Ohjeistukseksi ei riitä pyyntö käyttää tiettyä tunnistejärjestelmää, tarvitaan myös ohjeistusta siitä, miten sitä käytetään.

4. Finna

Finnan markkinointi- ja viestintäsuunnitelma

- Tiedottaja Heidi Mustajoki esitteli Finnan markkinointi- ja viestintäsuunnitelman 2016-2018.
- Tavoitteina on kasvattaa Finnan käyttöä ja aktiivisten käyttäjien määrää ja lisätä Finnan positiivista tunnettuutta suomalaisten keskuudessa.
- Markkinoinnin kohderyhminä 2016–2017 ovat erityisesti sukututkijat, kirjallisuuden harrastajat sekä peruskoulun ja lukion opettajat.
- Toimenpiteitä keväällä 2016 ovat: kohderyhmäanalyysi, viestinnän työpaja organisaatioille 18.2.2016, sisältösuunnitelman ja markkinointimateriaalien tuottaminen.
- Toimenpiteitä syksyllä 2016 ovat: markkinointi somessa (ml. some-näkyvyyden ostaminen ja toimittajaverkoston luominen), viestinnän työpaja syyskuussa, Finna-päivä, Educa-messuille 2017 osallistumisen suunnittelu ja mahdollinen hakukoneoptimointi ja markkinointimateriaalien tuottaminen.

Keskustelu

- Fokusoitumista tiettyihin ryhmiin pidettiin hyvänä.
- Korostettiin tarvetta segmentoida markkinointiviestit eri ryhmille.
- Korostettiin viestien realistisuutta: ei pidä luvata sellaista mitä palvelu ei vielä tarjoa.
- Tuotiin esiin markkinointiyhteistyön mahdollisuudet KDK:ssa mukana olevien toimijoiden kanssa ja Finnan esittely myös muiden kuin Finna-toimiston toimesta (esim. messuilla).

Finna-konsortion toimintaperiaatteiden päivitys

- Erkki Tolonen kertoi Finna-konsortion toimintaperiaatteisiin tehdyistä päivityksistä.
- Dokumentti on eduunissa kokouksen kansiossa.
https://tt.eduuni.fi/okm/kdk/layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=/okm/kdk/Ohjausryhm%20%2020142016/Kokousaineistot/2016-01-19/Uudistus2015_Konsortion_toimintaperiaatteet.pdf&action=default
- Muutokset on merkitty punaisella.
- Dokumentti odottaa ohjausryhmän hyväksyntää.

Keskustelu

- Sovittiin, että kommentit päivitetyistä toimintaperiaatteista tulisi toimittaa viikon kuluessa.

Finna-tilannekatsaus

- Vuoden vaihteessa tuotantoon ovat siirtyneet Espoon taidemuseo ja Taideyliopisto.
- Ilmoittautuminen kevään mukaantuloon on 29.2. asti.
- Finna sai marras-joulukuisessa käyttäjäkyselyssä erinomaiset arvosanat. Keskimääräiseksi arvoksi annettiin 8 asteikolla 0-10 ja 95 % suosittelisi palvelua myös muille.

- Finnassa mukana oleville organisaatiolle on myös tehty palautekysely, jonka kooste valmistuu tammikuun loppuun mennessä.
- Finnan tulevaa uutta versiota koskien on tehty käytettävyystestejä. Testien tulokset julkaistaan: <https://www.kiwi.fi/display/Finna/>. Versiopäivitys tapahtuu maaliskuun aikana.
- Finnan hakuihin on juuri lisätty käyttöoikeusrajaus.

Keskustelu

- Esitettiin toive, että Finna antaisi viitetiedot valmiiksi oikeassa muodossa, joka sopisi viittauksiin.

5. ATT-hanke: Tutkimuksen tuotosten pitkäaikaissaatavuuden toimintamalli

- Pirjo-Leena Forsström kertoi Avoin tiede ja tutkimus -hankkeeseen liittyen tutkimuksen tuotosten pitkäaikaissaatavuuden toimintamallista.
- Toiminnassa tarvitaan eri periaatteita kuin KDK:ssa. Ehdotettuja periaatteita ovat seuraavat: Eheys turvataan. Automatisointiin pyritään. Ainutlaatuiset aineistot turvataan. Harkittu siirto tutkimus-PAS -palveluun. Vastuut nimetään. Kustannusten kattamisesta sovitaan.
- Prosesseja koottaessa pyritään läpinäkyvyyteen, monimuotoisuuteen ja hajautettuun arkkitehtuuriin, kustannustehokkuuteen ja talouden hyvään hallintaan.
- Pyritään myös erilaisten liiketoimintamallien tukemiseen (esim. kv-yhteistyössä). Osa palveluista tai prosesseista voidaan toteuttaa kansainvälisten toimijoiden kanssa tai PPP-yhteistyössä.
- Tavoitteena on erilaisten exit-ratkaisujen tukeminen. Kansalliselta alueelliselle, kansalliselle ja kansainväliselle tasolle siirryttäessä materiaalien siirron palvelusta toiseen tulee olla helppoa.
- Seurattavuuteen ja jäljitettävyyteen pyritään organisaatio-, aineisto- ja kokoelmakohtaisesti.

Keskustelu

- Tutkimus-PAS ja KDK-PAS poikkeavat toisistaan, niiden piirissä olevat organisaatiot ovat erilaisia ja toimintojen ajallinen kaari on erilainen.
- Todettiin, että samoin kuin KDK-hankkeen yhteistyön syvyys on kansainvälisestikin harvinaista, myös ATT-hankkeen toimintamalli on ainutlaatuinen mm. tuotosten kirjon ja arkkitehtuurityön edistyksellisyyden ansiosta.
- Ehdotettiin, että KDK-ohjausryhmän kokouksen 17.5 asialistalle otetaan mukaan ATT-hankkeen ajankohtaisia asioita.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:05.

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 12.11.2015

OKM, Meritullinkatu 10, Kalevala

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet:

Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Tietopalvelupäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grunström, Tampereen yliopiston kirjasto
Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria
Kokoelmapäällikkö Marjut Puominen, Näkövammaisten kirjasto
Esimies Janne Ranta, Yleisradio
Päätöimittäjä Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto

Pysyvät asiantuntijat:

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muut osallistujat:

Hallinnollinen avustaja Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Johtava konsultti Mikko Kolehmainen, Gofore Oy
Tietojärjestelmäasiantuntija Timo Laine, Kansalliskirjasto
Tietojärjestelmäasiantuntija Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:15.

2. Kokonaisarkkitehtuurin tilannekatsaus

- Mikko Kolehmainen esitteli KDK:n kokonaisarkkitehtuurikuvauksen versio 3.0:n tämän hetkistä vaihetta. Dokumentti löytyy eduunista kokouksen kansioista. Kommentteja on saatu muutamilta henkilöiltä ja ne on huomioitu. Lisää kommentteja otetaan mielellään vastaan.
- Dokumenttia on supistettu ja muokattu luettavampaan muotoon.
- Mikko Kolehmainen kävi läpi kokonaisarkkitehtuurikuvauksen keskeisiä teemoja, periaatteita, strategisia linjauksia, kansallista palveluarkkitehtuuria (KaPa), KDK:n sidosryhmiä, palvelukarttaa, prosessikarttaa ja tietoarkkitehtuurin periaatteita ja loogisia tietovarantoja.
- Kokonaisarkkitehtuurikuvauksen painopiste on yleiskuvan luomisessa.
- Keskeinen kuvio on palvelukartta, jonka tehtävä on tunnistaa KDK-palveluiden ryhmät ja niiden suhde toisiinsa. Se pohjautuu Digisamin mukaiseen toimintajakoon: tuottaminen, hallinta, käyttö ja säilytys. Digisam on ruotsalainen KAM-yhteistyöelin, joka keskittyy strategiatason linjauksiin.
- Prosessikartasta ilmenee KDK:n pääprosessit: saatavuuden parantaminen, yhteentoimivuuden parantaminen ja säilyvyyden parantaminen.
- Dokumentin työstämisessä kesken ovat vielä seuraavat asiat:
  - o käsitteistön ja termistön viimeistely
  - o standardisalkun läpikäynti
  - o Liite A3 (Tietojärjestelmäkuvaukset)
  - o Toiminnot ja tietovarannot, niiden kytkeminen toisiinsa

Keskustelu:

- Todettiin kuvaukseen olevan hyvä yleisesitys KDK:sta.
- Asiakirjaan on tullut useita parannuksia, mm. palvelukartta.
- Prosessikarttaa pidettiin myös hyvänä, siinä on kiteytetty asian ydin.
- Asian työstömenettely kommenttien pyytämiseen ja huomioimiseen todettiin toimivaksi.
- Keskusteltiin asioista, joita tulee vielä täydentää/kehittää:
  - o Palveluiden välisiä suhteita tulisi täsmentää ja selvittää lisää.
  - o Sidoryhmä-kuvaa toivottiin kehitettävän.
  - o Sektorien epähomogeenisuus ja erilaiset ja muuttuvat tarpeet tulisi tunnistaa ja lausua julki.
  - o Tyyllillisesti toivottiin huomion kiinnittämistä kuvien luettavuuteen, selkeisiin väreihin, käsitteiden tarkkuuteen.
  - o Dokumentin alkuun toivottiin lisättävän kiteytetty tiivistelmä aiheesta. Se toimisi eri organisaatioiden johtajille asioiden sisäistämisen apuna.
  - o Lisäksi tarvitaan hyvä viestintäaineisto. Asian merkitystä on markkinoitava.
  - o Finna-strategia ja tulevaisuusnäkökulma tulisi tuoda vahvemmin esiin.
  - o Avoimuusperiaatetta niin toimintamallin, rajapintojen kuin avoimen lähdekoodin osalta on syytä korostaa.
  - o Kehittämistarpeita tulisi tunnistaa.
- Yleisesti KDK:n työhön liittyen todettiin, että Finna on nyt metatietojärjestelmä ja väylä sisältöihin. Jatkossa huomio tulisi kiinnittää erityisesti digitaalisten sisältöjen tarpeeseen, metatietojen ja pitkäaikaissäilytyksen lisäksi.
- Pohdittiin vision uudelleenmäärittämisen tarvetta. Mietittiin onko nykyinen visio tarpeeksi haastava, katsotaanko tarpeeksi kauas tulevaisuuteen. Esitettiin malliksi ehdotus visiosta: "Suomesta joukkoistamisen ihanneyhteiskunta".
- Kuvaukselle annettiin kaksi viikkoa jatkokomentointiaikaa.

- Sovittiin, että seuraavassa tammikuun KDK -ohjausryhmässä käsitellään asiaa uudelleen.

3. KDK-PAS tilannekatsaus

- Kimmo Koivunen kertoi PAS-palvelun käyttöönoton etenemisestä, määrityksien päivittämisestä ja tulevista tehtävistä.
- Palvelusopimukset on allekirjoitettu Kansalliskirjaston ja Museoviraston kanssa.
- PAS-aineiston säilytys on aloitettu 5.11.2015. (Kansalliskirjaston verkkoarkisto). Aineistojen tallennus tapahtuu koneluettavassa muodossa.
- Pitkäaikaissäilytyksen määrityksien päivitys valmistuu joulukuussa.
- Määrityksissä on kolmitasoinen versionumerointi. Tämä joustavoittaa työtä.
- Tulevia tehtäviä ovat: PAS-palvelun ja -järjestelmän kehitystyön jatkaminen, PAS-yhteistyöryhmän työsuunnitelman mukaan eteneminen.
- Toiminnasta rakennetaan prosessimaisempaa.

Keskustelu:

- Todettiin työn etenevän hyvin.
- Korostettiin yhteistyötä, yhteisen ajattelun kehittämistä ja vertaisoppimista.

4. Finna-tilannekatsaus, viestintä ja markkinointi, Finna strategian loppuraportin luonnoksen esittely

Tilannekatsaus

- Erkki Tolonen kertoi että tuotantoon /beta-tuotantoon on syksyllä siirtynyt kuusi organisaatiota: Centria amk, Humanistinen amk, Itä-Suomen yliopisto, Kajaanin amk, Kymenlaakson museot ja Lappeenrannan museot.
- Projektisuunnitelman ensimmäinen versio esitellään 17.11 konsortiokokouksessa.
- Olennaisia riippuvaisuuksia ovat uusien järjestelmien (AHAA, Museo 2015 ja Koha) pilotoinnit ja kuvailun kehittämishankkeiden eteneminen.

Keskustelu

- Tapahtuvista etenemisistä pyydettiin välittämään informaatiota ohjausryhmälle
- Vaski-kirjastojen kokemuksia on esitelty useilla paikkakunnilla ympäri Suomea.
- Todettiin yleisten kirjastojen olevan Finna-tuotantoon siirtymisten ykkösprioriteetti.

Viestintä

- Viestintään liittyen Erkki Tolonen kertoi, että painopiste on siirtymässä mukaantulosta käyttäjiin ja mediaan
- Kehitettävää on verkostomaisen markkinoinnin ja julkisuuskuvan puolella

- Finnan viestintä- ja markkinointisuunnitelman 2016-2018 luonnostelu on alkanut. Se valmistuu vuoden 2015 puolella.

Keskustelu:

- Kerrottiin, että Finna-tiedotusta hoitamassa on ammattimainen tiedottaja.
- Educa-messut ovat olleet hyvä paikka tavoittaa opettajia. Opettajat ovat olleet hyvin kiinnostuneita Finnasta.
- Viestinnässä sosiaalinen media on olennaisin foorumi.
- Ehdotettiin, että muiden palveluiden olemassa olevia hyviä some-ratkaisuja voitaisiin käyttää mallina. (Esim. Europeana)
- Päätettiin, että Finnan viestintä- ja markkinointisuunnitelma tuodaan seuraavaan ohjausryhmän kokoukseen.

Finna-strategian loppuraportti

- Timo Laine esitteli 5.10.2015 valmistunutta Finna-strategian loppuraporttia. Sen on laatinut Talent Vectia. Raportti löytyy eduunista kokouksen kansista.
- Mainittiin mm. loppuraportissa olevat Finnan viisi strategista tavoitetta:
  - o Kulttuuri ja tieto lähemmäksi kaikkia
  - o Tutkimuksen edellytyksien vahvistaminen
  - o Oppimisen tukeminen uudella tavalla
  - o Uudet palvelut kumppanuuksien kautta
  - o Yleiskäyttöiset ja kustannustehokkaat ratkaisut
- Ne heijastavat osin nykyistä hallitusohjelmaa, mm. sen kohtia:
  - o Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta ja
  - o Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri. Kokeilussa hyödynnetään kansalaislähtöisiä toimintatapoja.
- Uutta on käyttäjien tuoman tiedon myötä tuleva innostavuus, elämyksellisyys, yhteistyön malli, oppiminen uudella tavalla.
- Kaikkia hyötyjä ei voi mitata. Osa hyödyistä on välillisiä.

5. Muut asiat

Puheenjohtaja esitteli lyhyesti perusteilla olevan KDK:n ja ATT:n yhteisen oikeuksien metatietoryhmän tilanteen.

- KDK-ohjausryhmän ja KDK-arkkitehtuuriryhmän jäseniltä on pyydetty ja saatu jäsen ehdokkaiden nimiä.
- Ryhmän puheenjohtajaksi on lupautunut Jessica Parland-von Essen.
- Esitys etenemissuunnitelmasta sekä työryhmän kokoonpanosta tuodaan KDK-ohjausryhmälle, ATT-asiantuntijaryhmälle ja kokonaisarkkitehtuuriryhmälle viimeistään 26.11.2015.
- Työryhmän työssä hyödynnetään ATT:n oikeuksien hallintaryhmän ja KAM-juridiikkaryhmän asiantuntemusta.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:20.

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 10.9.2015

OKM, Meritullinkatu 10, Väinämöinen

Osallistujat

Puheenjohtaja:

Kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet:

Kulttuuriasianneuvos Leena Aaltonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto
Tietopalvelupäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grunström, Tampereen yliopiston kirjasto
Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria
Esimies Janne Ranta, Yleisradio
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
Suunnittelija Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten keskus
Neuvotteleva virkamies Mikael Vakkari, valtiovarainministeriö

Pysyvät asiantuntijat:

Erytysisiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Kulttuuriasianneuvos Päivi Salonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muut osallistujat:

Hallinnollinen avustaja Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Johtava konsultti Mikko Kolehmainen, Gofore Oy
Tietojärjestelmäasiantuntija Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:15.

2. Kokonaisarkkitehtuuri: tietoarkkitehtuuriryhmän nimitietopalveluselvitys

- Jaana Kilkki esitteli KDK:n tietoarkkitehtuuriryhmän nimitietopalvelua koskevaa selvitystä. Selvitys on versio 0.81-vaiheessa.
- Selvityksen tarkoituksena on tukea KDK:n kokonaisarkkitehtuuriin ja julkisen hallinnon yhteisen metatietopalvelun esiselvitykseen sisältyvän nimitietopalvelun toteuttamista.
- Nimitietopalvelulla tarkoitetaan kulttuuriperintösektoreiden ja julkisen hallinnon organisaatioiden yhteistä toimija (henkilö, yhteisö, suku) -ontologiaa. Nimitietopalvelun avulla toimija voidaan tunnistaa samaksi eri tietojärjestelmissä vaikka nimimuodot vaihtelisivat järjestelmästä toiseen. Nimitietopalvelu tukee toimijoita kuvailevien metatietojen yhdenmukaistamista ja parantaa toimijoiden kuvailutietojen laatua, käytettävyyttä ja saatavuutta.
- Selvityksessä esitetään, että nimitietopalveluun tallennettujen toimijatietojen tulee olla kansainvälisen yhteistyön edellytysten takaamiseksi Resource Description and Access eli RDA-kuvailustandardin mukaisia.
- Selvityksessä esitetään myös, että toimijoiden tunnistamisen edistämiseksi Suomeen perustetaan ISNI-tunnistejärjestelmän Registration Authority ja tutkijoiden hankkimat ORCID-tunnisteet tallennetaan nimitietopalveluun.

Keskustelu:

- Puheenjohtaja totesi selvityksen olevan hyvin rajattu ja ymmärrettävästi kirjoitettu.
- Selvityksellä todettiin olevan paljon yhteyksiä Avoin tiede ja tutkimus-hankkeen kanssa, vaikutuksia toivotaan molempiin suuntiin.
- Selvityksen laatimiseen on osallistunut vain pieni joukko, jatkossa työtä on jaettava useammalle henkilölle.
- Seuraavaksi katsotaan, miten julkishallinnon tietoarkkitehtuuriryhmä ottaa selvityksen vastaan viikolla 38.
- 1.0-version valmistuttua päätetään tarkemmasta etenemisestä. Jatkoa ajatellen huomioitava valtiontalouden kokonaistilanne lähivuosina ja sen vaikutukset organisaatioiden toimintaan.

3. Kokonaisarkkitehtuurin tilannekatsaus

- Mikko Kolehmainen Gofore Oy:stä kertoi kokonaisarkkitehtuurityön työskentelymallista ja kokonaisarkkitehtuurikuvauksesta.
- Työssä on käytetty aivoriihityyppisiä tapaamisia kahden-kolmen viikon välein, painopiste on ollut keskeisten kaavioiden tuottamisessa ja niihin liittyvän ilmaisutavan etsimisessä. Keskeisiä kaavioita ovat: sidosryhmäkaavio, palvelukartta, prosessikartta ja tietojärjestelmäjäsenyskartta.
- Työhön osallistuminen on ollut aktiivista, teksti ja tekijät ovat hioutuneet ja yhteinen kieli on jo olemassa.
- Kokonaisarkkitehtuurikuvaus on kommentoitavana kokonaisarkkitehtuuriryhmän eduunisivulla työpaketti 3:ssa. Erillinen lyhennelmä dokumentista on tulossa.

Keskustelu:

- Sovittiin, että asiassa edetään seuraavasti: versio 3.0 tulee olemaan saatavilla eduunissa 30.9, seuraavassa kokonaisarkkitehtuuriryhmän kokouksessa 8.10 annetaan siitä palaute, jonka pohjalta lokakuun puolenvälin aikoihin aineisto annetaan ohjausryhmälle. Ohjausryhmä toimittaa siitä kommentit Mikko Kolehmaiselle strukturoidusti.
- Asia käsitellään kommenttien huomioimisen jälkeen seuraavassa KDK-ohjausryhmässä 12.11.

4. Finna-tilannekatsaus

Erkki Tolonen kertoi Finnan kehitystyön tilanteesta, mukaantulon tilanteesta, VuFind2 siirtymisestä sekä Finnan kustannus- ja hyötyanalyysistä.

- Finnan nykyiset ominaisuuden siirretään Vufind2-alustalle.
- Tuotannossa olevilla organisaatioilla mahdollisuus testata omia näkymiä VuFind2 puolella jo lokakuussa.
- Mahdollisuus tehdä ja muokata omia näkymiä VuFind2-puolella avautuu marras-joulukuussa.
- Resurssiongelmien vuoksi osa toiminnallisuuksista siirtyy vuoden 2016 puolelle. Vasta niiden jälkeen palvelu voidaan avata loppukäyttäjille.
- Meneillään oleva Vufind2 vaatii isoimman työn, VuFind3 tulee olemaan helpompi.

Mukaantulon tilanne

- Ammattikorkeakoulukirjastoista mukana tuotannossa on 13 kirjastoa, neljä on menossa tuotantoon pian, kolmen aikatauluista ei ole tietoa.
- Yliopistokirjastoista viisi on tuotannossa, seitsemän on epävarmaa ja kaksi siirtyy vuoden 2016 puolelle (Helsinki ja Turku).
- Museoista 39 on tuotannossa, ja 20 työstää mukaan tuloa.
- Yleisistä kirjastoista tuotannossa on Vaski-kirjastot, 13 on haravoitu testipuolelle, joista kolmella on myös asiakastoiminnallisuudet testissä.

Keskustelu:

- Ulla-Maija Maunu kertoi, että yleisten kirjastojen keskuudessa odotetaan esimerkkejä Finnaan siirtymiskokemuksista. Vaski-kirjastot vetävät muita kirjastoja mukaan.
- VuFind 2:ta ja uusia ominaisuuksia odotetaan kovasti.
- Minna Niemi-Grundström Tampereen yliopistokirjastosta kertoi, että teknisiä ongelmia on ratkaistu, mutta sisällöllisten ongelmien takia siirtymistä Finnaan ei ole vielä tehty.
- Kristiina Hormia kertoi, että yliopistokirjastojen neuvostossa on tehty selvitys metadata-asiasta. Jatkossa liittymiselle ei ole esteitä.
- Koha-rajapintojen osalta toivottiin Kohan kehittäjien olevan yhteydessä Finnaan päin, tukea ja neuvoja annetaan.

Finnan tunnusluvut

- Indeksien koko on nyt noin 17 milj. Verkosta saatavilla 3,6 milj.
- Kirjautuneiden käyttäjien määrä on tuplaantunut maaliskuun ja syyskuun välisenä aikana, ja on nyt 76 266 hlöä.
- Aktiivisten käyttäjien määrää eli viimeisen kuukauden aikana kirjautuneiden määrää seurataan päivittäin.
- Jyväskylässä kaikki opiskelijat käyttävät Finnaa, käyntejä on 1 000- 2 000 /päivä.

Keskustelu:

- Todettiin, että kirjastojen verkkokäyntien tilastointi ei ole yhteismitallista. Tämä koskee sekä yleisiä että tieteellisiä kirjastoja. Esimerkiksi Pallas Pro:ssa jokainen klikkaus tilastoitui verkkokäynniksi. Tilastointitapojen muuttuessa myös verkkokäyntien lukumäärät tilastoissa näyttävät virheellisesti laskevan.
- Tilastointia olisikin tarpeen kehittää.

Okm:n ulkopuolisten organisaatioiden mukaantulo

- Kesällä 2015 on tehty asiasta taustaselvityksiä, syksyn aikana laaditaan hinnoittelumalli ja kriteerit. Vuoden 2016 aikana luodaan Finna-konsortior ryhmään osallistumisen malli ja palvelusopimusmalli.

Tapahtumia

- Finna osallistuu Helsinki Design viikolle 11.9. Marras- ja joulukuulle on sovittu Finna-koulutusta sekä Finna-tapaamisia sektoreittain. Finna-päivä on 10.11.

Keskustelu:

- Puheenjohtaja totesi, että tähän astinen matalan profiilin pito Finnan markkinoinnissa ja viestinnässä on syytä jättää taakse. Sovittiin, että Finna-viestintä on aiheena seuraavassa KDK-ohjausryhmän kokouksessa.
- Some-aktiivisuutta on saatu nostettua, viestintätyöpajoja on pidetty ja niiden työ alkaa näkyä. Uusien organisaatioiden mukaan tulon myötä tunnettuus kasvaa.

Finnan kustannus-hyötyanalyysi

- Erkki Tolonen listasi Finnaan siirtymisen tuomia taloudellisia ja ei-taloudellisia hyötyjä. Tarkoituksena on ollut valita helposti mitattavia asioita.

Keskustelu:

- Keskusteltiin säästöjen syntymisestä ja tuotiin esiin, että aina keskitetyillä ratkaisuilla ei synny oletettuja säästöjä, koska asiaan liittyvistä toimista osa on investointeja.
- Osa hyödyistä tapahtuu taustalla olevissa mekanismeissa ja muuallakin kuin Finnassa.
- Työryhmä toivoi tarkempaa kustannusten kirjaamista ja vertailulukuja muista vaihtoehdoista. Tarkempi kustannus-hyötyanalyysi olisi hyvä saada eduuniin työryhmän kansioon.

5. KDK-PAS tilannekatsaus

- Kimmo Koivunen kertoi, että OKM:n ja CSC:n välinen PAS-sopimus on allekirjoitettu 15.6.2015. Sopimus on esillä eduunissa PAS- työryhmän kansiossa.

- PAS-sopimus edellyttää, että palveluiden laatu varmistetaan ulkopuolisella auditoinnilla. KDK:n PAS-palvelu läpäisi tietoturvallisuuteen keskittyvän ISO 27001 standardin mukaisen auditoinnin 16.6.2015.
- Kimmo Koivunen esitteli pitkäaikaissäilytyksen kustannus-hyötyanalyysiä. Keskitetty säilytyspalvelu on sen mukaan kustannustehokkain tapa digitaalisen kulttuuriperinnön säilyttämiseen.
- Tärkeimmät laadulliset hyödyt ovat: digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen luotettavan säilymisen varmistaminen ja organisaatioiden lain velvoitteista suoriutumisen varmistaminen, aineistojen tehokas ja monipuolinen hyödyntäminen, osaamisen kehittämisen ja henkilöriippumattomuuden kasvu sekä organisaatioiden mahdollisuus keskittyä ydintehtäviinsä.
- Rahallisten hyötyjen arvioiminen on vaikeaa. Kokonaiskustannuksiin vaikuttaa ennen kaikkea aineistomäärä.
- Pitkäaikaissäilytyksen kustannuksia ei voi verrata tavallisen tallennus- tai säilytyskapasiteetin hintaan, koska aineistosta säilytetään useita kopioita, ja siihen sisältyvät tukipalvelut, erityisosaaminen ja sen kehittäminen.

Keskustelu:

- Kustannussäästöjen laskemisessa olisi syytä verrata mitä nykyinen järjestelmä maksaa verrattuna siihen mitä PAS-järjestelmä maksaa. Todettiin, että PAS-järjestelmän toiminnallisuudet koskevat nimenomaan pitkäaikaista säilyttämistä, eikä sitä tämän vuoksi voi suoraan verrata kustannuksiltaan järjestelmiin, joissa näitä ominaisuuksia ei ole.
- Tuotiin esiin, että ymmärrettävyyden säilyttäminen ei ole vain PAS-ratkaisun asia, vaan hyödyntävät organisaatiot haluavat olla siinä mukana.
- Julkisten palveluiden digitalisaatiota koskevat kärkihanke-esitykset, mukaan lukien KDK-kokonaisuus, on kerätty dropboxiin, jonka osoite lähetetään työryhmälle. Sieltä löytyy lisätietoa aiheesta.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:20.

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous 19.5.2015
Kansallisarkiston luentosali, Siltavuoren toimipiste, Siltavuorenranta 16

Osallistujat

Puheenjohtaja

Kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet:

Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto
Tietopalvelupäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen arkisto
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto
Kokoelmahallintajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria
Esimies Janne Ranta, Yleisradio
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
Suunnittelija Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
Neuvotteleva virkamies Mikael Vakkari, valtiovarainministeriö

Pysyvät asiantuntijat

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto

Muut osallistujat

Tietojärjestelmäpäällikkö Timo Laine, Kansalliskirjasto
Osastosihteeri Helena Hakkarainen, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Johtava konsultti Mikko Kolehmainen, Gofore Oy

1. Kokouksen avaus
Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:15
2. Mikko Kolehmainen Gofore Oy:stä esitteli KDK:n kokonaisarkkitehtuurin päivityksen etenemistä
  - Kokonaisarkkitehtuurikuvauksen päivitys koostuu kuudesta työpaketista, joista numerot 1 (työn käynnistäminen) ja 2 (periaatteellisen tason tarkastelu) on saatu valmiiksi, työpakettia

4 (loogisen tason tarkastelu) työstää tietoarkkitehtuuriryhmä oman aikataulunsa mukaan ja työpaketti 5 (fyysisen tason tarkastelu) on tarkoitus saada valmiiksi elokuun lopussa. Viestintä (työpaketti 6) toteutetaan näiden jälkeen.

- KA-tyon painopiste on työpaketissa 3 (käsitteellisen tason tarkastelu), jota on laajennettu kattamaan myös looginen jäsennys, looginen rakenne ja prosessirakenne. Työpakettia 4 on vastaavasti virtaviivaistettu.
- Kokonaisarkkitehtuuridokumentin runko on viety ohjausryhmän eDuuniin, ja työpaketti 3:n etenemisen myötä aletaan kirjoittaa myös tekstiä.

Keskustelu:

- Kokonaisarkkitehtuurityö toimii pääosin hyvin, haasteena on lähinnä työn keskustelupainotteisuus ja aikataulutuksen onnistuminen.
- Matti Sarmela huomautti, että kokonaisarkkitehtuurityön myötä olisi tärkeää käynnistää kirjastojen sektorikohtainen arkkitehtuurityö. Puheenjohtajan mukaan näin myös tullaan tekemään.

3. Finna

Timo Laine Kansalliskirjastosta antoi tilannekatsauksen Finnasta:

- Finnan VuFind 2 -alustapäivityksen on tarkoitus valmistua marraskuussa. Tämän jälkeen päästään jälleen keskittymään normaaliin kehitystyöhön.
- Mukaantulot ja rajapinnat:
  - Yleisissä kirjastoissa tulossa Axiell-asennuksia, Abilita- ja Ellibs-rajapintoja työstetään.
  - Aalto-yliopisto ottanut käyttöön Finna-betan, jonka verkkomaksamisen testi on toiminut hyvin
  - Betan julkaisu on tulossa Satakunnan museoilla ja XAMKilla, joidenkin muuten valmiiden tahojen haravointi on viivästynyt rajapintaongelmien takia
- Muita muutoksia: lisää tietoa organisaatioista Kirjastot.fi:n kirjastohakemiston kautta, VuFind2-käytettävyyispäivityksiä, PCI:n näkyvyyden parannus, uudistetun palvelusopimuksen käyttöönotto.
- Digitaalisten objektien käyttöoikeusmallin käsittely on siirtynyt Finna-konsortiolta KDK:n tasolle
- Viestintä: Finnasta on pidetty sektoreille suunnattu viestintätyöpaja, joita tullaan järjestämään lisää, Finnaa esitellään Seinäjoen Kirjastopäivillä, Finna-Facebook on lähtenyt hyvin käyntiin ja Finna-päivä on tulossa 11.11.

Keskustelu:

- Matti Sarmela tarkensi, että arkistojen organisaatiotietojen tuomisesta kirjastohakemistoon ja sitä kautta Finnaan ei ole vielä sovittu.
- Puheenjohtaja tiedusteli osallistujien näkemyksiä siitä, olisiko Finna jo riittävän kypsä siihen, että sen markkinointia ja tunnettuuden edistämistä voitaisiin tehostaa ja mitä keinoja tähän olisi käytettävissä.
- Yleinen näkemys oli, että Finnan toiminnallisuudet ja sisällöt ovat riittävällä tasolla laajempaa tiedottamista ajatellen.
- Katsottiin, ettei Finnan tunnettuus sektorien sisällä ole täysin kattava. Vaski-kirjastojen kokemusten esittelemisen maakuntakirjastopäivillä ja arkistojen KDK-yhteistyöverkosto nostettiin esiin mahdollisuutena edistää sektoreiden tietoisuutta Finnasta.
- Puheenjohtaja huomautti, että sektorien sisäisen tietoisuuden lisäksi myös Finnan yleinen markkinointi mediassa olisi erittäin tärkeää.
- Kristiina Hormia-Poutanen totesi, että Finnalle on tarpeen laatia viestintäsuunnitelma. Samoin tarvitaan sektoreiden aktivoitumista ja kansallisen näkymän viestinnän kehittämistä.
- Todettiin myös, että Finnan sisällöt ovat viestinnän kannalta erittäin kiinnostavia, mutta myös teknologia ja yhteistyömalli olisivat mahdollisia viestinnän näkökulmia, ja että avoimen lähdekoodin ratkaisu herätti aikoinaan paljonkin kiinnostusta.

- Matti Sarmela kertoi, että Kirjastot.fi pyrkii tarjoamaan aktiivisesti tukea Finnan markkinointiin ja huomautti, että Finna-tuoteperheen viestintää olisi hyvä miettiä kokonaisuutena.
- Viestinnällisesti kiinnostavina pidettiin myös Kansallisgallerian nykytaideaineistoja, joiden avaaminen kuvien kera Finnaan toteutetaan, kunhan metatiedot saadaan ulkopuoliselta toimittajalta.

Ulla-Maija Maunu Turun kaupunginkirjastosta kertoi Vaski-Finnan verkkokirjaston pilotin käytännöistä

- Vaski-kirjastojen Finna-verkkokirjasto on nyt betakäytössä, ja syksyllä 2015 siitä tulee ensisijainen verkkokirjasto, Axiell Arenan käyttö lopetetaan v. 2016 alusta.
- Vaski-kirjastot ovat saaneet OKM:ltä rahoitusta toimintamalliin, jolla yleiset kirjastot pystyvät helposti ottamaan Finna-verkkokirjaston käyttöön.
- Tarkoituksena on tuoda verkkokirjastoon runsaasti keskistetyksi tuotettuja sisältöjä Kirjastot.fi:n kautta ja välttää saman tiedon tuottamista paikallisesti.
- Myös Turun kaupungin tapahtumatietoja on tarkoitus myöhemmin tuoda osaksi verkkokirjastoa.
- Julkaisujärjestelmän osalta pohdittiin eri malleja, mutta nyt on päädytty siihen, että Finna toimii myös verkkokirjaston julkaisujärjestelmänä.
- Asiakas- ja henkilökuntakokemukset Vaski-Finnasta ovat olleet pääosin myönteisiä. Puutteet koskevat yksittäisiä tarpeita, eivät kokonaisuutta.

Keskustelu:

- Tiedusteltiin Finnan ja Axiellin järjestelmien rajapintojen tilannetta. Ulla-Maija Maunu kertoi, että vain Aurora-rajapinnat on hankittu pysyvästi. Origo-rajapinnat on ostettu kolmeksi vuodeksi ja Pallas Pron osalta rajapintojen hankkimisesta on luovuttu.

Matti Sarmela Kirjastot.fi:stä taustoitti Vaski-Finnan verkkokirjaston pilottia:

- Pilotti pohjautuu kokonaisarkkitehtuuriajatteluun, pyritään luomaan toimiva ja monistettava, mutta ei pakottava ratkaisu verkkokirjastojen toteuttamiseen.
- Kytkentä kansalliseen näkymään on tärkeä, koska siitäkin muodostuu jättimäinen verkkokirjasto. Paikallisessa verkkokirjastossa olisi tärkeää, että päästään jatkamaan kansalliseen näkymään ja toisin päin.
- Kirjastot.fi:n tavoitteena on saada sisällöt sinne, missä asiakkaat liikkuvat.
- Keskittämisen ohella on kuitenkin jätettävä rinnalle mahdollisuus tuottaa myös muita kuin keskitettyjä sisältöjä.
- Kansallisen näkymän kautta saadaan kirjastojen aineistoille myös hakukonenäkyvyyttä, joka nykyisistä kirjastojärjestelmistä puuttuu.
- Kysymys verkkokirjastoista on myös kytköksissä Kansalliseen palvelutietovarantoon – järjestelmätoimittajan kanssa neuvottelut ovat jo käynnissä. Tämä voisi olla järkevää toteuttaa keskitetyksi Finnan kautta, mutta asia on edennyt odotettua nopeammin.
- Samanaikaisesti meneillään on kansallisen palveluarkkitehtuurin toteutus, ja Finna kokonaisuudessaan kytkeytyy siihen.

Keskustelu:

- Kristiina Hormia-Poutanen totesi, että on tarpeellista miettiä yleisten kirjastojen kanssa, mikä olisi tarkoituksenmukainen tapa viedä tietoja kansalliseen palvelunäkymään. Tätä ei ole hyvä toteuttaa vain järjestelmätoimittajan johdolla. Kansallisen palveluväylän merkitys on nimenomaan viestinnällinen. Jos siitä tulee kansalaisen ensisijainen asiointiväylä, jossa on paljon palveluita, kirjastojen voi olla järkevää olla mukana.

- Mikael Vakkari huomautti, että palveluväylä ei kuitenkaan poista muita integraatiotarpeita eikä tarjoa niihin ratkaisuja.
  - Matti Sarmela nosti esiin, että mikäli yleisten kirjastojen osalta pyritään yhteiseen e-aineistokokoelmaan, tullaan tarvitsemaan muitakin tunnistautumisen tapoja kuin kunnallinen kirjastokortti.
  - Palvelunäkymät-kokouksessa 7.5. VRK:ssa sovittiin, että kirjastojen yhteys- ja palvelutiedot tuodaan Kirjastohakemiston rajapinnan kautta Palvelutietovarantoon
4. Kimmo Koivunen CSC:stä esitteli tilannekatsauksen PAS-sopimuskokonaisuudesta:
- Sopimukset ovat PAS:in suhteen kaikkein merkittävin asia tällä hetkellä.
  - Nyt työn alla on PAS-sopimuksen, eli OKM:n ja CSC:n välisen sopimuksen allekirjoittaminen.
  - Edellisen ohjausryhmän kokouksen jälkeen sopimuskokonaisuus on saatu muotoiltua kaikille osapuolille sopivilla tavoilla, ja sopimukset on lähetetty viimeiselle hyväksymiskierrokselle osallistuville organisaatioille.
  - Ensimmäiset PAS:in käyttöön ottavat organisaatiot ovat ilmaisseet hyväksyvänsä nykyisen sopimusmuodon.
  - ”PAS-sopimuksella” ja ”PAS-palvelusopimuksella” on yhteiset liitteet: PAS-ratkaisun palvelukuvaus ja KDK:n PAS-palvelun palvelukuvaus sekä CSC:n yleiset sopimusehdot.
  - Sopimuskokonaisuuden avulla määritellään mm. KDK:n PAS-palvelun ominaispiirteet, PAS-ratkaisulle ja PAS-palveluille asetetut periaatteet sekä CSC:n ja palvelua hyödyntävien organisaatioiden vastuut.
  - Aineistojen hallinnan säilyminen hyödyntävillä organisaatioilla pyritään varmistamaan: aineistojen tilan ja käsittelytietojen tarkasteleminen tehdään mahdolliseksi hallintaliittymän avulla. Myös mahdolliset migraatiot ja muut toimenpiteet ovat hyödyntävien organisaatioiden hyväksyttävissä tai hylättävissä.

Keskustelu:

- Tiedusteltiin siitä, onko hyödyntävällä organisaatiolla itsellään vastuu seurata aineistojensa tilaa ja valita migraation ajankohta. Kimmo Koivunen vastasi, että palvelu seuraa yleisesti esimerkiksi uusien säilytysmuotojen kehittämistä ja vastaavasti kehittää keinoja migraatioon. Organisaatiolla on oikeus arvioida, soveltuuko migraatio heidän aineistolleen ja milloin se olisi syytä toteuttaa. PAS-palvelussa ei tehdä muutoksia proaktiivisesti.
- Tiedusteltiin myös PAS-johtoryhmän roolia. Puheenjohtaja tarkensi, että PAS-johtoryhmän tarkoituksena ohjata PAS:n sopimuksenmukaista toteuttamista sekä pitää sopimuskokonaisuutta yllä, ja se tulee koostumaan noin neljästä OKM:n ja CSC:n edustajasta. Hyödyntävät organisaatiot asioivat CSC:n tai muiden asianomaisten tahojen kanssa.
- Kristiina Hormia-Poutanen nosti esiin sen, että koska PAS:n lisäksi rakenteilla on paljon muitakin avoimeen lähdekoodiin perustuvia järjestelmiä, olisi tärkeää vaihtaa tietoja järjestelmien auditoinneista.
- Juha Hakala kertoi, että PAS:n auditointiin on olemassa käyttökelpoisia kansainvälisiä standardeja. Esimerkiksi RDA:lta löytyy malli erityisesti tieteen pitkäaikaissäilytyksen auditointiin. Mallit nojaavat kuitenkin pitkälti itseauditointiin.
- Mikael Vakkari esitti, että VTT:tä on mahdollista käyttää auditoijana.
- Kimmo Koivunen kertoi, että työn alla auditointisuunnitelma, joka keskittyy ensin aikatauluihin ja valittaviin malleihin. Mukana on myös korotettu Vahti-taso, jonka toteuttamisesta CSC:llä on kokemusta. ICT-tekniikalla on omia auditointeja, joiden jälkeen auditoidaan lisäksi substanssi jopa organisaatioiden ohjeistamisen tasolla asti.

- Puheenjohtaja tiedusteli Kristiina Hormia-Poutaselta Finnan auditoinnista. Auditoinnin mahdollinen toteuttamisaika voisi olla vuonna 2016, samoin auditoinnin vaiheistamista olisi syytä harkita.
5. Jaana Kilkki Kansallisarkistosta kertoi tietoarkkitehtuuriryhmän viimeaikaisesta työstä:
- Kokonaisarkkitehtuuryössä loogisten tietovarantojen analysointi ja sanaston päivittäminen on ryhmän vastuulla. Juha Hakala vastaa sanaston päivittämisestä ja Markus Merenmies loogisten tietovarantojen analysoinnista. Sektoreiden arkkitehtuuriryhmät on tarkoitus osallistaa tähän työhön.
  - Kevätkaudella on tehty nimitietopalveluselvitystä, jota voisi olla aiheellista esitellä syksyn ensimmäisessä kokouksessa. Nimitietopalvelulle on tehty ylätasoin arkkitehtuuria ja tietomallia, ja lähtökohtana, että yhteisen palvelun perustana RDA, jota verrataan EU:n CorePerson-kuvailuun. Lisäksi avataan arkisto- ja museopuolen toimijan kuvailun käytänteitä.
  - Juridiset kysymykset vaativat myös selvitystyötä, ja niihin liittyy valmisteilla oleva julkisen hallinnon tiedonhallinnan kokonaislainsäädäntö
  - Seuraavaksi vuorossa: nimitietopalvelu pitäisi tunnistaa osaksi kokonaisarkkitehtuuria ja seuraavan vaiheen palveluksi, jolla on yhteinen tilaus kaikilla sektoreilla. Palvelukuvausta ja prosessien kuvausta voitaisiin viedä kokonaisarkkitehtuuriin.
  - Finton puitteissa on tehty selvitys KAM-sektoreiden paikkatietopalvelusta, jota käsitellään myös tietoarkkitehtuuriryhmässä arkisto- ja museosektoreiden näkökulmista.
  - Agendalla on myös yleisselvitys siitä, mitä ulottuvuuksia käyttöoikeuksiin ja käyttörajoituksiin liittyy. KDK:n tasolla ei välttämättä aina tunnisteta mistä näkökulmasta käyttöoikeuksista ja -rajoituksista puhutaan.
  - Ajankohtaisin asia on nimitietopalvelun vieminen kokonaisarkkitehtuuriin, muut asiat etenevät taas syksyllä. Työn etenemisestä voitaisiin keskustella syksyn kokouksessa.
  - Ryhmän toiminnan etenemiseen vaikuttaa jäsenten aktiivisuus ja mahdollisuus osallistua valmisteluun.
6. Helena Hakkarainen OKM:stä esitteli lyhyesti KDK:n toiselta hankekaudelta laadittua loppuraporttia.
- Päätettiin hyväksyä loppuraportti siinä muodossa kuin se oli toimitettu ohjausryhmälle.
7. Muut asiat
Ei muita asioita.
8. Kokouksen päättäminen
Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:00

Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjausryhmän kokous ma 16.3.2015 klo 12:15–14:15
opetus- ja kulttuuriministeriö, Meritullinkatu 1
neuvotteluhuone Jukola

Paikalla:

Jäsenet

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj.)

Kulttuuriasiainneuvos Leena Aaltonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Tietopalvelupäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen arkisto
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto
Kehittämispäällikkö Markus Merenmies, Kansallisarkisto (arkistoneuvos Jaana Kilkin sijasta)
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Kokoelmajohtaja Riitta Ojanperä, Kansallisgalleria
Kokoelmapäällikkö Marjut Puominen, Näkövammaisten kirjasto
Esimies Janne Ranta, Yleisradio
Opetusneuvos Jaana Roos, opetus- ja kulttuuriministeriö
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
Suunnittelija Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Pysyvät asiantuntijat

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Muut osallistujat

Projektipäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto
Palvelusuunnittelija Maria Virtanen, Kansalliskirjasto
Osastosihteeri Helena Hakkarainen, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)
Johtava konsultti Mikko Kolehmainen, Gofore Oy

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:15

2. Finna

Erkki Tolonen esitteli Kansalliskirjastossa laadittua yhteenvedoa organisaatioiden mukaantulon prosessin kestosta sekä nosti vielä keskusteluun jo edellisessä ohjausryhmän kokouksessa käsitellyt Finnan käyttäjäkyselyt ja Finnan projektisuunnitelman.

Organisaatioiden mukaantulo:

- 1. aallon organisaatiot yhtä lukuun ottamatta tuotannossa, kolmella omat näkymät

- 2. aallon organisaatioista haravoitu 75 prosenttia ja tuotannossa 42 prosenttia – omia näkymiä on tulossa paljon lisää, kun korkeakoulukirjastot saavat näkymänsä valmiiksi
- Jatkossa mukaantulo tulee luultavasti olemaan nopeampaa, kun teknisiä haasteita on saatu selvitettyä, esim. 75 % viime vuonna mukaan tulleista haravoitu
- Vuoden 2015 lopussa kansallisessa näkymässä on tämänhetkisen arvion mukaan yli 100 organisaatiota
- 2015 fokuksessa toiminnallisuuksien puolesta yleiset kirjastot ja arkistot

Keskustelu:

- Tiedusteltiin, miten rajapintojen rakentamista Finnaan tullaan priorisoimaan, kun järjestelmien kirjo yleisten kirjastojen puolella on suuri.
- Kansalliskirjaston puolelta todettiin, että rajapintoja lähdetään tekemään ensimmäiseksi niiden palveluntoimittajien järjestelmiin, jotka saavat testauskelpoisen rajapinnan omalta puoleltaan ensiksi valmiiksi.
- Tiedusteltiin myös, missä vaiheessa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan ulkopuolisten organisaatioiden hinnoittelumalli on. Erkki Tolonen totesi sen olevan työn alla.

Finna ja tutkijat -käyttäjäkysely ja Finnan käytön trendit -raportti (saatavissa julkisesti kdk.fi-sivustolta)

- Finna toimii hyvin, kun etsitään jotakin tiettyä aineistoa, mutta selailukäytössä olisi parannettavaa
- Tutkijakyselystä saatiin konkreettisia parannusehdotuksia, joiden pohjalta Finnaan tullaan kehittämään esim. PCI-indeksin löydettävyys.

Keskustelu:

- Ulla-Maija Maunu huomautti, että suuri osa Finnassa mukana olevista organisaatioissa ei ole indeksoinut tietojaan hakukoneille. Erkki Tolonen totesi, että Finnan aineistot kyllä ovat löydettävissä hakukoneella, mutta eri asia on, minkä näkymän kautta. Hakukoneoptimointiin on tarkoitus perehtyä erikseen. On mietittävä myös, onko kaikkien näkymien avaaminen paras tapa hakukonenäkyvyyden saavuttamiseen.
- Tolonen nosti raportista yllättävänä tuloksena esiin sen, miten suuri Googlen kautta suoraan hakutulokseen tulevien suuri osuus oli. Todettiin, että tämä täytyy ottaa huomioon Finnan suunnittelussa.
- Kerrottiin, että suunnitelmana on tehdä raportista toistettava. Finna-mittareiden määrittely on vielä työn alla, ja kyselystä saatiin tärkeää syötettä mittareiden laatimista varten.
- Kristiina Hormia-Poutanen muistutti, että Finna-raportti oli ensimmäinen laatuaan, ja ensi keväänä vastaavasta tutkimuksesta nähdään jo paremmin trendiä ja käyttöluvut ovat toivottavasti suurempia. Ulla-Maija Maunu esitti, että tulokset saattavat muuttua, kun mukaan tulevat yleiset kirjastot, joiden asiakkaat ovat tottumattomampia hakupalveluiden käyttäjiä.
- Erkki Tolonen kertoi, että isot panostukset Finnan tunnettuuteen ovat tulossa vuoden 2015 lopussa ja vuoden 2016 alussa. Puheenjohtaja totesi, että tunnettuuden edistäminen on erityisen tärkeää siksi, että iso osa käyttäjistä palaa palveluun.

Finnan projektisuunnitelma vuodelle 2015

- Suunnitelmaa on täydennetty mm. European osalta edellisen ohjausryhmäkokouksen palautteen perusteella.

Keskustelu:

- Keskustelussa esitettiin, että projektisuunnitelmassa olisi hyvä tuoda selvemmin esiin sen luonne koko ajan päivittyvänä dokumenttina. Samoin toivottiin projektisuunnitelmaan päivitystä siitä, mitkä asiat ovat toteutuneet, mitä on siirretty tulevaan ja minkä toteuttamisesta on päätetty luopua. Riskien ajantasainen seuraaminen olisi myös erittäin tärkeää. Puheenjohtaja kannatti ajatusta ja ehdotti, että riskikuvaukseen voisi laatia johdannon.

Kristiina Hormia-Poutanen Kansalliskirjastosta esitteli Finna-strategiatyön tilannetta:

- Strategiatyö käynnistettiin viime vuoden puolella, ja tähtäimessä on, että se saadaan syksyllä valmiiksi. Strategiakausi ulottuu vuoteen 2020 asti.
- Tähän mennessä on työstyetty strategisen perustan ja strategisten vaihtoehtojen vaiheita, tavoitteenasettelu ja strategian kiteytys ovat vielä edessä.
- Ensimmäisessä työpajassa tunnistettiin seuraavat Finnan kannalta keskeiset muutosvoimat:
  - talouskasvun hidastuminen tekee keskitetyistä palveluista entistä tärkeämpiä
  - työn muutos: paikka- aika- ja välineriippumattomuus tärkeää
  - avoimuus: Finna hakuportaalina kaikkeen avoimeen tietoon, rajapinnat eivät riitä vaan tarvitaan semanttista yhteentoimivuutta, avoimia aineistoja tehtävä paremmin näkyviksi
  - Digitalisaatio: aineistonhallinta
  - Käyttäjät: miten hallitaan monenlaisten käyttäjien tarpeet
  - Kuvailutiedon muutos: semanttinen yhteentoimivuus
- Finna-strategiaa työstyetään ohjausryhmässä tarkemmin 19.5. Työskentelyyn on pyydetty mukaan konsultti.

Keskustelu:

- Puheenjohtaja tiedusteli, miten strategiatyö konsulttien kanssa on toteutettu. Todettiin, että konsultin huolehtineen erityisesti työskentelyn metodeista ja toiminnan etenemisestä sekä tuoneen työkaluja ja vetäneen sisältöjä yhteen. Sisältö strategiaan taas on tullut työryhmiltä. Konsortiorryhmällä on vielä oma työpaja, jonka kautta on tarkoitus saada laajempaa näkemystä eri sektoreilta
- Matti Sarmela kiinnitti huomiota siihen, että monessa kohden Finna-strategiatyössä joudutaan kysymään, miten KDK:n kokonaisarkkitehtuuri suhtautuu asiaan. Finnan painoarvosta tulee suuri, koska asioita linjataan ensimmäisenä.
- Puheenjohtaja painotti, että on tärkeää, että kokonaisarkkitehtuuriprosessi ja Finna-strategiaprosessi löytävät toisensa ja tulokset saadaan ristiin käyttöön.

Maria Virtanen Kansalliskirjastosta kertoi digitaalisten objektien käyttöoikeustiedoista Finnan näkökulmasta

- Ydinhaaste: Puuttuvat käyttöoikeustiedot heikentävät Finnan käytettävyyttä. Palautetta on tullut sekä osallistuvilta organisaatioilta että yksittäisiltä käyttäjiltä.
- Vapaasti verkossa saatavilla olevien aineistojen kohdalla tarve tiedoille kaikkein akuutein
- Finnassa malli esittää objektikohtaisesti käyttöoikeustietoja, käytössä 3 organisaation kohdalla
- Tilapäisenä ratkaisuna mahdollista esittää käyttöoikeudet organisaatiosivulla
- Käyttöoikeustietoja työstyetty jo aikaisemmin KDK-hankkeessa edellisellä hankekaudella
- Tulisiko sopia muistiorganisaatioiden kesken rajatusta määrästä käyttöoikeustietojen merkitsemistapoja?

- Esim. Europeanassa 13 standardoitua vaihtoehtoa – mikä suhde olisi Suomessa Europeanan vastaaviin vaihtoehtoihin?
- Linjaukset KDK-tason asioita, vaikka käyttöoikeudet konkretisoituvat Finnassa.

Keskustelu:

- Keskustelussa nostettiin esiin, että käyttöoikeustieto-termiin liittyy useampiakin ulottuvuuksia. Juha Hakala kertoi tarkemmin edellisellä hankekaudella tehdystä työstä, jonka tuloksena laadittiin yleisohjeistus siitä, millaisia käyttöoikeuksiin liittyviä ohjeita pitäisi tuottaa. Keskusteluun liittyvät ainakin seuraavat näkökulmat: miten aineistoon pääsee käsiksi; mitä dokumentille saa tehdä (käyttöoikeudet) ja mikä on dokumentin tekijänoikeudellinen status (jos aineistoon ei liity tekijänoikeuksia, sitä ei voi periaatteessa rajoittaa mitenkään, ei edes CC0-lisenssillä).
- Ajatus rajatusta ”käyttöoikeussalkusta” sai kannatusta, vaikka toisaalla sen toteuttamista pidettiin haasteellisena. Europeana-mallin käyttämistä pohjana pidettiin suotavana, jotta saataisiin hyötyä jo valmiiksi tehdystä työstä.
- Huomautettiin myös, että kirjastojen arkistojen ja museoiden rajoittavat aineistojensa käyttöä myös tekijänoikeusvapaiden aineistojen kohdalla, mikä voi ajoittain olla perusteltuakin.
- Kansalliskirjastosta ehdotettiin, että Finnassa vapaasti saatavilla olevaan aineiston kysymykseen paneuduttaisiin ensin. Aineistot jäävät nyt epäselvyyden vuoksi käyttämättä ja tilanne on akuutti.
- Puheenjohtaja toi esiin, että käyttöoikeuksien lakikytkennät ovat monimutkaisia ja juristiosaamista esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja KAM-sektoreilta olisi syytä saattaa yhteen.

3. PAS

Kimmo Koivunen CSC:stä esitteli PAS-sopimusten tilannetta, PAS-yhteistyöryhmän työsuunnitelmaa vuosille 2015–2016 ja pimeän arkiston muodostamisen tilannetta

PAS-sopimusten tilanne:

- OKM:n ja CSC:n välisestä PAS-sopimuksesta sekä hyödyntävän organisaation ja CSC:n välisestä KDK:n pitkäaikaissäilytyksen palvelusopimuksesta pyritään tekemään yhteismitallisia (mm. käsitteet, kuvaukset)
- Kokonaisuutta iteroidaan CSC:n ja OKM:n välillä.
- Hyödyntävien organisaatioiden sopimuskokonaisuuden katselmointi käynnissä, palaute otetaan seuraavissa versioissa huomioon.

PAS-yhteistyöryhmän työsuunnitelma

- Käsiteltiin vuosille 2015–2016 laadittu PAS-yhteistyöryhmän työsuunnitelma.
- Suunnitelmassa on tunnistettu yksityiskohtaisempi sisältö ohjausryhmän asettamille tehtäville.
- Suunnitelma keskittyy tässä vaiheessa erityisesti vuoden 2015 tehtävien tunnistamiseen. Suunnitelmaa tarkennetaan vuoden 2016 osalta loppuvuodesta 2015.

Keskustelu:

- Mari Kleemola nosti esiin, että ohjausryhmän asettamissa tehtävissä on tehtäviä, jotka eivät tule suoraan esille työsuunnitelmassa (tiedottaminen ja yhteistyö ATT:n kanssa). Puheenjohtaja esitti toiveen siitä, että nämä kaksi puuttuvaa tehtävää täydennetään työsuunnitelmaan.
- Hyväksyttiin työsuunnitelma edellä mainitulla kahdella lisäyksellä.

Pimeä arkisto

- Pitkäaikaissäilytyksen määritelmä edellyttää pimeän arkiston perustamista (=maantieteellisesti riittävän etäinen varasto datasta valmistettujen nauhakopioiden säilyttämiseen ilman tietoliikenneyhteyksiä)
- Näyttäisi siltä, että toiminta voitaisiin aloittaa jo syksyllä 2015.

4. Kokonaisarkkitehtuuri

Puheenjohtaja kertoi kokonaisarkkitehtuurityön käynnistyneen. Kokonaisarkkitehtuurikuvauksen olisi tarkoitus olla päivitetty vuoden 2015 loppupuolella.

Mikko Kolehmainen Gofore Oy:stä esitteli kokonaisarkkitehtuurityön tilannetta:

- Työ etenee Kartturi-kehiksen mukaan, mallia arvioidaan tarpeen mukaan uudelleen
- Työskentelyssä seurataan työpakettimallia
- Työpaketteja on tunnistettu 6 ja kunkin työpaketin tuotoksista on tehty alustavat kuvaukset
  1. Työn käynnistäminen
  2. Periaatteellisen tason tarkastelu
  3. Käsitteellisen tason tarkastelu
  4. Loogisen tason tarkastelu
  5. Fyysisen tason tarkastelu
  6. Viestintä ja kommunikointi
- Alustava versio kokonaisarkkitehtuurikuvauksen päivittämisen projektisuunnitelmasta on jo valmiina ja löytyy eDuunista.
- Jokaisesta työpaketista vastaa työpaketin vetäjä, ja toiveena sektoreille olisi, että jokaiselta sektoreilta löytyisi sektoriedustaja jokaiseen pakettiin. Fasilitoinnista vastaa Gofore Oy.
- Paketit etenevät pääosin sarjallisesti

Keskustelu:

- Puheenjohtaja kiinnitti huomiota siihen, että onnistunut kokonaisarkkitehtuurityö edellyttää laajaa sitoutumista. Tämä voi olla haastavaa, mutta kokonaisarkkitehtuurityön edellisen kierroksen tuotokset, kuten kokonaisarkkitehtuurikuvaus ja standardisalkku ovat olleet hyvin käytettyjä. Varsinainen kokonaisarkkitehtuurikuvaus oli kuitenkin viimeksi liian laaja viestinnällisessä mielessä, kun sen oheen ei laadittu sellaista materiaalia, jonka avulla kokonaisarkkitehtuurin merkitystä olisi pystytty viestimään organisaatioille riittävän hyvin.
- Kristiina Hormia-Poutanen tiedusteli, miten kokonaisarkkitehtuurityö asemoituu suhteessa sektorikohtaiseen kokonaisarkkitehtuurityöhön. Puheenjohtaja totesi, että KDK-KA-ryhmässä ei tehdä sektorikohtaista arkkitehtuurityötä, sillä siihen tarkoitukseen on sektoriarkkitehtuuriryhmät.
- Markus Meremies nosti esiin, että vaikka sektoreilla on omia tarpeitaan, on tärkeä löytää yhteisiä tapoja kuvata asioita jotta sektorikohtaisista arkkitehtuureista saadaan esimerkiksi käsitteellisesti yhteneviä.

5. Muut asiat

Ei muita asioita

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:20. Seuraava kokous pidetään 19.5. opetus- ja kulttuuriministeriössä. Lisäksi ohjausryhmä työstää Finna-strategiaa. Työskentelyaika on klo 10:15–15:45

KDK-ohjausryhmän asialista / 11.12.2014 klo 12:15–14:15
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Neuvotteluhuone Kalevala, Meritullinkatu 10

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14:15.

2. Metatietopalvelut / Mikael Vakkari, valtiovarainministeriö

Metatietopalvelu on nyt viety vuosien 2016–2019 kehysvalmisteluun. Se on osa kansallista palveluarkkitehtuuriohjelmaa, joka sisältää lisäksi muun muassa palvelunäkymät, kansallisen tunnistautumiskäytännön, rooli- ja valtuutuspalvelun ja palveluväylän. Tarkoituksena metatietopalvelua rakennettaessa on mahdollistaa semanttinen yhteentoimivuus, joka mahdollistaa erilaisten tietovarantojen kytkemisen palveluihin ja uusien palveluiden kehittämisen.

Metatietopalvelua valmisteleva työryhmä ja mahdollisesti myös metatietopalvelun hankekokonaisuus on tarkoitus asettaa vuoden 2015 alussa, eli työ alkaa jo ennen varsinaista kehyskautta, ja toteutetaan ainakin vuoden 2015 aikana virkatyönä.

Palvelun rakentamisessa hyödynnetään jo tehtyä työtä (esim. ontologiapalvelu, skeemat, olemassa olevat yhteentoimivuuden määrittelyt jne.). Erittäin keskeisenä tavoitteena on ratkaista pysyvien tunnisteiden ongelma. Organisaatioille, toimipisteille, palveluille ja hankkeille tullaan tarvitsemaan pysyviä tunnisteita, jotta nämä on mahdollista yksilöidä mm. palveluissa ja jotta niihin voidaan kytkeä relevantti tieto muista palveluista ja tietovarannoista. Tarkempaa tietoa toteutuksesta saadaan alkuvuodesta 2015 asettamis päätöksen myötä.

Metatietopalvelu kytkeytyy vahvasti myös tietohallintolakiin. Ilman TietohallintoL:n edellyttämiä yhteentoimivuuden määrittelyjä ja kuvauksia lain toimeenpano on haasteellista, koska se perustuu em. kuvauksiin ja määritelmiin.

Keskustelussa tuotiin esiin, että myös ATT-hankkeen ja KDK:n tietoarkkitehtuuriryhmän toiminnassa nousevat esiin samat toiminnot (esimerkiksi URN- ja ISNI-tunnukset) ja tiedusteltiin metatietopalvelujen pysyvän rahoituksen tilannetta sekä palvelunäkymien konseptia.

Vakkarin mukaan eri hankkeet pystyvät hyödyntämään toistensa työtä. Poliittinen tahto kansallisen palveluarkkitehtuuriohjelman rahoittamiseen on vahva. Metatietopalveluiden ja semanttisen yhteentoimivuuden saaminen osaksi kansallisen palvelukokonaisuuden infrastruktuuria on olennaista, jotta muita palveluita voidaan sen piirissä toteuttaa ja kytkeä palveluarkkitehtuuriin. Väestörekisterikeskus vastaa palvelunäkymien toteuttamisesta. Kansalaisille palvelunäkymä on portaalityyppinen ratkaisu, joka tarjoaa kokoa erilaiset käyttäjälle keskeiset palvelut ja tarjoaa reitit niihin.

Myös JHS:n rekisteritiedon metatiedot -ryhmä mainittiin yhtenä metatietoja käsittelevänä foorumina.

Ontologioiden merkitys ja paikkatieto-ontologian ongelmallisuus nostettiin esiin. Paikkatieto-ontologiatyöstä on teetetty selvitystä, jossa käsitellään mm. Finton roolia.

Lopuksi Vakkari selosti metatietopalvelulle kaavailut viisi päälinjausta.

- 1) Keskitytään mahdollistamaan semanttinen yhteentoimivuus
- 2) Kytetään yhteen olemassa olevat julkiset palvelut ja muodostetaan julkista hallintoa palveleva kokonaisuus
- 3) Toimeenpannaan, toteutetaan, hallitaan yhteisenä kokonaisuutena ja koordinoitusti
- 4) Toteutetaan poikkihallinnollisessa yhteistyössä huomioiden sekä hallinnonalojen että sektoreiden vastuut ja tarpeet
- 5) Tehokas viestintä kokonaisuuden jalkautuksen tukena takaa toiminnan mahdollistamien kustannussäästöjen ja tehokkuuden tunnettuuden

Puheenjohtaja esitti toiveen, että metatietopalvelun valmisteluun sisällytettäisiin myös kuvaus tietoarkkitehtuuria ja metatietoja käsittelevien, keskeisten työryhmien suhteista.

3. Finna

Tilannekatsaus / Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

Finnan uusi palvelusopimus on hyväksytty konsortiokokouksessa 11.11.2014, ja sen nimi on muutettu Finna-palvelusopimukseksi. Konsortioyhmä oli päättänyt ehdottaa ohjausryhmälle myös asiakasliittymäkonsortion nimen muuttamista Finna-konsortioiksi. Ohjausryhmä katsoi, että asia on konsortioyhmän päätettävissä.

Finnan tuotantoversiossa mukana olevien organisaatioiden määrä tulee kasvamaan ensi vuoden aikana noin sataan. Yleisten kirjastojen pilotissa siirrytään asiakasnäkymän beta-testaukseen vuoden alussa, ja yleisten kirjastojen ensimmäisiä digitaalisia aineistoja olisi tarkoitus saada vietyä Finnaan jo tämän vuoden puolella. Arkistosektorilla yhtenäistämistyö etenee, ja AHAA-kuvailumallin vaatimukset Finnalle saadaan vuoden 2015 aikana. Museo 2015 -järjestelmää pilotoidaan Finnan kanssa. Järjestelmään siirtyminen tulee helpottamaan museoiden tietojen siirtoa Finnaan.

Projektisuunnitelma / Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto

Konsortio on hyväksynyt myös Finnan projektisuunnitelman vuodelle 2015 pääpiirteissään. Vielä yksityiskohtaisemmalla tasolla vuoden 2015 suuntaviivat löytyvät teknisestä tiekartasta. Tärkeitä kehityskohteita ovat mm. aineistojen käyttöoikeuksien selkiyttäminen, uusien kuvailumallien testaaminen ja ontologioiden tuominen Finnaan, vuodelta 2014 siirtyvä VuFindin päivitys ja Finnaan käyttöönoton ehtojen määrittäminen organisaatioille, jotka eivät kuulu OKM:n hallinnonalaan. Finnasta aletaan tiedottaa tehostetusti suurelle yleisölle 2015, jolloin pidetään sarja lanseeraustilaisuuksia. Finnan päivitetyn tiekartan mukaan yleiset kirjastot ja arkistot ovat tulevana vuonna erityisen huomion kohteena.

Finna-strategia vuosille 2016–2020 / Markku Heinäsenaho, Kansalliskirjasto

Strategiatyö on nyt valmisteluvaiheessa, ja se toteutetaan projektina vuoden 2015 aikana niin, että strategia on valmiina lokakuussa. Tärkeä työmuoto tulevat olemaan strategiatyöpajat, joita järjestetään vuoden aikana viisi. Ohjausryhmää pyydettiin ottamaan kantaa siihen, miten se parhaiten pystyy linjaamaan strategiatyötä. Päätettiin, että ohjausryhmä kokoontuu 19.5.2015 ja käsittelee silloin kokousasioiden lisäksi laajemmin Finna-strategiaa ja neljän ensimmäisen strategiatyöpajan tuloksia.

Puheenjohtaja kehotti ohjausryhmää miettimään vaalien alla, miten poliittisille tahoille voitaisiin tuoda esiin, että tehdyt investoinnit ovat tuottaneet palveluita ja hyötyjä kansalaisille.

Lisäksi KDK-foorumi järjestetään tulevana syksynä Finna-strategian valmistumisen jälkeen. Ehdotuksia foorumin puhujista ja järjestelyistä tuodaan seuraavaan kokoukseen.

4. Kokonaisarkkitehtuuri / Pirjo-Leena Forsström, CSC; Jaana Kilkki, Kansallisarkisto

Pirjo-Leena Forsström kertoi, että KDK- ja ATT-hankkeiden kokonaisarkkitehtuurityöhön ollaan rekrytoimassa konsulttia, jonka kilpailutus on parhaillaan käynnissä.

Jaana Kilkki esitteli tietoarkkitehtuuriryhmän toimintaa. Ryhmä on tähänastisessa työssään keskittynyt toimintansa rajaamiseen ja määrittelyyn ja työstää parhaillaan toimintasuunnitelmaansa. KDK:n tietoarkkitehtuuriryhmän työ vastaa pitkälti julkisen hallinnon tietoarkkitehtuuriryhmän työtä, ja sen perustamispäätös on otettu ryhmän toiminnan lähtökohdaksi.

Yhteentoimivuuden ja semanttisen yhdenmukaisuuden varmistaminen on ryhmän ydintehtävä, ja sen toimintaa rajaavat KDK:n kokonaisarkkitehtuuri ja sen sisällä tietoarkkitehtuuri. Ryhmä on foorumi, jonka puitteissa voidaan työstää yhteistä sopimista edellyttäviä tietoarkkitehtuuriin sisältyviä asioita. Työkohteet on tunnistettu KDK:n kokonaisarkkitehtuurissa (esimerkiksi yhtenäistetyt nimitiedot, yhteiset pelisäännöt RDA:n käyttöön, pysyvien tunnusten tiedot ja ontologiat).

Metatietoja käsitellään monessa ryhmässä, ja päällekkäisyyttä on tärkeä välttää, joten tietoarkkitehtuuriryhmän työtä esitellään esimerkiksi metatietopalvelun ensimmäisessä kokouksessa. Fintolla on tietoarkkitehtuuriryhmässä edustus. Myös ATT:n metatietoryhmän kanssa olisi tärkeää vaihtaa tietoja. Samoin yhteistyöstä Finna-strategian työryhmän kanssa täytyy sopia.

5. KDK-PAS / Pirjo-Leena Forsström, CSC

Pitkäaikaissäilytykseen liittyvien sopimusten laatiminen alkaa olla loppuvaiheessa, ja ensimmäiset organisaatiot ovat valmiita ottamaan PAS-palvelun käyttöön. PAS-tiedotusta on tarkoitus kehittää jatkossa. Esimerkiksi kansainvälistä viestintää varten on valmistumassa käännös siirto- ja säilytyskelpoisten tiedostomuotojen määrittämisestä.

6. Avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartan ja rahoitushaun julkistus / Pirjo-Leena Forsström, CSC

Opetus- ja kulttuuriministeriö on julkistanut avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartan vuosille 2014–2017. PAS on nostettu mukaan tiekartalle osana tutkimusprosessin kestävä perustan vahvistamista. Lisäksi käynnissä on ministeriön rahoitushaku Tieto käyttöön, jonka avulla pyritään parantamaan tiedon hyödynnettävyyttä ja saavutettavuutta sekä lisäämään avatun tiedon vaikuttavuutta innovaatioiden näkökulmasta

7. Tulevien kokousten ajankohdat ja muut asiat

Seuraavan kokouksen ajankohdaksi sovittiin 16.3.2015 klo 12:15–14:15. Kevään jälkimmäisen kokouksen ajankohdaksi oli jo aiemmin sovittu 19.5., jolloin ohjausryhmä kokoontuu koko päiväksi työskentelemään Finna-strategian parissa.

8. Kokouksen päättäminen

Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeen ohjausryhmä

Aika 12. syyskuuta 2014 kello 10.15–12.15

Paikka Opetus- ja kulttuuriministeriö, neuvotteluhuone Väinämöinen, Meritullinkatu 10, 2. kerros

OSALLISTUJAT

Jäsenet

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj.)
Kulttuuriasiainneuvos Leena Aaltonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Vesa Hongisto, Museovirasto
Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto
Tietopalvelupäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen arkisto
Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland
Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö
Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto
Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Kokoelmajohtaja Riitta Ojanperä, Kansalliskirjasto
Kokoelmapäällikkö Marjut Puominen, Näkövammaisten kirjasto
Esimies Janne Ranta, Yleisradio
Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
Erityisasiantuntija Toni Suutari, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (suunnittelija Elisa Stenvallin sijasta)
Neuvotteleva virkamies Mikael Vakkari, valtiovarainministeriö

Pysyvät asiantuntijat

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC
Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muut osallistujat

Projektipäällikkö Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto
Palvelusuunnittelija Maria Virtanen, Kansalliskirjasto (siht.)

POISSA

Johtaja Jorma Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo
Erityisasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Kirjastopäällikkö Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Pääsihteeri Kimmo Levä, Suomen Museoliitto
Arkistonjohtaja Jarmo Luoma-aho, Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto
Kulttuuriasiainneuvos Laura Mäkelä, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kulttuuriasiainneuvos Päivi Salonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Hallitusneuvos Jorma Waldén, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ennen asialistan mukaista etenemistä puheenjohtaja Minna Karvonen ilmoitti, että Anne Luoto-Halvari luopuu työkierron ajaksi kirjastoihin (erit. Kansalliskirjasto, Varastokirjasto) liittyvistä tehtävistä OKM:ssä. Niitä hoitaa 15.9.2014 alkaen Jaana Roos.

Hyväksyttiin puheenjohtajan ehdotus kokouksen muistion hyväksymisestä sähköpostitse.

1. KDK-työryhmien käynnistäminen

A. KDK-PAS-yhteistyöryhmä

Puheenjohtaja esitteli ehdotuksen yhteistyöryhmän kokoonpanoksi ja ryhmän tehtävät. Puheenjohtaja totesi, että KDK-ohjausryhmän alaryhmissä jäsenet voivat lähettää kokouksiin tarpeen tullen sijaisen ja halutessaan ilmoittaa myös pysyvän sijaisen..

Keskustelu:

- Todettiin, ettei ryhmän tehtäviin ole tullut muutoksia
- Todettiin, että ryhmä on suuri. Pidettiin positiivisena, että kokoonpano edustaa sekä kokemusta että tuoretta näkökulmaa ryhmän tehtäviin.
- Kimmo Koivunen totesi, että ryhmässä voidaan etsiä vaihtoehtoja KDK-PAS-palvelun kehittämiseen eri sektoreiden kanssa, jolloin palvelusta muodostuu käyttäjille sopiva palvelu.

Päätökset:

- Ryhmän kokoonpano hyväksyttiin.

B. Kokonaisarkkitehtuuriryhmä

Puheenjohtaja esitteli ehdotuksen ryhmän kokoonpanoksi ja ryhmän tehtävät. Puheenjohtaja totesi, että ryhmä laatii itse työsuunnitelmansa.

Keskustelu:

- Todettiin myös tämä ryhmä suureksi ja että mukana on sekä uusia että vanhoja jäseniä.
- Todettiin, että ryhmän tehtäviin liittyvää työtä tehdään sekä Finna- että KDK-PAS-palveluiden parissa ja että ryhmässä tätä työtä linjataan ja kootaan yhteen.

Päätökset:

- Ryhmän kokoonpano hyväksyttiin.

C. Metatietoryhmä

Puheenjohtaja esitteli ehdotuksen ryhmän kokoonpanoksi.

Jaana Kilkki esitteli valmistelemansa esityksen ryhmän tehtävistä. Esityksessä todettiin:

- Metatietojen yhteentoimivuuden ja semanttisen yhdenmukaisuuden edistäminen on tunnistettu tärkeäksi tavoitteeksi ja kyseessä on myös sektoreiden taustajärjestelmien alueelle menevä asia.
- Kokonaisarkkitehtuurissa painotetaan tarvetta kuvailun yhtenäistämiseen, mutta toisaalta metatieto yleisemmin tunnistettu keskeiseksi loogiseksi tietokokonaisuudeksi.
- Keskeinen kysymys metatietoryhmän tehtäviin liittyen on ryhmän tehtävän ja roolin rajaaminen:
  - 1.) Rajaudutaanko vain kuvailevaan metatietoon, jolloin ryhmän tehtävänä on kuvailun yhtenäistäminen ja esim. PAS-kytkös on heikko?
  - 2.) Kattaako ryhmän tehtäväalue myös hallinnollisen ja säilytyksen metatiedon, jolloin ryhmän tehtävänä on metatietojen yhteentoimivuuden ja semanttisen yhdenmukaisuuden edistäminen?
- Metatietoryhmää valmisteleva ryhmä päätyi esittämään rajaukseksi jälkimmäistä vaihtoehtoa, jolloin ryhmä toimisi kokonaisarkkitehtuuriryhmän tietohallintojaostona ja organisoi tietoarkkitehtuuriin liittyvien yhteisten määritysten tuottamisen sektoreiden yhteistyönä.
- Ryhmä laatii toimintasuunnitelman, jossa työkohteet tunnistettu, toteuttaminen priorisoitu ja rajapinnat on tunnistettu. Suunnitelmassa on sovittu kohteiden organisointi ja niiden edistymistä seurataan ja tuetaan.

Keskustelu:

- Kannatettiin metatietoryhmää valmisteleva ryhmän esitystä ryhmän tehtävän ja roolin rajauksesta.
- Mikael Vakkari totesi, että ryhmä on tehtäväsisällöltään samankaltainen kuin julkisen hallinnon tietoarkkitehtuuriryhmä. Vakkari ehdotti, että tietoarkkitehtuuriryhmän toimintasuunnitelma toimitetaan metatietoryhmälle ja että metatietoryhmän toimintaa olisi syytä esitellä tietoarkkitehtuuriryhmässä.
- Kimmo Koivunen totesi, että ryhmän tehtäväkenttä koskee myös Finnaa ja KDK-PAS-palvelua, sillä palvelut käsittelevät metatietoja. Koivunen totesi tiedonvaihdon tarpeen ryhmän ja palveluiden välillä.
- Koivunen nosti esiin myös kysymyksen siitä, pitäisikö ryhmässä käsitellä tietyn metatiedon yhtenäistämisen yhteentoimivuutta. Todettiin, että myös tämän ulottuvuus kirjataan ryhmän tehtäviin.

Päätökset:

- Ryhmän kokoonpano hyväksyttiin.
- Metatietoryhmää valmisteleva ryhmän esitys ryhmän tehtävän ja roolin rajauksesta hyväksyttiin.
- Päätettiin huolehtia tiedonvaihdosta metatietoryhmän ja julkisen hallinnon tietoarkkitehtuuriryhmän välillä.

D. Sektoreiden arkkitehtuuriryhmät

Puheenjohtaja esitteli ehdotukset sektoreiden arkkitehtuuriryhmien kokoonpanoiksi ja tehtäviksi.

Keskustelu:

- Todettiin, että kirjastojen arkkitehtuuriryhmä on uusi ryhmä, jossa kaikki kirjastosektorit ovat edustettuina. Ryhmä laatii ehdotuksen tehtävistään.
- Todettiin, että tieto arkistojen arkkitehtuuriryhmän puheenjohtajasta lähetetään myöhemmin sähköpostitse KDK-ohjausryhmälle ja itse ryhmälle. Sovittiin, että ryhmä toimittaa syksyn aikana kuvauksen tehtävistään opetus- ja kulttuuriministeriölle.
- Museoiden arkkitehtuuriryhmästä todettiin, että kyseessä on Museo 2015-hankkeessa kouliintunut ryhmä, jonka tehtäviä on laajennettu kattamaan myös muita museoiden

toiminta-alueita kuin kokoelmahallinnan kokonaisarkkitehtuuri. Ryhmän ensimmäiseksi tehtäväksi todettiin työsuunnitelman laatiminen.

- Keskusteltiin linjanvedosta sektoriryhmien ja metatietoryhmän välillä. Todettiin, että sektoriryhmät toimivat kokonaisarkkitehtuurin raamissa.
- Keskusteltiin, pitäytyvätkö sektoriryhmät KDK-hankkeen tehtäväkentässä vai voivatko ryhmät ottaa muita tehtäviä hoitaakseen. Nostettiin esille myös kysymys, kuinka paljon eri sektoriryhmien toiminta voi erota toisistaan. Huomautettiin, että ryhmillä saattaa olla sektorikohtaisia tarpeita toimialojen eroista johtuen. Sektoriryhmien toiminnassa nähtiin keskeiseksi kokonaisarkkitehtuurin sektorikohtainen syventäminen. Todettiin, että KDK-hankkeessa painopiste on yhteisten toimintatapojen hakemisessa ja parhaiten käytäntöjen jalkauttamisessa sektoreille. Puheenjohtaja totesi, että kysymyksiin voidaan palata, kun sektoriryhmät ovat laatineet työsuunnitelmansa.

Päätökset:

- Ryhmien kokoonpanot hyväksyttiin.

2. KDK:n pitkäaikaissäilytys

Kimmo Koivunen esitteli PAS-kokonaisuutta ja siihen liittyviä sopimuksia:

- KDK:n pitkäaikaissäilytyksen palvelusopimusluonnos liitteineen oli toimitettu taustaineistoksi kokoukselle. Sopimuksen solmivat CSC ja PAS-palvelua hyödyntävä organisaatio.
- Organisaatioiden toisen kierroksen kommentit KDK:n pitkäaikaissäilytyksen palvelusopimusluonnokseen todettiin saapuneiksi, mutta niitä ei vielä ollut huomioitu luonnoksessa.
- PAS-kokonaisuuden sopimusrakenteeseen kuuluu lisäksi CSC:n ja opetus- ja kulttuuriministeriön välinen sopimus PAS-palvelun ja -ratkaisun tuottamisesta.
- Sopimuskokonaisuus viimeistellään syksyn aikana.
- KDK:n PAS-palvelun käyttöönotossa on edetty käyttöönottosuunnitelman mukaisessa järjestyksessä: Kansalliskirjaston verkkoarkiston käyttöönotto odottaa sopimusta ja Museoviraston käyttöönotossa on edetty Museoviraston toivomassa tahdissa.
- Syksyn aikana PAS-kokonaisuuden kannalta ajankohtaisia asioita ovat sopimusten lisäksi PAS-palvelun nimen valinta ja palvelun teknisen toteutuksen jatkaminen, KDK:n työryhmien työskentelyn käynnistyminen ja tiedotuksen ja viestinnän parantaminen.

Keskustelu:

- Kristiina Hormia-Poutanen tiedusteli, saavatko organisaatiot nähdäkseen opetus- ja kulttuuriministeriön ja CSC:n välisen PAS-sopimuksen, johon viitataan KDK:n pitkäaikaissäilytyksen palvelusopimuksessa. Olisi tärkeää perustella, jos organisaatioiden kommentteja ei voida huomioida ministeriön ja CSC:n välisessä sopimuksessa. Todettiin, että ministeriön ja CSC:n välistä sopimusta ei ole keskeneräisyyden vuoksi annettu nähtäväksi, mutta sopimus on julkinen dokumentti.
- Hormia-Poutanen kiinnitti huomioita myös KDK:n pitkäaikaissäilytyksen palvelusopimuksen varsinaisen sopimuksen niukkuuteen ja siihen, että suuri osa sopimukseen liittyviä asioita käsitellään liitteissä. Todettiin, että varsinaiseen sopimukseen on sisällytetty asioita, joita ei todennäköisesti tarvitse muuttaa ajan kuluessa, kun taas palvelukuvaus-liitteissä kuvataan tarkempi tekemisen taso. Varattiin mahdollisuus kommentoida sopimusta edelleen.

3. Finna-palvelu

Finna-palvelun projektipäällikön tehtävää hoitava Erkki Tolonen esitteli palvelun tilannekatsauksen:

- Sopimusasioista todettiin, että KDK-asiakasliittymän konsortior ryhmä on hyväksynyt Finnan metadatan avaamisen CC0-lisenssillä ja lisenssin suomennoksen asiakasliittymän palvelusopimuksen liitteeksi. Lisensointi mahdollistaa metadatan teknisen avaamisen rajapinnan kautta lukuun ottamatta dataa, johon liittyy käyttörajoituksia. Syksyn aikana palvelusopimukseen valmistellaan myös palvelutasoliitettä ja itse sopimusta päivitetään liitteiden lisäämisen mahdollistamiseksi.
- Ohjausryhmän edellisen kokouksen jälkeen Finnaan on tullut aineistoja viideltä uudelta organisaatiolta ja uusi näkymiä on toteutettu yksi. Kansallisen näkymän aineistomäärä on 9,1 miljoonaa.
- Syksyn aikana on koulutuksiin ja työstöön on tulossa uusia museoita ja yleisiä kirjastoja. Ajankohtaista syksyn aikana on erityisesti Vaski-kirjastojen käyttöönotto.
- Korkeakoulukirjastoista lähes kaikki ovat mukana testipuolella, mutta suuri osa ei julkaise betanäkymää vuoden 2014 aikana. Syksyn aikana ajankohtaista on yhteiskirjastojen ratkaisumallin työstäminen.
- Arkistoista suurin osa odottaa AHAA-hankkeen tuloksia.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa on neuvoteltu siirtyvillä määrärahoilla 2015-2016 toteutettavista kehittämiskokonaisuuksista. Siirtyvät määrärahat johtuvat henkilöstö- ja järjestelmämuutoksista.
- Finnan strategiatyötä kaudelle 2016-2020 ollaan käynnistämässä.
- Finnan käyttötilastojen kehittäminen on yksi syksyn 2014 painopisteistä ja syksyn aikana toteutetaan ensimmäistä kertaa myös loppukäyttäjille suunnattu käyttäjäkysely.
- Finna-päivää vietetään 3.12.2014.

Keskustelu:

- Minna Niemi-Grundström totesi, että 1-2 yliopistokirjastoa voi avata oman näkymän betaversion vuonna 2014, mutta muut näkymät siirtyvät vuodelle 2015, ja että muutamalle yliopistokirjastolle omaa näkymää ei ole näillä näkymin tulossa.
- Yhteiskirjastojen ratkaisumallin tilanteesta todettiin Lapin korkeakoulukirjastojen olevan pilotti.
- Ulla-Maija Maunu tiedusteli, kuinka moni kirjasto käyttää Finnaa oman OPACin korvaavana hakuliittymänä. Todettiin, että Jyväskylän yliopistolla Finna on käytössä oman OPACin rinnalla ja että uudet opiskelijat koulutetaan Finnan käyttöön. Lisäksi Finnaa käytetään neljässä ammattikorkeakoulukirjastossa oman OPACin rinnalla.
- VuFind 2:een siirtymisestä todettiin, että syksyn aikana joudutaan jäädyttämään VuFind 1:n kehitystyö.
- Todettiin, että rajapinnan avaaminen Finnan metadataan tulee olemaan merkittävä askel, joka mahdollistaa usean organisaation tietojen saavuttamisen saman rajapinnan kautta samassa standardissa. Ehdotettiin kuvausta Finnan datasta kansalliseen dataportaaliin ja JulkiCTLabiin tiedoksi kehittäjille.
- Matti Sarmela totesi, että loppukäyttäjien kannalta olennaista on metadatan sijaan se, paljonko indeksoituja aineistoja Finnasta löytyy.
- Nostettiin esiin European strategia, jossa datan hyödyntäminen kaupallisten toimijoiden toiminnassa on nähty tärkeäksi. Todettiin, että Finnan osalta tämä tulee ajankohtaiseksi tulevan rajapinnan ja metadatan CC0-lisensoinnin myötä. Lisäksi todettiin, että aihe voi olla fokuksessa Finnan strategiatyössä.
- Puheenjohtaja totesi, että ohjausryhmä osallistuu mielellään Finnan strategiatyön kommentointiin.

4. Avoin tiede ja tutkimus -hanke: tavoitteet, painopisteet ja yhteistyö KDK:n kanssa

Juha Haataja esitteli Avoin tiede ja tutkimus -hanketta:

- ATT-hankkeen tavoitteena on avoimuuden periaatteen huomiointi koko tutkimusjärjestelmässä. Tahtotilaa toteutetaan monin tavoin, mm. valtioneuvostotasolla keskusteluilla ministeriöiden kesken.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt hankkeen vuosille 2014-2017. Tähtäimenä on, että vuoteen 2017 mennessä Suomi on noussut johtavaksi maaksi tieteen ja tutkimuksen avoimuudessa.
- ATT kytkeytyy useisiin muihin hankkeisiin, ohjelmiin ja verkostoihin: valtiovarainministeriön avoimen tiedon ohjelmaan, TULA-uudistukseen, EU:n Horizon-ohjelmaan, KDK-hankkeeseen ja mm. Open Science ja Apps4Finland -verkostoihin.
- Hankkeessa huomioidaan avoimuuden asteen koko spektri ja pyritään täysin avoin versus täysin suljettua -vastakkaisasettelun sijaan kontrolloituun avoimuuteen.
- Hankkeen konkreettisia osa-alueita ovat tutkimusdata ja -julkaisut sekä tutkimuksen menetelmät.
- Hankkeen rakenteen kolme kokonaisuutta ovat linjausten tuottaminen, palveluiden ja infrastruktuurin kehittäminen sekä tietotekninen yhteentoimivuus. Lisäksi hankkeessa tuetaan toimintakulttuurin ja -tapojen muutosta.
- Hankkeella on strategiaryhmä ja asiantuntijaryhmä.
- Avoimen tieteen ja tutkimuksen foorumi järjestetään 25.11.2014. Foorumin ohjelma on julkaistu [ATT-hankkeen verkkosivuilla](#).

Keskustelu:

- Mari Kleemola tiedusteli, mikä on suhde ATT-hankkeen tiekartan ja Suomen Akatemian vastuulla olevan tutkimusinfrastruktuurien tiekartatyon välillä. Todettiin, että ATT-hankkeen tiekartatyon pyritään osallistamaan laajasti eri toimijoita ja että tiekartaversioon luonnos julkistetaan Avoimen tieteen ja tutkimuksen foorumilla, jossa siihen toivotaan kommentteja myös kansainvälisiltä osallistujilta.

5. Muut asiat

Ei muita asioita.

6. Kokouksen päättäminen

Seuraava kokous pidetään 29.10.2014 klo 10.15–12.15.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.02.

MUISTIO

Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeen ohjausryhmä

AIKA: 12. kesäkuuta 2014 kello 10.30-12.30

PAIKKA: Opetus- ja kulttuuriministeriö, neuvotteluhuone Kalevala, Meritullinkatu 10, 2. kerros

Paikalla

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj.)

Kulttuuriasiainneuvos Leena Aaltonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johtaja Jouni Aspi, Oulun yliopisto, Eläinmuseo

Johtaja Pirjo-Leena Forsström, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Opetusneuvos Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto

Arkistoneuvos Jaana Kilkki, Kansallisarkisto

Tietopalvelupäällikkö Mari Kleemola, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

Koulutus- ja kehittämispäällikkö Leena Tokila, Suomen Museoliitto (pääsihteeri Kimmo Levän tilalla)

Arkistonjohtaja Kristiina Linnovaara, Svenska Litteratursällskapet i Finland

Ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetus- ja kulttuuriministeriö

Palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu, Turun kaupunginkirjasto

Kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto

Kokoelmajohtaja Riitta Ojanperä, Kansalliskirjasto

Kokoelmapäällikkö Marjut Puominen, Näkövammaisten kirjasto

Esimies Janne Ranta, Yleisradio

Päätoimittaja Matti Sarmela, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto

Suunnittelija Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Pysyvät asiantuntijat

Eriyisiasiantuntija Juha Hakala, Kansalliskirjasto

Kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Kulttuuriasiainneuvos Laura Mäkelä, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ylitarkastaja Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muut osallistajat

Hallinnollinen avustaja Tarja Ahlgren, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)

Korkeakouluharjoittelija Helena Hakkarainen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Sovellussuunnittelija Ere Maijala, Kansalliskirjasto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Osallistujat esittäytyivät.

Puheenjohtaja kertoi että jatkossa estyneet voivat lähettää sijaisen ilman varajäsen-järjestelmää.

Puheenjohtaja kertoi että KDK:n työryhmätyöskentely toteutetaan tällä kaudella päällekkäisyyksien välttämiseksi ilman viime kauden mukaista kdk-johtoryhmää.

2. Kansallinen digitaalinen kirjasto –hanke 2014-2016: painopisteet

Puheenjohtaja esitteli hankkeen painopisteet kaudelle 2014-2016. Painopisteitä ovat:

- Digitaalisen informaatio- ja palveluyhteiskunnan keskeisten muutosvoimien ja kehityssuuntien tunnistaminen ja hyödyntäminen
- KDK-pitkäaikaissäilytyspalvelun kehittäminen
- Finna-asiakasliittymän sekä muiden merkittävien kirjasto-, arkisto- ja museosektorien digitaalisten palveluiden kehittämistarpeiden tunnistaminen
- Tietojen ja järjestelmien yhteentoimivuuden edistäminen
- Digitaalisten tietovarantojen luontia, hallintaa, hyödyntämistä ja säilymistä parantavien toimintamallien ja välineiden kehittäminen sekä osaamisen vahvistaminen

Keskustelu:

- Keskusteltiin hankkeen toimintamuodoista. Korostettiin asiantuntijoiden kuulemista ja vuorovaikutteisuutta. Ehdotettiin aivoriihiä ja asioiden tuomista ohjausryhmään myös sektorikohtaisten valmistelujen pohjalta.
- Vuosittainen KDK-foorumi järjestetään ensimmäisen kerran keväällä 2015. Ohjausryhmän tulisi miettiä foorumissa käsiteltäviä kaikille yhteisiä ja myös sektorikohtaisia teemoja.
- Korostettiin asiakas- ja käyttäjäkeskeisyyttä digitaalisessa informaatio- ja palveluyhteiskunnassa.
- Tuotiin esiin yhteiskunnan tietointensiivisyyden ja ihmisen tiedontarpeen kasvun näkökulma. Digitalisoituminen on vain kehitysmuoto, joka tyydyttää ihmisten kasvavaa tiedon tarvetta.
- Keskusteltiin tarvittavista alatyöryhmistä. Todettiin että *KDK-kokonaisarkkitehtuuryöryhmä* on tarpeen asettaa koko hankekauden ajalle. Pohdittiin sektorikohtaisten kokonaisarkkitehtuuri-jaostojen tarvetta. *Arkistajaos* katsottiin tarpeelliseksi, samoin *kirjastojaos*. Sovittiin, että kirjastojen kokonaisarkkitehtuuryöryhmän perustamisesta pidetään jatkopalaveri. *Museojaoksen* osalta asiaan palataan. Lisäksi KDK-kokonaisarkkitehtuuryöryhmän alle esitettiin perustettavaksi suhteellisen nopealla aikataululla *metatietojaosto* kirjastojen, arkistojen ja museoiden metatietoyhteistyön syventämiseksi ja koordinoimiseksi.
- Tuotiin esiin että perustettavien ryhmien tehtävät on kirjattava selvästi.
- Puheenjohtaja pyysi ohjausryhmän jäseniä lähettämään kokouksessa esitettyyn pohja-aineistoon muutoksia ja lisäyksiä. Niiden pohjalta muokataan KDK-toimintaohjelma. Pohja-aineistosta lähetetään

ohjausryhmälle uusi versio, jota on täydennetty tämän kokouksen pohjalta. Lisäykset ja muutokset tehdään uuteen pohjaan.

3. KDK:n pitkäaikaissäilytyksen tilannekatsaus (KDK-PAS)

Kimmo Koivunen esitteli KDK:n pitkäaikaissäilytyksen kokonaisuuden, käyttöönoton tilanteen, lähdekoodin ja tuotetun materiaalin lisenssit sekä jakelukanava-asiat, vuoden 2014 tähän mennessä olleet tapahtumat ja vuosien 2014-2015 tavoitteet.

Keskustelu:

- Toivottiin että PAS-palvelun käyttäjälähtöinen kehittäminen mietittäisiin tarkasti ja kirjoitettaisiin auki, mitä käyttäjälähtöisyys tässä yhteydessä tarkoittaa.
- Keskusteltiin ongelmasta, joka aineistojen pitkäaikaissäilytyksen suhteen syntyy aineiston omistavan organisaation kadotessa. Todettiin, että asia on otettu huomioon mm. valmisteltavana olevassa laissa kansallisen kulttuuriperinnön kannalta arvokkaiden asiakirjojen pysyvästä säilyttämisestä.
- Tutkimuksen PAS-palveluun liittyen todettiin että tutkimuspuolella ei ole samalla tavalla totuttu säilyttämisen tarpeeseen kuin KDK-puolella. Tutkimuspuolella pohdittavina ovat mm. aineistojen isot volyymit ja hyödyntäjäorganisaatioiden moninaisuus. Sami Niinimäki vetää ryhmää, jossa tutkimuksen PAS-palvelua on pilotoitu. Syksyllä laaditaan ehdotus toimintamallista. Esimerkkinä hyvästä toimintamallista tuotiin esiin Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston toimintamalli.
- Todettiin että pitkäaikaissäilytyksessä on nyt käynnistetty bittien säilyttäminen, työ on hyvällä alulla, edessä on vielä pitkä matka kohti loogisen ja semanttisen säilyttämisen sisältävää laadukasta digitaalista pitkäaikaissäilytystä.

4. Finna-palvelun tilannekatsaus ja demo

Kristiina Hormia-Poutanen esitteli Finna-palvelun tilannekatsauksen. Finnan kehitys etenee roadmapin mukaisesti. Painotus on korkeakoulukirjastoissa ja yleisissä kirjastoissa. Yleisten kirjastojen osalta Axiell-kirjastojen rajapinnat on hyväksytty. Rajapintojen avulla kaikki Suomen yleiset Axiell Aurora- ja Origo-kirjastojärjestelmiä käyttävät kirjastot voivat ottaa Finna-asiakasliittymän käyttöönsä.

Finnan tuotantoversiossa on mukana 11 arkistoa, 9 kirjastoa ja 25 museota. Finnaan ovat ilmoittautuneet mukaan kaikki yliopistot, 10 amk:a, 6 museota ja kirjastoista Turun alueen Vaski-kirjastot ja Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto.

Ere Maijala esitteli Finnaan viime aikoina tehtyjä parannuksia. Jokainen organisaatio voi nyt muokata palvelun paremmin omannäköiseksi. Kuvien esittelyyn on tehty parannuksia. Uusia rajaimia on tehty, esimerkiksi "Uutta Finnassa" -rajain. Uuden aineiston saamiseen Finnaan on käytetty paljon aikaa. Helppokäyttöisyyteen on kiinnitetty erityistä huomiota. Lisäksi on vahvistettu sitä, että palvelu näyttää hyvältä myös mobiililaitteilla. Esteettömyyteen on tehty muutoksia. Haut on saatu entistä paremmin toimiviksi. Tarkennettua hakua on kehitetty, esimerkiksi aikavälihaulla voi tehdä entistä tarkempia hakuja. Aineistokategorioita on parannettu ja kielihakua on kehitetty. Ere Maijala summasi, että työtä on tehty paljon ja työ jatkuu.

5. Avoin tiede ja tutkimus –hanke: tavoitteet, painopisteet ja yhteistyö KDK:n kanssa

Siirrettiin ajan puutteen vuoksi seuraavaan kokoukseen.

6. KDK:n uuden vaiheen käynnistäminen: foorumi, ohjausryhmä ja muut työryhmät

Kokouksen lopuksi puheenjohtaja totesi yhteenvetona, että foorumi järjestetään keväällä 2015, työryhmistä perustetaan kokonaisarkkitehtuuryöryhmä, metatietotyöryhmä, arkistojaos, kirjastojaos, museojaoksen perustaminen selvitetään. Puheenjohtajalle tulee laittaa kommentteja työryhmän tehtävistä. Ohjausryhmän syksyn kokousajankohdat sovitaan ennen juhannusta.

7. Muut asiat

Ei muita asioita.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.35.